

**OBRAZ USA - PROTAGONISTY KOREJSKÉ
VÁLKY V OFICIÁLNÍM SOUDOBÉM
ČESKOSLOVENSKÉM TISKU**

Komunistická propaganda a stereotyp

Diplomová práce

Autor: Tereza Židlická

Obor: MTS - Americká studia, FSV UK

Ročník: Třetí (5. semestr)

Akademický rok: 2005/2006

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Vladimír Nálevka CSc.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

Tereza Židlická v.r.

Poděkování

Tímto bych zde chtěla vyjádřit poděkování vedoucímu své diplomové práce prof. Vladimíru Nálevkovi CSc., dále PhDr. Blance Soukupové CSc. (FHS UK), Doc. PhDr. Janu Jirákovvi (FSV UK) a PhDr. Milanu Hroníčkovvi (FSV UK) za trpělivé konzultace a konstruktivní připomínky, které mi k této práci poskytli.

Obsah

Čestné prohlášení	2
Obsah	4
Seznam příloh	5
Úvod	6
Cíl, vzorek, metody, hypotézy	6
Komentovaný přehled zdrojů	9
Stat'	17
Komunistická propaganda	17
Obraz USA očima čtenáře Rudého práva v letech 1945-1948	28
Stručný přehled událostí korejské války	38
Obraz USA v korejské válce v československém komunistickém tisku	44
Kvantitativní analýza	44
Kvalitativní analýza	48
Závěr	82
Summary	86
Použité zdroje	88
Přílohy	92

Seznam příloh

Příloha 1	Ukázka z časopisu <i>Zrcadlo doby</i>	II
Příloha 2	Ukázka z časopisu <i>Zrcadlo doby</i>	III
Příloha 3	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	IV
Příloha 4	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	V
Příloha 5	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	VI
Příloha 6	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	VII
Příloha 7	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	VIII
Příloha 8	Ukázka z týdeníku <i>Tvorba</i>	IX
Příloha 9	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	X
Příloha 10	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	XI
Příloha 11	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	XII
Příloha 12	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	XIII
Příloha 13	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	XIV
Příloha 14	Ukázka politického plakátu	XV
Příloha 15	Ukázka z deníku <i>Rudé právo</i>	XVI
Příloha 16	Ukázka z týdeníku <i>Dikobraz</i>	XVII

Úvod

CÍL, VZOREK, METODY, HYPOTÉZY

Korejská válka byla prvním ozbrojeným konfliktem studené války, který představoval hrozbu rozšíření na celosvětovou úroveň. V roce 1950 byl již svět pevně rozdělen na dvě sféry vlivu, na oblast západních demokracií a oblast komunistickou. V Koreji se v rámci jednoho poloostrova tyto sféry vlivu střetly. Šlo o nejtuzší období studené války a pro komunistickou propagandu mohla být tato válka vděčným tématem.

Soudobá komunistická propaganda formovala veřejné mínění hlavně pomocí rozhlasu a tisku. Ovšem ani v netotalitní společnosti není naše jednání, ať už jde o jednotlivce nebo nejrůznější společenská seskupení ani tak určeno „objektivní realitou“, jako spíše zprostředkovaně - jejím vnímáním, představami o ní či jejími obrazy, mezi nimi pak velkou roli hrají představy o „těch druhých“, v tom také o druhých národech a zemích, ať jsou adekvátní či nikoli, tak či onak zkeslené nebo dokonce falešné. Tyto představy, individuální a zejména kolektivní, jsou přirozeně psychickou, myšlenkovou konstrukcí, která se časem stabilizuje- pro tento zjev razil W. Lippman termín stereotyp (autostereotyp- obraz o sobě samém, heterostereotyp-obraz o druhém)¹. Definicí obrazu a stereotypu existuje v odborné literatuře celá řada. Já budu pracovat s následující definicí. Opakuje-li se obraz, či některý jeho prvek delší dobu, hovoříme o stereotypu. Etnický stereotyp lze interpretovat „jako v upřednostnění vyjmutých jednotlivin zjednodušený stylizovaný, ochuzený portrét ostatních (jiných) národů a národností, výsek, jenž s nárokem na širší platnost zvýznamňuje skutečnou nebo domnělou kontrastnost nebo naopak stejnorodost. Zároveň však funguje jako zakódovaný autoportrét, zašifrované vyjádření aktuální národní existence v její kulturně systémové, sociální, stranické, rodinné atd. modifikaci, jako způsob prezentace, artikulace určitých zájmů, ambicí představ, tužeb, tedy forma výrazu sebe sama v přítomnosti, specifického způsobu vyrovnání se se „svou“ dobou.“²

Tak se vytváří široká škála představ, jejichž socializační agens tvoří především generační zprostředkování, škola a pak samozřejmě média. Představy tohoto druhu, založené často víc na emotivních zážitcích nežli na bezprostředním a exaktním poznání,

¹ Křen, Jan a Broklová, Eva. *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 1998, s.8.

² Soukupová, Blanka. *Obraz českých Němců ve vybraném českém pravicovém tisku v letech 1919-1926*. In: *Lidé města. Stereotypy a symboly*, č.12, Praha 1997, s.134.

mají závažné společenské funkce: jsou nástroji společenských i individuálních orientací, hledání a utváření vlastní identity, a slouží zároveň jako jakýsi poznávací filtr, jímž se prosévají poznatky, aby byly akceptovány a zařazeny do již existujícího systému stereotypů, tradic a hodnotových představ, anebo aby byly odmítnuty a z něho vyřazeny; v tomto mechanismu je pak skryta tvorba obrazů nepřátelských a předsudků nejružnějšího druhu vůbec.³

Komunistická propaganda uměla tohoto systémů vytváření stereotypů dobře využít.

Cíl

Ve své diplomové práci bych chtěla navázat na výsledky své práce bakalářské, která se věnovala obrazu USA v komunistické propagandě mezi lety 1945-1948. Tam jsem se pokusila zachytit měnící se stereotypy o USA. Tedy jak se změnil obraz Spojených států – z člena protihitlerovské koalice a osvoboditele části Evropy v těsně poválečném období na imperialistického nepřítele s agresivní a dobovačnou zahraniční politikou.

V době vypuknutí korejského konfliktu je již propagandou obraz USA vytvořen. Zajímalo mě jestli, popřípadě jak, korejská válka obohatí již vytvořený obraz Spojených států. Mým cílem je analyzovat obrazy a stereotypy Spojených států v korejské válce vytvářené dobovou komunistickou propagandou. Jedná se tedy o obraz jako zprostředkovaný medializovaný postojový model.

Účelem této práce tedy není poukázat na určitou „objektivní historickou realitu“, kterou propaganda deformovala, ale snaha ukázat, jak korejský konflikt a jeho hlavní představitelé vnímal soudobý československý tisk a jaký obraz o nich svým čtenářům předkládal.

Analýze tisku bude předcházet komentovaný přehled literatury, který by měl mimo jiné čtenáře seznámit s nejvlivnějšími směry světové historiografie a jejich interpretacemi studené války, potažmo války korejské. Součástí práce je i kapitola objasňující základní principy tvorby propagandy. Připojím i část, kde shrnu závěry své bakalářské práce, tedy jak vznikaly stereotypy o USA v poválečném období. Čtenář právem namítne, že v mé analýze tisku chybí dva roky, léta 1948-1950. Vzhledem k tomu, že v únoru 1948 byl komunistický obraz USA již dotvořen, myslím, že dvě léta

³ Křen, Jan a Broklová, Eva. *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 1998, s.8.

následující nepřinesla mnoho nového. Korejský konflikt naopak mohl stereotypy o USA obohatit, neboť tehdejší situace mezi dvěma nepřátelými bloky byla značně napjatá.

Metody

Využiji zde archivně-historickou metodu a dále metodu obsahové analýzy. Příprava této analýzy spočívá ve výběru vzorku, kterým byl v mém případě následující tisk: deník Rudé právo, týdeník Tvorba a týdeník Dikobraz. Dále je zapotřebí stanovit kategorii podle které bude materiál hodnocen. V tomto případě je to jakákoli zmínka o Spojených státech jako účastníkovi korejské války. Další nezbytnou operací je stanovení záznamových jednotek, těmi jsou v mém případě články o zmiňovaném subjektu, ať již se jedná o agenturní zprávy, komentáře, či karikatury. Zaznamenala jsem každou zmínku o korejské válce a USA v deníku Rudé právo, týdeníku Tvorba a týdeníku Dikobraz v období korejského konfliktu (červenec 1950- červenec 1953). Vypracovala jsem jak kvantitativní analýzu, tak analýzu kvalitativní, tedy jaká témata byla s USA nejvíce spojována. Kvantitativní analýzu jsem provedla jen u Rudého práva. Množství komentářů uveřejněných v Tvorbě na téma korejské války bylo jen omezené a nahodilé, kvantitativní analýza by zde neměla výpovědní hodnotu. Podobná situace byla i v Dikobrazu, kde bylo někdy obtížné rozlišit humor, který reflektoval americký válečný imperialismus, který tvořil standardní vybavení každého čísla, a ten, který se věnoval výhradně válce v Koreji. Humor Dikobrazu na téma USA a korejská válka by měly čtenáři přiblížit ukázky v příloze této práce.

Hypotézy

Z historické a etnologické literatury věnované obrazům a stereotypům jsou známé některé tendence, které se uplatňují při jejich vytváření. Několik jich dle mého názoru lze uplatnit i na mnou sledované období.

1. Vytváření obrazů a stereotypů nemusí přímo souviset s aktuálními událostmi. Jejich vznik je spíše výrazem mocensko-politických ambicí subjektu, který je vytváří.
2. V době korejské války budou vytvářené či již vytvořené a jen převzaté stereotypy zobrazovány ostřejší a černobílejší než v těsně poválečném období, což je důsledek probíhající polarizace soudobého světa.
3. Do vytvářených obrazů a stereotypů Spojených států se promítnou starší stereotypy nepřátel (Němci, židé) .

KOMENTOVANÝ PŘEHLED ZDROJŮ

Prameny

Při psaní této práce jsem využívala jak primárních pramenů tak sekundární literatury. Hlavními zdroji byly ovšem prameny primární, a to komunistický tisk, zejména deník Rudé právo. Dalšími zdroji byly týdeník Tvorba a humoristický magazín Dikobraz. Tyto prameny jsou k dispozici v Národní knihovně ČR a v knihovně Národního muzea.

Hlavním a nejdůležitějším sdělovacím prostředkem v Československu bylo díky své vazbě na mocenské centrum společnosti Rudé právo. Informovalo podle pokynů a potřeb ÚV KSČ a podílelo se i na likvidaci nepohodlných skupin uvnitř státu. Ve jménu lidu se zapojilo do politických procesů padesátých let a ovlivnilo i celkovou atmosféru v zemi. Tiskový orgán ÚV KSČ byl privilegován výší nákladu. Deník byl povinně odebírán ve všech knihovnách, institucích a organizacích, na počet odebraných výtisků RP byla vázána dodávka ostatních periodik. Šéfredaktoři Rudého práva byli členy nejvyšších stranických orgánů a to zaručovalo neomylnost a ideovou čistotu stranického deníku. Rudé právo bylo tudíž jediným sdělovacím prostředkem kompetentním pro vedení systematických kontrapropagandistických kampaní namířených proti vnitřnímu i vnějšímu nepříteli.⁴

Týdeník Tvorba začal vycházet roku 1925 s podtitulem list pro kritiku a umění. Hlavními přispěvateli byli O. Fischer, K. Teige a F.X. Šalda. Od roku 1928 byl majitelem a vydavatelem časopisu Julius Fučík. Roku 1945 dostal magazín podtitul Týdeník pro kulturu a politiku a začal ho vydávat Ústřední výbor KSČ. Časopis tehdy řídil S.K. Neumann. O tři roky později ho nahradil Gustav Bareš a jako jeho odpovědný zástupce byl jmenován Miroslav Galuška, kterého čtenáři znali především jako autora článků o USA. Vydávání časopisu bylo v únoru 1952 přerušeno. Tvorba začala znovu vycházet v roce 1957 s podtitulem Týdeník pro politiku, kulturu a hospodářství. Časopis definitivně zanikl roku 1962.

Další z tiskovin, které ovlivňovaly smýšlení československé veřejnosti, byl původně satirický a humoristický týdeník Dikobraz. Začal vycházet v roce 1945 a vytrval až do roku 1990. Zpočátku se tvářil jako časopis nadstranický, brzy však skončil jako hlásná trouba komunistických názorů a jako orgán ideologického oddělení ÚV

⁴ Symůnková, Hermenegilda. Rudé právo a opozice, In: *Manipulátoři. O technikách boje lži proti pravdě a nenávisti proti lásce. Praha: Karolinum, 1992. s.89.*

KSČ, a jemu také skoro až do konce sloužil.⁵ Jestliže profil Dikobrazu v počátcích spolutvořili přední čeští autoři a humoristé (Karel Toman, František Halas, František Pilař), podstatnou změnou byl rok 1951, kdy se proměnila redakční rada časopisu a v čele jediného tehdejšího periodika pro humor a satiru stanul Pavel Kohout. *Dikobraz* se zaměřil na hledání „chyb“ v československé společnosti. Časopis se také žánrově posunul od anekdoty, dominující v prvních poválečných letech, k povídce a k rozsáhlejším prozaickým útvarům.⁶ Významnou složku časopisu tvořila zpočátku padesátých let politická satira.

Literatura

Čerpala jsem samozřejmě i ze sekundární literatury. Vzhledem k tomu, že přímo k mému tématu nebyla dosud publikována žádná literatura, šlo zejména o díla věnující se korejskému konfliktu a práce mapující komunistickou propagandu.

Co se týče komunistické propagandy, neexistuje bohužel souhrnná práce na toto téma, jako například kniha Petera Reichela *Svědň klam Třetí říše* (česky 2004) v případě propagandy nacistické. Vzhledem k tomu, že československá propaganda kopírovala co se událostí v zahraničí týče do značné míry propagandu sovětskou, byla relevantní i literatura mapující některé oblasti propagandy Sovětského svazu. Zde jsem využila sborníku editovaného E. D. Rawnsleyem *Cold War Propaganda in the 1950s*, který se věnuje různým oblastem jak americké, tak sovětské propagandy. Hlavním zdrojem mi ovšem byly články slovenské historičky Mariny Zavacké, která se propagandě obecně a zčásti i propagandě komunistické soustavně věnuje. Co se týče tématu mezinárodních dezinformací využila jsem publikací Ladislava Bittmana. Lingvistické stránce komunistické propagandy se věnují Petr Fidelius a Vladimír Macura. Pokud by měl čtenář zájem nahlédnout do metodiky komunistické propagandy, tak jak byla v době komunistické diktatury vyučována, k dispozici jsou práce Miroslava Chlupáče a Bohumír Bartoše.

Co se týče literatury vztahující se ke korejské válce využívala jsem zejména knihu z roku 2000 (česky 2003) *Korejská válka 1950-1953* britského historika Briana Catchpole. Catchpole je hlavně vojenský historik a tak se kniha zabývá zejména vojenskými akcemi korejského konfliktu se zvláštním důrazem na vojenské jednotky Commonwealthu. Autor hned v úvodu přiznává, že osobně nestudoval nově otevřené

⁵ Pernes, Jiří. *Dějiny ČSR očima Dikobrazu, 1945-1990*. Brno: Barrister & Principal - studio, 2003, s. 8.

⁶ Hermelíková, Blanka. Časopis Dikobraz jako historický pramen. In: *Česká literatura*, 52, 4, (2004), s. 585.

ruské archívy a neposkytuje tedy žádné nové informace o zákulisních jednáních konfliktu. Dále je u nás čtenáři dostupná kniha Maxe Hastingse *The Korean War* (1987). Stejně jako Catchpole je i Hastings vojenským historikem a kniha velmi podrobně mapuje všechny bitvy a válečné strategie konfliktu. Hastings si mezinárodní věhlas získal již knihou o vylodění Spojenců v Normandii *Overlord: D-Day and the Battle for Normandy*.

Mezinárodní analýzou korejské války se zabývá kniha Williama Stuecka z roku 1995 *The Korean War-An International History*. Autor zde předkládá zejména diplomatickou historii konfliktu, zaměřuje se na složitá vyjednávání Spojených států s OSN, kdy washingtonská rozhodnutí musela být často obtížně sladěna se zájmy spojeneckých členů OSN, zároveň musela brát ohled na v korejské válce neutrální i nespojenecké státy OSN a v neposlední řadě i na reakci Moskvy. Stueck zdůrazňuje roli Indie, zejména jejího ministra zahraničí Krishnu Menona, v ukončení celé války. Stueck je dosti kritický k Trumanově administrativě, zejména kritizuje Trumanovo protahování války před prezidentskými volbami v listopadu 1952. Tvrdí, že Truman kalkuloval s tím, že kdyby byl konflikt ukončen před volbami demokratický kandidát Adlai Stevenson by prohrál.

Korejskému konfliktu se zčásti věnuje i Vojtěch Mastný ve své knize *Studená válka a sovětský pocit nejistoty* a Karel Durman v publikaci *Popely ještě žhavé*.

Literatura věnovaná korejské válce poskytuje různé interpretace tohoto konfliktu. Marxistická historiografie a historiografie americká vnímají rozdílně příčiny studené války. Dva nejmocnější státy světa představovaly protikladné ekonomické i ideologické systémy.

V marxistické historiografii je jako poslední kladný americký prezident vnímán F.D. Roosevelt. Po něm nastupující Harry S.Truman je hodnocen jako člověk nezkušený na poli zahraniční politiky a shovívavý k „ziskuchtivosti amerických monopolů“⁷. Trumanovo rozhodnutí shodit atomovou bombu je zde interpretováno jako politické rozhodnutí, jež mělo za cíl zstrašit Sovětský svaz. Jakékoli expanzivní tendence SSSR jsou popírány, Sovětský svaz naopak vystupuje jako přední ochránce míru. Za roztržku mezi USA a SSSR, jež společně působily v protihitlerovské koalici, jsou viněny Spojené státy. Jejich politika „zadržování“ odráží podle marxistické historiografie „úsilí vládnoucích kruhů o nastolení světové nadvlády Ameriky“⁸.

⁷ Štěpanovová, Olga, L. *Studená válka*. Praha:Svoboda, 1985, s.22.

⁸ Tamtéž. s.38.

V tomto duchu je interpretována i válka korejská. Konflikt je zde rozpoután Li Syn-manem podněcovaným USA. OSN je vnímána jako loutka ovládaná Spojenými státy. Korejská válka poskytla dle této interpretace USA záminku k „rozdmýchání válečné psychózy“⁹ a ke zvýšenému zbrojení. Akce USA v Asii byly jen naoko namířeny na ČLR, ale ve skutečnosti měli jejich iniciátoři na mysli SSSR a válku proti němu situoval Washington ve svých plánech především do Evropy. Co se týče vyjednávání o příměří, USA jsou viněny, že neměly zájem na uzavření dohody na rovnoprávném základě. Akcentováno je Eisenhowerovo varování o možném použití atomové bomby a jeho přesvědčení, že právě to donutilo komunisty k příměří v Koreji.¹⁰ Jako hlavní důvod nerozšíření války i na čínské území je uváděn strach z vojenské a politické moci SSSR. Je zdůrazňována pomoc Sovětského svazu KILDR, zmíněni jsou i sovětsí letci bránící čínsko-korejské pohraničí.¹¹ Pomoc SSSR v podobě pilotů sovětských stíhaček, které byly součástí vybavení, které Stalin poskytl severokorejské armádě nebyla v době konfliktu v tisku veřejnosti prezentována. Stejně na tom byla i pomoc poskytnutá Severní Koreji tehdejšími Československem.

V americké historiografii můžeme rozlišit tři historické školy. První z nich je nazývána ortodoxní školou a její hlavní působení spadá na přelom 40. a 50. let 20. století. Tato škola zdůrazňuje roli marxisticko-leninské ideologie v sovětském expanzionismu. Někteří její historici naopak akcentují tradiční ruský imperialismus. Obecně je v této interpretaci poválečné období popisováno snahou USA o kolektivní bezpečnost, jejíž základ měl být vtělen do Organizace spojených národů. Tváří v tvář sovětské agresivitě musely ovšem USA svou zahraniční politiku přehodnotit a zavázat se k zadržování sovětského vlivu. Hlavní část viny na vypuknutí studené války kladou zastánci ortodoxní školy na bedra Sovětského svazu. V tomto rámci je i korejská válka interpretována jako snaha zastavit šíření komunismu, válka vyprovokovaná Kim Ir-senem. V době korejské války byla ortodoxní škola velmi vlivná a její stanoviska zaujímali přední političtí představitelé.¹²

V šedesátých letech se v historických kruzích objevuje škola revizionistická. V rámci revizionistické interpretace je k dispozici široká škála názorů. Některé obviňovaly Trumanovu administrativu, že se snažila upřít Sovětskému svazu práva

⁹ Štěpanovová. *Studená válka*. s. 63.

¹⁰ Ivanov, Robert, F. *Dwight Eisenhower*. Praha: Svoboda, 1988, s.163.

¹¹ Tamtéž, s. 163.

¹² Couvares, F., Saxton, M., Grob, G., Bilias, G. (ed.). *Interpretations of American History*. New York: Simon & Schuster, 2000, s.268.

(např. sféru vlivu ve východní Evropě), na kterých se Churchill, Roosevelt a Stalin dohodli na Jaltské konferenci. Jiné tvrdily, že americké misionářské nadšení přetvořit svět podle jejich údajných univerzálních demokratických principů byly stejně horlivé jako to u Sovětského svazu. Až na výjimky kladli revizionističtí představitelé stejný podíl viny na vzniku studené války jak na americkou tak na sovětskou stranu, někteří ale vinili spíše Spojené státy.¹³

Důležitým představitelem revizionistické školy byl William Appleman Williams. Ve své nejznámější knize *The Tragedy of American Diplomacy* argumentuje, že americká zahraniční politika za studené války nebyla pouhou reakcí na sovětskou agresi, nýbrž byla součástí pokračující expanzionistické politiky „otevřených dveří“. USA se snažily neustále rozšiřovat svá odbytíště. Hlavním cílem americké politiky bylo tedy učinit svět bezpečným pro americký obchod, nikoli zadržování komunismu. Válka v Koreji tak byla jen součástí amerického expanzionizmu v Asii.¹⁴

Ve Williamsových stopách kráčet i Walter LaFeber. Podle něj se množství vnitřních faktorů americké politiky (McCarthyova éra, ekonomické recese atd.) podílelo stejnou mírou na formování americké zahraniční politiky jako vnější události. Stejně tak se situace vyvíjela i v Sovětském svazu, kde byla zahraniční politika ovlivněna spory uvnitř komunistické strany. LaFeber tvrdí, že na počátku studené války byla americká zahraniční politika velmi evropsky orientovaná. Byla tu snaha zachovat transatlantickou obchodní sféru a udržet si spojence, kteří by pomohli zadržovat komunistickou hrozbu. Dokonce i korejská válka byla podle LaFebera vedena ve jménu udržení důvěry evropských spojenců, že USA skutečně poskytnou ochranný val proti komunismu.¹⁵

Další revizionista Gabriel Kolko byl v šedesátých letech jeden z historiků, kteří se pokusili revidovat názor, že korejský konflikt byl vyprovokován KLDK. Tvrdil, že severokorejský útok byl jen odpovědí na dřívější jihokorejské průniky přes hranici s cílem vlákat Severokorejce do pastí.¹⁶ Ovšem Bruce Cummings, taktéž významný revizionista, napsal v osmdesátých letech, že válka začala tehdy, když Severní Korea zahájila útok v plném rozsahu, přičemž se ani nepokusila obvinít Jih z provokace.¹⁷ V roce 1990 vydal ale Cummings dvoudílnou knihu *The Origins of the Korean War*, kde zkoumal některé severokorejské dokumenty získané během korejské války a odtajněné

¹³ Couvares, F., Saxton, M., Grob, G., Bilius, G. (ed.). *Interpretations of American History*. New York: Simon & Schuster, 2000, s.268-272.

¹⁴ Williams, William A. *The Tragedy of American Diplomacy*. New York: ,1972, s. 97.

¹⁵ LaFeber, Walter. *America, Russia and the Cold War*. New York: 1993, s.109-110.

¹⁶ Kolko, Gabriel. *The Politics of War*. New York: Random House,1968.

¹⁷ Catchpole, Brian. *Korejská válka 1950-1953*. Praha: BB art, 2003, s.21.

v roce 1977. Čtenář, který by se ovšem chtěl dozvědět kdo začal korejskou válku, bude zklamán. Ačkoli zde Cumings věnuje tomuto tématu dlouhou kapitolu jasné odpovědi se vyhýbá.¹⁸

Zatímco zastánci ortodoxních a revizionistických teorií mezi sebou soupeřili, objevili se představitelé dalšího historického proudu- realisté. Ti spatřovali v zahraniční politice obou velmocí přirozené cíle: obranu svých zájmů a snahu o rozšíření sféry vlivu. Velmoci se podle realistů prostě chovají tak, jak se vždy velké říše chovaly. Studenou válku vnímali jako pokračování mocenského boje, snahu o zachování rovnováhy sil. Mezi hlavní představitele patří Hans J. Morgenthau, G.F. Kennan a Joseph R. Starobin.¹⁹

Jeden z příslušníků této školy George F. Kennan zdůrazňuje, že dle jeho názoru, USA vyslaly svou armádu na podporu Korejské republiky pouze k obranným účelům a americká armáda tak měla pomoci k navrácení předešlého statu quo, ovšem chování komunistického tábora tento úmysl znemožnilo.²⁰

V osmdesátých letech John L. Gaddis zpochybnil ortodoxní i revizionistickou interpretaci studené války a začal prosazovat tzv. postrevizionistickou interpretaci. Obvinil USA, že se nesoustředily na důležité zájmy v Evropě a v důsledku antikomunistické hysterii vložily mnoho sil do vedlejších konfliktů v Asii, čímž studenou válku zhoršily a prodloužily. Gaddis kritizuje americký záměr sjednocení obou Korejí silou, kvůli němuž Američané překročili v říjnu 1950 38. rovnoběžku.²¹

Otevření sovětských archivů umožnilo nové náhledy na studenou válku. V devadesátých letech vznikla tedy díla tzv. New Cold War History. Gaddis vydal v devadesátých letech práci *We now know-Rethinking Cold War History*. Čerpá zde převážně z archivů bývalého sovětského bloku a zabývá se hlavně otázkou, kdo je zodpovědný za studenou válku, a zda bylo možné, aby ji Američané nějakým způsobem zabránili. Soustředí se hlavně na období vlády Stalina a Chrusčeva a v podstatě svou analýzu končí kubánskou krizí. Jeho základní interpretace studené války spočívá v tom, že v Evropě na konci druhé světové války existovalo vakuum, a proto se jak Spojené státy tak i Sovětský svaz snažily rozšířit oblast svého zájmu. Zatímco Spojené státy tak

¹⁸ Cumings, Bruce. *The Origins of the Korean War, Volume II: The Roaring of the Cataract 1947-1950*. Princeton: Princeton University Press, 1990, s. 668.

¹⁹ Couvares, F., Saxton, M., Grob, G., Biliias, G. (ed.). *Interpretations of American History*. New York: Simon & Schuster, 2000, s.275-278.

²⁰ Kennan, George F. *Memoirs 1950-1963*. New York:Pantheon Books, 1983, s.23.

²¹ Gaddis, John, L. *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy*. New York, 1982, s. 116.

chtěly dosáhnout pomocí koncenzu, Sovětský svaz pomocí donucování. Podle Gaddise je takto vzniklá asymetrie zodpovědná, víc než cokoliv jiného, za původ, eskalaci a následný výsledek studené války. Gaddis dochází k názoru, že hlavním viníkem studené války je Stalin a jeho autoritářský Sovětský svaz. Jestliže původce studené války zůstává stejný, tak v této knize je zjevná jistá změna v interpretaci komunistické ideologie. Ve svých dřívějších pracích zastával Gaddis názor, že marxismus-leninismus postupně ztrácel na relevanci a byl pouhou zástěrkou, a že politické kroky Sovětského svazu byly odvislé hlavně od realpolitiky. V této knize dospívá k názoru, že komunistická ideologie nebyla pouze důležitým faktorem, ale že přímo určovala chování vůdců sovětského bloku. Jako příklad uvádí to, že se Stalin ztotožnil s Leninovou vírou, že další válka vypukne mezi kapitalistickými zeměmi. Podle Gaddise tak Stalin vůbec neočekával to, že by se proti němu západ mohl spojit a vytvořit něco jako Marshallův plán a NATO. Gaddis zmiňuje i případy, že marxismus-leninismus hrál důležitou roli i po smrti Stalina, přičemž se opírá hlavně o fenomén Fidela Castra.

K historiografickému proudu New Cold War škoře lze přiřadit i Vojtěcha Mastného a jeho knihu *Studená válka a sovětský pocit nejistoty*. V ní si autor klade otázku zda bylo příčinou pozdějšího pádu Sovětského svazu to, že se Stalin nedokázal vyhnout studené válce. Autor argumentuje, čím více Moskva upadala, tím jasněji bylo zřejmé, že studená válka neskončí, dokud nebude překonáno sovětské porobení východní Evropy, jímž tento konflikt začal. V té době už se říše, kterou Stalin původně získal podle svého chápání jako neodmyslitelnou záruku sovětské bezpečnosti, stala osudovým zdrojem sovětského pocitu nejistoty. Mastný zde tvrdí, že Stalinův pocit nejistoty se odrážel v sovětské zahraniční politice, ovlivňoval jeho rozhodnutí i to, jak odhadoval Západ. Toto se projevilo v jeho rozhodnutích ať již šlo o blokádu Berlína, jeho půtky s Titem, či podporu intervence KILDR na jih Korejského poloostrova.

Až dosud jsem uváděla jen práce vydané tiskem. K dispozici jsou ovšem i prameny na internetu. Tato metoda není jistě v historické obci přijímána bez výhrad. Internetových zdrojů je mnoho, ať se již jedná o původní dokumenty či sekundární literaturu. Kritika této metody směřuje zejména na selektivnost, kdy dokumenty vybírá na internetu někdo jiný a my často nevíme podle jakého klíče. Tuto kritiku lze ovšem směřovat i do řad děl publikovaných tiskem. Hlavní kritickou připomínkou k internetovým zdrojům je jejich spolehlivost. Právě s ohledem na toto kritérium jsem zvolila jen renomované, akademické a již delší dobu fungující zdroje.

Hlavním internetovým zdrojem pro mě byl projekt Cold War International History Project (CWIHP), renomovaný program probíhající při instituci Woodrow Wilson International Center for Scholars (WWICS), což je nezisková výzkumná organizace, zřízená Kongresem USA, se sídlem ve Washingtonu D.C. Primárním cílem CWIHP, zřízeného po konci studené války, je rozšiřovat dosavadní znalosti o studené válce především pomocí nových, dosud nezveřejněných zdrojů, hlavně z archivů bývalých komunistických zemí.

Dalším mým internetovým pramenem byl archiv Gallupova ústavu. Ten poskytuje výsledky výzkumů veřejného mínění. V jeho archivu je možné nalézt výsledky průzkumů již z třicátých let 20. století.

Stať

KOMUNISTICKÁ PROPAGANDA

Cílem této kapitoly je předložit čtenáři základní obecné principy fungování propagandy, posléze je pozornost soustředěna na propagandu komunistickou, zejména na tu v 50. letech. Jelikož bylo Československo satelitem Sovětského svazu, je část kapitoly věnována formování sovětské propagandy.

Uvědomuji si šíři tohoto tématu, kterému jsem se v rámci možností svého výzkumu věnovala jen okrajově. Protože je tato kapitola koncipována jen jako předmluva k následné analýze komunistického tisku není rozhodně vyčerpávající. Snažila jsem se nastínit základní koncept komunistické propagandy i to, jakými mechanismy byla vytvářena. Vycházela jsem především ze současných materiálů o propagandě. Z tohoto důvodu je stať do značné míry historizující.

Co je propaganda?

Snad jen málokdo žijící ve 20. století vůbec nikdy neslyšel v různých souvislostech o propagandě, propagandistech či propagandistických kampaních. Vlastní praxe propagandy má svou dlouhou historii a genezi. Podle některých autorů, např. Alfreda Sturmingera, Hanse Buchliho, Kazimierze Wyky nebo Philipa M. Taylora, lze vystopovat určité formy záměrně zacíleného šíření jistých pravdivých, polopravdivých či nepravdivých zpráv pro politické či vojenské účely již ve starověku, a proto je možné takové počínání přiřazovat z perspektivy staletí k činnostem propagandistického charakteru. Samotné slovo propaganda bývá obecně odvozováno od organizace *Sacra congregatio de propaganda fide* (Svatá kongregace pro šíření víry), založené papežem Řehořem XV. V roce 1622.²²

Propaganda byla například využívána již v době souboje reformace a protireformace. Prostředkem propagandy zde byly masivně distribuované letáky.

Pojem propaganda se ovšem začal používat primárně ve smyslu záměrného, institucionalizovaného šíření politicky zaměřených idejí, postupů, celých ideologií, politických doktrín a teorií v širší nebo užší veřejnosti až v 19. století. Již od Velké francouzské revoluce rostla úloha propagandy, která začala stále více ovlivňovat společenský a politický život v mnoha zemích. Kariéra propagandy jako specifické

²²Gebhart, Jan. Proměny válečné propagandy ve světových konfliktech 20. století. - In: *Historie a vojenství*. - 49, 1 (2000), s. 3.

formy politické aktivity se úzce vázala na proces intenzifikace komunikačních vazeb v novodobých společnostech. Ty procházely v 19. století procesem radikální industrializace a urbanizace, které doprovázel vývoj prostředků společné komunikace zcela neobvyklých a nových masově sdělovacích prostředků. Za jejich počátek lze považovat rychlý rozvoj a zejména rozšíření laciného tisku, především pak možnosti tisknout v obrovských nákladech ve Velké Británii, v USA a v Západní Evropě na sklonku první poloviny 19. století. Ke konci 19. století pomohly šíření propagandy stále technicky se zdokonalující prostředky masmédií. Objevil se film, od roku 1920 rozhlas, později se přidala televize. Díky technickému pokroku se ovšem nesrovnatelně zvětšovala produkce tiskáren a tím se enormně zvyšovalo vydávání nejen populárních knížek, případně levných brožur a plakátů s velmi různorodým obsahem, jež rozšiřovaly své „specifické“ pravdy.

V těchto souvislostech je třeba zajímavé porovnat hesla v českých encyklopedických slovnících. Zatímco Ottův slovník naučný z konce 19. století kromě zevrubnějšího popisu původu slova nevěnuje propagandě větší pozornost, Masarykův slovník naučný z roku 1931 již zachycuje alespoň stručně základní roli a úkoly propagandy. Teprve však v dodatcích k Ottově slovníku naučnému z roku 1938 se vysvětluje tento pojem obšírně na základě výsledků jejího znatelného působení. V posledním uvedeném slovníku se také výslovně píše, že „největší rozmach propagandy spadá do XX. století vlivem světové války a diktatur vzniklých v době poválečné“.²³

Své představy o tom co je a co není propaganda, mají i akademičtí autoři. T. H. Qualter definuje propagandu jako „úmyslný pokus jednotlivce či skupiny formovat, kontrolovat či měnit názory jiných společenských skupin pomocí komunikačních kanálů a prostředků tak, aby výsledek byl v souladu se zájmy propagandisty.“ Prof. Garth S. Jowett charakterizuje propagandu jako „úmyslnou, systematickou snahu manipulovat vnímání a ovlivňovat chování a rozhodování veřejnosti tak, aby její reakce byla v souladu se zájmem propagandisty“. R.R.A. Marlin ve své studii o propagandě a etice přesvědčování definuje propagandu jako „organizované úsilí ovlivňovat pomocí komunikačních prostředků názory a akce širokého publika způsobem, který vylučuje či

²³Gebhart, Jan. Proměny válečné propagandy ve světových konfliktech 20. století. - In: *Historie a vojenství*. - 49, 1 (2000), s. 4.

omezuje racionální, kritické hodnocení, spočívající na pravdivých informacích.“²⁴. Z těchto definic vyplývá, že důležitou součástí, ba cílem propagandy je záměrná snaha ovlivnit široké publikum nějakými informacemi bez ohledu na to, jsou-li pravdivé či zkreslené nebo falešné. Cílem propagandisty je přimět publikum k jednání, které je v jeho (propagandistově) zájmu.

Francouzský teoretik Jacques Ellul chápe propagandu jako formu psychologické manipulace bez ohledu na to, zda jsou iniciátorem komunisté, nacisté či demokratické instituce. Podle něj lze všechny jednoznačné a záměrně zkreslené informace označit za propagandu. Technika moderní propagandy je ovšem natolik vyspělá, že většina lidí si neuvědomuje, že je obětí cílené manipulace. Lidé se stávají snadnými oběťmi propagandy, i když vědí, že propaganda většinou používá lživé a zkreslené informace, a neuvědomují si, že i pravda může být úspěšnou propagandou. I když vzdělání a objektivní přístup k informacím jsou předpokladem úspěšné obrany proti propagandě, Ellul tvrdí, že to, co moderní svět pokládá za výchovu, je ve skutečnosti subtilní formou propagandy a lidská mysl je stále zaplavována obrovským množstvím nesouvislých informací, které se jen tváří jako fakta.²⁵

I my jsme denně konfrontováni s politickou propagandou a inzeráty, účelově upravenými statistikami atd. Propaganda je dnes velmi důležitým vnitropolitickým i zahraničněpolitickým faktorem, neboť veřejné mínění, které ovlivňuje, je pokládáno za zdroj moci. Propaganda je neoddělitelnou součástí každého válečného úsilí a ve své ekonomické podobě se snaží usměrňovat každodenní život spotřebitelů, kteří mnohdy nakupují zboží, aniž by je potřebovali, jen proto, že se o něm dozvěděli z novin či z televize.

V dnešní době bývá někdy pojem propaganda zaměňován s reklamou. Tento problém není zdaleka tak nový, a to ani u nás. Už před více než 60 lety se nad tímto porovnáním zamýšleli redaktoři časopisu pro moderní podnikání *Typ*. Roku 1934 reflektovaly úspěch Hitlerovy sebereklamy a (bez sympatií k němu, ve snaze o objektivní analýzu) svým čtenářům předkládali ty rysy jeho působení na masy, které se jim zdály poučné a v komerční reklamě použitelné (jednoduchost, apel na city, opakování). Když konfrontovali etické pozadí svých podnikatelských přesvědčovacích

²⁴ Bittman, Ladislav. *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*. Praha, 2000, s.80.

²⁵ Tamtéž. s.81.

aktivit s Hitlerovou propagandou, vnímali rozdíly hlavně ve formě. Odmítali agresivní napadání konkurence a stejně tak zavrhovali využívání lživých tvrzení.²⁶

S výstižným popisem rozdílů obou fenoménů se můžeme potkat v druhé polovině třicátých let ve studiích Aldouse Huxleyho. Reagoval na fakt, že v té době existovaly tržní mechanismy, které poskytovaly tvůrcům reklamy přímou, měřitelnou zpětnou vazbu, umožňovali vytvořit „vědu“ o reklamě. Političtí propagandisté zatím pracovali do neznáma: statisticky relevantní data o tom, zda své recipienty ovlivní, jak by je nejlépe ovlivnili či jak dlouho bude jejich vliv působit, ještě neexistovala. Příčinu neaplikovatelnosti mnohých mechanismů komerční reklamy v politické propagandě viděl Huxley jasně: obchodník přesvědčí lidi, aby podlehli přirozeným nebo jim podsunutým touhám. Nikdo nevyzývá recipienta, aby odolával pokušení, vždy je prosen, aby se poddal. Moralisté a politici mají mnohem složitější cíl: chtějí lidi přesvědčit, aby překonali svůj egoismus a svoje osobní touhy v zájmu nadpřirozeného pořádku nebo světlé budoucnosti. Je třeba dodat, že reklama a propaganda se liší i v prezentovaném časovém horizontě a počtu zúčastněných. Reklama nabízí při získávání zákazníka okamžité řešení problémů jedince, v kterých je on sám rozhodujícím činitelem. Politická propaganda ve fázi získávání podpory na cestě k moci slibuje řešení „po vítězství“ a to je vázáné na získání dalších sympatizantů a neutralizaci oponentů.²⁷

Moderní propaganda počítá s faktem, že názory jednotlivců jsou jen velmi zřídka uspořádány v harmonickém souladu. Lidé často zastávají názory, které si vzájemně odporují, a také v rozporu s nimi jednájí, neboť lidské chování a rozhodování je ovlivňováno jak intelektuálními tak emocionálními procesy. Tyto lidské vlastnosti poskytují promyšlené propagandě reálnou šanci, jak úspěšně ovlivňovat veřejnost, neboť lidská mysl je schopna přizpůsobit svá rozhodnutí a potlačit i pocit viny.

V souvislosti se zdrojem a pravdivostí obsahu se propaganda většinou dělí do tří hlavních kategorií: bílé, černé a šedé.

Bílou propagandu vytváří a rozšiřuje zdroj, který nezakrývá svou totožnost. Protože konzumenti bílé propagandy znají identitu propagandisty, jeho cíle a politickou zaujatost, mají možnost hodnotit a případně korigovat jednostrannost předkládaných informací. Typickou ukázkou bílé propagandy je rozhlasové vysílání pro zahraniční

²⁶ Zavacká, Marina. K problematice výskumu totalitnej komunistickej propagandy : Vybrané pojmy, mechanismy, obsahy [rp]. In: *Historický časopis*. 50, 3 (2002), s. 443.

²⁷ Tamtéž. 443.

posluchače. Účelem vysílání je ovlivnit myšlení, názory a jednání zahraničních posluchačů k vlastnímu prospěchu. Některá vysílání jsou značně primitivní a odhalují základní neznalost života a problémů těch, jimž jsou určena, jako například zahraniční vysílání rádia Peking. Jiné stanice, jako je např. BBC World Service mají široký okruh posluchačů v celém světě, protože vlastní propaganda je v záplavě objektivních informací téměř nepostřehnutelná.²⁸

Černá propaganda čili propagandistická dezinformace má nejenom ovlivnit, ale také oklamat širokou veřejnost. Obvykle se vyrábí pod cizí vlajkou, neboť pachatel nechce odhalit svou tvář, aby falešný obsah neohrozil jeho veřejnou pověst. Černá propaganda je velkou maskovanou lží a jejími nejčastějšími producenty jsou zpravodajské služby, které mají k dispozici potřebnou mezinárodní síť. Do široké palety černé propagandy patří především padělky vládních dokumentů s kompromitujícím obsahem, šíření nepravdivých zpráv šeptandou, podsouvání falešných zpráv tisku přes agenty mezi novináři, publikování článků a knih pod cizím jménem, rozhlasové a televizní dezinformační a v posledních letech i rozšiřování falešných zpráv prostřednictvím počítačové sítě.²⁹

Šedá propaganda, jak titul naznačuje, je operací, která obsahuje prvky bílé i černé propagandy. Propagandistický zdroj může, ale nemusí být správně identifikován, ale pravdivost informací je vždy nejistá. Do této kategorie patří mnohé společnosti, které zkreslují statistická data ve svých výročních zprávách a přehánějí své finanční úspěchy; inzeráty s nereálnými sliby a žádosti nejrůznějších pseudonáboženských hlasatelů, kteří se obracejí na veřejnost s prosbou o finanční příspěvek ve prospěch církve- ten je pak samozřejmě použit k soukromým účelům.³⁰

Otázkou je, jak rozpoznat text, který je úmyslně tvořený a publikovaný s cílem šíření propagandy. Článek redakce zpravodaje amerického Institutu pro analýzu propagandy z roku 1937, *Jak odhalit propagandu*³¹, vydělil sedm druhů pomůcek, kterými propagandisté nevědomou veřejnost úspěšně oslovují. První z nich je nazvat svého oponenta nějakým nelichotivým jménem, dát mu negativní *nálepku* (fašista, demagog, diktátor, udavač, agitátor..). Lidé se jen neradi ztotožňují s neúspěšnými, podivnými lidmi. Obsah této nálepky se v čase mění, ovšem funkce zůstává stejná.

²⁸ Bittman, *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*, s.83.

²⁹ Tamtéž, s.83.

³⁰ Tamtéž, s.86.

³¹ Institut for Propaganda Analysis: How to Detect Propaganda. In: Jackall, Robert (ed.): *Propaganda*. Macmillan 1995 s. 217-224.

Druhou pomůckou nazvali autoři článku *naleštěné všeobecnosti*- kladná slova evokující všeobecně uznávané hodnoty (pravda, svoboda, čest, volnost, sociální spravedlivost, demokracie...) Tyto hodnoty se ani v průběhu času nezměnily. Nezpochybní je žádný člověk dobré vůle a má následně nezpochybňovat ani toho, koho s nimi (vědomě či podvědomě) spojuje. Další pomůckou je tzv. *transfer*- přenesení autority veřejně uznávané instituce na vlastní skupinu. Děje se tak většinou za pomoci zneužívání symbolů. Propagandista se zaštití autoritou kříže, zástavy atd. Podobně se může zaštitovat *doporučením* svědků, kteří vystupují jako anonymní – „lid“, „naši odboráři“... Úspěšnému implementování myšlenek propagandisty do veřejného mínění napomáhá jeho sebe prezentace jako *jen prostého člověka*, jednoho z lidu. Dokazuje, že je takový jako my. Na obrazovce je před volbami vidět, jak hladí děti po vlasech, seká trávu, je vidět v místním kostele. Další snahou je přesvědčit jednotlivce, že „ každý to dělá, každý si to myslí“. Apeluje tak na potřebu mnoha lidí následovat dav.³²

Propaganda v Československu v 50. letech

Po roce 1948 vznikl v Československu totalitní stát stalinského typu, ve kterém bylo vše podřízeno vůli a záměrům komunistické strany, přesněji řečeno jejího vedení. Státní orgány, nekomunistické strany, společenské organizace, správní i hospodářský aparát, všechny tyto složky musely ve své činnosti vycházet z uznání tzv. vedoucí úlohy KSČ. Sdělovací prostředky naplňovaly poslání propagandy, která byla definována jako „...*specificky a cílevědomě formulovaný intelektuální podnět...*, *k cílevědomé činnosti, v níž se objekt propagandy ztotožní, jak s výchozím záměrem třídy, strany a jejich institucí, tak s cílovou aktivitou vyjádřenou v programu strany a socialistického státu*³³.

Komunistická propaganda v Československu kopírovala do značné míry propagandu sovětskou. Tato studenoválečná propaganda vytvořila pro recipienty dvě představy: nebe a peklo. Nebe představoval Sovětský svaz, peklo kapitalistický svět a zejména jeho hlavní představitel Spojené státy. Některá z témat používaná komunistickou propagandou měla samozřejmě své zrcadlové protějšky v propagandě západních zemí. Sovětská propaganda se ovšem vyznačovala jednotností, což byl produkt téměř úplné vládní kontroly nad médii. Ideologická náplň propagandy se opírala o zásady marxismu-leninismu, loajality ke straně-*partijnosti*, nacionalismu a

³² Zavacká, K problematice výskumu totalitnej komunistickej propagandy : Vybrané pojmy, mechanizmy, obsahy, s. 444-5.

³³ Chlupáč, Miroslav. Metodika propagandy I. Praha: 1979, s.15.

téměř posvátných vzpomínek na revoluci a druhou světovou válku. Systém tyto hodnoty neustále utvrzoval pomocí důkladně kontrolovaného systému vzdělávání, neustálé přítomnosti hrozby sankcí, autocenzurou a masovou kulturou.³⁴

Propaganda samozřejmě zaměstnávala řadu institucí. Ústřední výbor KSSS měl vlastní Oddělení agitace a propagandy-Agitprop, což byl orgán který požíval ministerský status. Různá oddělení Agitprop regulovala činnost tisku, rádia, škol, stejně jako odborových svazů, svazů mládeže či umělců. Stejně tak kontroloval i Festivaly mládeže, které byly od konce 40. let pořádány v různých městech (Praha, Vídeň) za účelem setkání mladých komunistů s jejich evropskými sympatizanty.

Státní správa, formálně sice oddělena, ale ve skutečnosti podřízena a propojena s KSSS, měla vlastní propagační orgány, které spadaly pod ministerstvo kultury, a v jejich režii se odehrávala většina kulturního dění v zemi. Až do roku 1953 se Sovětský svaz zcela izoloval od západních zemí. Poté se začaly pořádat určité kulturní zahraniční výměny což bylo zapříčiněno změnou zahraniční politiky nového sovětského vedení.

Sovětský svaz vybudoval po druhé světové válce hustou celosvětovou síť krycích mezinárodních organizací, jako byl například Národní výbor pro americko-sovětské přátelství, které pod fasádou politické a finanční nezávislosti prováděly nejrůznější akce ve prospěch sovětské zahraniční politiky a byly líhni nových agentů.³⁵ Sovětská propaganda měla v těchto institucích ostrý protizápadní a hlavně protiamerický tón. Jejím hlavním cílem bylo:

1. Přesvědčit světové veřejné mínění, že americká zahraniční a vojenská politika je hlavním zdrojem mezinárodních problémů a krizí. Ukázat, že USA jsou agresivní, imperialistická mocnost, a v tomto směru hlavně kompromitovat Pentagon a CIA.
2. Izolovat USA od přátel a spojenců a diskreditovat ty státy a vlády, které s nimi spolupracují.
3. Vytvářet neustále nové bariéry mezi Spojenými státy a zeměmi třetího světa a přesvědčovat je, že jejich zájmy jsou naprosto odlišné.
4. Popularizovat vnitřní i vnější politiku Sovětského svazu a vytvářet příznivé podmínky pro jeho zahraniční manévrování.³⁶

Důležitými zprostředkovateli studenoválečné propagandy byly kromě denního tisku a rozhlasu kreslené humoristické časopisy *Ogoněk* a *Krokodil*. *Ogoněk* se

³⁴ Stites, Richard. Heaven and Hell, In: Gary D. Rawnsley Ed., *Cold-War Propaganda in the 1950s*, 1999, s.86.

³⁵ Bittman, *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*, s.131.

³⁶ Bittman, Ladislav., *The KGB and Soviet Disinformation. An Insider's View*, Washington 1985, s. 137.

soustředil hlavně na „domácí“ stránku propagandy, tedy na bohatství ruského kulturního dědictví, na sovětské úspěchy na poli vědy a průmyslu a přinášel příběhy populárních osobností-kosmonautů, vědců a podobně. *Krokodil* věnoval dvě třetiny svého obsahu sociální kritice,³⁷ z něj také přebíral některé karikatury i články československý *Dikobraz*.

Podobné uspořádání propagandistických orgánů panovalo i v soudobém Československu. Okamžitě po únorovém převratu ovládla KSČ klíčové pozice ve sdělovacích prostředcích, aby se tisk a rozhlas mohly stát nástrojem realizace politiky jedné strany. Bylo tedy nutno zasáhnout do struktury tisku, ukončilo se vydávání většiny apolitických periodik a samozřejmě novin a časopisů politických stran, které stály na „straně reakce“. Některé splynuly s již dříve komunisticky orientovanými tituly a i do vedení všech ostatních bylo dosazeno pro KSČ spolehlivé vedení. Zároveň byla omezena či pozastavena činnost zahraničních tiskových agentur na našem území. Jejich funkci převzala centrální státní zpravodajská agentura ČTK.³⁸ Řízením sdělovacích prostředků bylo pověřeno ministerstvo informací vedené Václavem Kopeckým. V roce 1953 bylo toto ministerstvo zrušeno a sdělovací prostředky byly začleněny pod ministerstvo kultury. Od roku 1952 se komunistické vedení snažilo narýsovat dělicí čáru mezi stranickou a státní mocí, mezi stranickými a mimostranickými institucemi. Šlo o oslabení mocenské pozice stranického aparátu ve prospěch mimostranických. V rámci těchto přesunů se na některých funkcích, dosud monopolně vykonávaných stranickým aparátem, podílely nebo je zcela přebíraly státní instituce. Na základě usnesení vlády ČSR č. 17 z 22.4. 1953 byl zřízen neveřejný orgán preventivní kontroly – Státní tiskový dozor, který první rok působil při vládě ČSR a od roku 1954 při ministerstvu vnitra.³⁹ Vedle poměrně spletité legislativy a existence řady kompetentních orgánů, byla rozhodujícím subjektem řízení a kontroly sdělovacích prostředků KSČ. Svoji vedoucí roli uplatňovala přímo i prostřednictvím orgánů socialistického státu, masových a společenských organizací, které byly vydavatelem periodického tisku. V řízení a kontrole ideologické oblasti si aparát KSČ udržoval monopol.

Je nutné si uvědomit, že slovo propaganda nebylo tehdy vnímáno pejorativně. Propaganda byla součástí ideologické práce strany. Šlo o to, aby „komunistická,

³⁷ Stites, Heaven and Hell, s.89-90.

³⁸ Rohlíková, Slavěna. Strana, stát a masmédiá. In: *Manipulátoři. O technikách boje lži proti pravdě a nenávisti proti lásce*, Praha 1992. s.52-54.

³⁹ Rohlíková, Strana, stát a masmédiá, s. 54.

socialistická propaganda byla tou silou, která pomáhá plnit program socialistické výstavby, aby podnítila vědomí našich občanů k plnění politického a ekonomického programu strany a státu. Aby se obracela proti třídnímu protivníkovi a zabránila mu rozvíjet protilidové dílo restaurace buržoazního vědomí a protisocialistické praxe“⁴⁰. Vznikem oficiální cenzury nezanikla cenzorská role tiskového odboru ÚV KSČ, jen se pozměnila. Odbor nadále zajišťoval „stranické řízení“ hromadných sdělovacích prostředků; k tomu přibýlo „stranické řízení“ cenzurního úřadu, celého systému cenzury. Tiskový odbor ÚV KSČ se dále nerozrůstal, v roce 1953 v něm pracovalo jedenáct zaměstnanců a v odboru rozhlasu čtyři.⁴¹

Vrcholnou institucí cenzury byla Hlavní správa tiskového dohledu. Spadala do resortu ministerstva vnitra či bezpečnosti a fungovala jako samostatný útvar s úzkými pracovními kontakty na Státní bezpečnost. Výchozí základnou pracovních metod cenzury byla povinnost šéfredaktorů tisku, rozhlasu, televize, nakladatelství a provozovatelů kulturních pořadů předkládat cenzurním orgánům včas materiály, které měly být zveřejněny. Cenzor pozastavil zveřejnění článků, publikací, pasáží textů divadelních her a jiných kulturních představení v případech, jestliže obsahovaly státní tajemství a hlavně pokud byly v rozporu s politickou linií a směrnicemi komunistické strany. Své rozhodnutí oznamoval šéfredaktorovi, pořadateli, někdy i provozovateli pořadu. Ti byli povinni cenzurní rozhodnutí respektovat; pokud šlo o státní tajemství, tak bezvýhradně, pokud šlo o „politickou linii“, existovala možnost dalšího vyjednávání.⁴²

Totalitní moc vytvářela v oblasti tvorby veřejného mínění aktivní politiku, která se projevovala selekcí či dokonce přímou produkcí informací, které propagovaný obraz světa podporovaly. Je možné vysledovat tři postupy, které byly při manipulaci s informacemi používány. Nejjednodušší je poskytnutí *nulové informace*- pokud byla událost pro koncept vytvořený tvůrci propagandy nevhodná, přešla se mlčením, a pro veřejnost jakoby se vůbec nestala. *Deformované informace* reagovaly na skutečnou událost, která proběhla spontánně, a nebyla tedy účelově řízena. Týkalo se to zejména zpráv ze zahraničí, někdy i z domova, které nešlo mediálně ignorovat. Zveřejněním informace tvůrci propagandy připustili, že se událost stala, ovšem její skutečné pozadí (cíle, záměry, okolnosti) deformovali použitým způsobem komentáře. Tím účelově

⁴⁰ Chlupáč, *Metodika propagandy I.*, s.15.

⁴¹ Kaplan, Karel a Dušan Tomášek. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956*. Praha 1994, s.16.

⁴² Kaplan, Tomášek, *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956*, s.17.

ovlivňovali veřejné mínění. Posledním postupem je *účelová informace*, ta odpoutávala pozornost recipienta od jiné, skutečné ale nevhodné události. Tyto informace mohly a nemusely být pravdivé, někdy byly zcela vymyšlené. Zveřejňovány byly plánovaně, s předem určeným záměrem posílit informační clonu a přímo vytvářet veřejné mínění.⁴³

Co se týče jednání ÚV KSČ ve věci propagandy v korejské válce, nenalezla jsem v archivech žádný dokument, kde by byly jasné pokyny pro novináře, jak psát o korejské válce. Pavel Janeček píše ve své práci o československo-korejských vztazích za korejské války toto: „*Pokud se jedná o hlášení a souhrny událostí, jsou prameny komunistickou ideologií zatíženy relativně málo. Stejný poznatek platí i o zápisech z jednání orgánů KSČ a vlády. Nejvíce se ideologie stalinistického režimu odráží v případě akcí za „mír“ a pramenech k československé účasti na jednání OSN*“⁴⁴.

Za povšimnutí stojí i způsob využívání jazyka v rámci komunistické propagandy. Petr Fidelius píše ve svých esejích, že úběžníkem totalitního myšlení je generální sjednocení pravdy - kapitulace před pluralitou a ambivalencí světa. Místo světa jednoho, leč dvojznačného, máme teď světy dva, zato oba jednoznačné. Místo rozporuplné mnohosti relativních pravd máme teď dva jednotné bloky, mezi nimiž panuje vztah vzájemného vyloučení: absolutní pravda stojí proti absolutní lži. Nesmiřitelný protiklad dvou světů nastoupil na místo různosti uvnitř světa jednoho.⁴⁵

Svět socialismu byl bohatě dekorován atributy míru, byl představován jako svět poklidné mírové práce se stejnou jednoznačností jako byl Západ představován jako svět válečných příprav a války. A také jakýkoli fakt spjatý s Východem byl spojován s mírem a jakýkoli fakt spjatý se Západem byl spojován s válkou - dokonce i jeden a tentýž fakt ve východním socialistickém kontextu znamenal vždy mír a v kontextu západním znamenal válku (například o vědě říká Zdeněk Nejedlý: „sovětská věda znamená mír, práci budování, a kapitalistická „věda“ naopak válku a ničení“).⁴⁶ I reálie doslova válečného kontextu se ve spojení se socialistickým světem stávají reáliemi mírovými: armáda byla armádou míru, nejvyšší velitel branné moci Sovětského svazu Stalin byl označován jako „generalissimus Mír“, nejvyšší velitel československé branné moci Gottwald jako „míru generál“⁴⁷.

⁴³ Zavacká, K problematice výskumu totalitnej komunistickej propagandy: Vybrané pojmy, mechanizmy, obsahy, s. 446.

⁴⁴ Janeček, Pavel. *Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950-1953*. Diplomová práce FF UK, 2005, s. 49

⁴⁵ Fidelius, Petr. *Kritické eseje*. Praha 2000, s.85.

⁴⁶ Macura, Vladimír. *Šťastný věk. Symboly, emblémy a mýty 1948-1989*. Praha 1992, s.19.

⁴⁷ R.P., 27, 1947, č.117 z 8.5., s. 1, Sláva Rudé armády.

Současně však vidíme, že pod povrchem mírových reálií vyvstávají zřetelně a hrozivě reálie válečné: hovoří se o „boji za mír“, dobový básník pateticky volá „mír útočí, mír útočí“⁴⁸. Mír nebyl chápán jako klidový stav pokojné harmonie, který by podle obecného očekávání měl odpovídat představě ráje, ale jako zápas a nelítostný boj. Svět socialismu dokonce ani nezná oázy klidu, celý je rozčleněn na jednotlivé zápasišťe, která jsou označována jako „fronty“: fronta práce, ideologická fronta, kulturní fronta atd. V jazyce se zabydluje idiom, který v podstatě libovolné jevy zabudovává do jednotné perspektivy zápasu, představuje je jako výsledek boje (osamostatněné předložky „o“ a „za“ se 4.pádem) Jejich časté užití nešlo přehlédnout: Za bezpečnost a mír mezi národy, Za bohatou úrodu, O novou vesnici O literaturu našich dní.⁴⁹ Ráj byl budován na vyhocené polaritě k ne-ráji, ale také měl vyloženě univerzalistické ambice, chtěl pohltnout veškerou přítomnost a budoucnost a pro ne-ráj vyhradit pouze minulost.⁵⁰ Velké dějinné události-jako byla Korejská válka- se vřazují do téže perspektivy pohlcování ne-ráje rájem.

Následující kapitola je již věnována analýze komunistického tisku. Čtenář si tak snad bude moci udělat představu, jak byla komunistická propaganda v praxi předkládána prostřednictvím tisku československému lidu.

⁴⁸ Macura, *Šťastný věk. Symboly, emblémy a mýty 1948-1989*, s.19.

⁴⁹ Tamtéž, s.19.

⁵⁰ Fidelius, Petr. *Řeč komunistické moci*. Praha 1998, s.172.

OBRAZ USA OČIMA ČTENÁŘE RUDÉHO PRÁVA 1945-1948.

Obraz USA v komunistické propagandě se začal formovat po druhé světové válce. I když Rudé právo vnímalo USA jako kapitalistickou velmoc nepřátelskou k dělníkům již ve třicátých letech⁵¹, v poválečném období se přidávají stereotypy nové. Svou roli hraje samozřejmě fakt, že sledované období bylo přípravou KSČ na převzetí moci. V prvních poválečných měsících až do počátku roku 1946 je patrné, že SSSR, a tudíž ani KSČ, ještě nemá k USA zcela vyhraněný vztah. Tomu je přizpůsobena i rétorika Rudého práva. Naprostou většinu informací o USA tvoří agenturní zprávy.

Prozatím zde ještě v letních měsících převládá obraz USA jako spojence SSSR proti fašismu.⁵² Do pozadí jsou potlačeny zprávy z Japonska, kde Spojené státy stále bojují⁵³. Naopak je akcentována pomoc SSSR, kterou se Sovětský svaz chystá vyslat do Japonska.⁵⁴ Zredukovány jsou zmínky o americkém osvobození Československa. Ve zprávě z června se Rudé právo například zmiňuje o Benešově návštěvě Plzně a jeho setkání se zástupci americké armády, i v této zprávě je ovšem poukazováno hlavně na přínos Rudé armády k osvobození.⁵⁵ Hlavní podíl na porážce Japonska je přisuzován Rudé armádě.⁵⁶ Co se týče atomové bomby, o její existenci a svržení překvapivě referují pouze dvě krátké agenturní zprávy⁵⁷. Zdá se tedy, že v době krátce po svržení atomových bomb na Japonsko, nebylo ještě toto téma pro komunistickou propagandu tak důležité jako později v padesátých letech.

USA jsou ale na druhou stranu vnímány jako hlavní garant potravinového programu UNRRA, i když šlo o pomoc organizovanou Spojenými národy.⁵⁸ Objeví se několik zmínek o budování americko-sovětské spolupráce. V létě například Rudé právo referuje „*Národní rada americko-sovětského přátelství předala SSSR sbírku obrazů, soch a fotografií znázorňující kulturní styky Spojených států a SSSR.*“⁵⁹ Agentura TASS o několik dní později cituje Eisenhowerova slova o setkání se sovětskou mládeží:

⁵¹ R.P., 1934 č. 2 z 5.1., s. 3., Reuter, Roosevelt dělá náladu. Hořká pilulka podávaná americkému lidu.

⁵² Rudé právo, 24, 1945, č. 9 z 16.5., s.1, Reuter, Generál Eisenhower nařizuje přísné zacházení se zajatými nacistickými předáky.

⁵³ Od května do konce srpna 1945 se na stránkách Rudého práva objevilo o tomto tématu jen 10 zpráv.

⁵⁴ R.P., 24, č. 67 z 10.8., s.1, TASS, Japonský útočník bude rozdrčen-SSSR zahájilo ofenzívu na mandžuské frontě.

⁵⁵ R.P., 24, 1945, č.37 z 16.6., s.1, President republiky v západních Čechách.

⁵⁶ R.P., 24, č.99 z 4.9., s.1, Blahopřání k vítěznému zakončení války, Fierlinger gratuluje Stalinovi k ukončení války s Japonskem.

⁵⁷ R.P., 24, 1945, č. 70 z 11.8., s. 1. Reuter, Japonsko vyjednává o kapitulaci.

⁵⁸ R.P., 24, č. 50 z 3.7., s.2, AFP, USA budoou i po porážce Japonska zásobovat prostřednictvím UNRRA

⁵⁹ R.P., 24, 1945, č. 63 z 2.8., s.3, United Press, Sbíрка dokumentů o kulturních stycích USA a SSSR.

„Bylo to největší a nejpříjemnější shromáždění krásné a nadšené mládeže, které jsem ve svém životě spatřil.“⁶⁰

Již krátce po válce se ovšem ukazuje obraz USA jako země vnitřně sociálně neklidné. Ve svém úvodníku z 28.8. se M. Galuška také zamýšlí nad tím, zda kapitalismus je ta pravá cesta pro Spojené státy. Poukazuje na 9 miliónů nezaměstnaných Američanů v roce 1940. Řada z nich byla poté zaměstnána ve zbrojařském průmyslu, ale nyní po válce zde prý opět hrozí obrovská nezaměstnanost.⁶¹ Během září se objevují čtyři zprávy o amerických dělnických stávkách.⁶² Objevuje se již také článek varující před kapitálovou účastí USA na poválečné obnově Československa. Třetího srpna totiž informuje deník o americkém zájmu o náš průmysl. Milionář Ford navštívil Škodovku a ředitel americké firmy Vacuum Oil pobočku této firmy v Kolíně. Autor varuje proti kapitálové účasti Američanů na našem průmyslu, který bude beztak již brzy z velké části zestátněn. O amerických obchodnících mluví s respektem, rád by kdyby Československo využilo jejich pomoci, ovšem ne jejich kapitálovou účastí.⁶³

Navíc se již v letních měsících 1945 vytvářen dojem, že Spojené státy nebojují důsledně proti příznivcům fašismu. Během srpna se objeví článek nazvaný *Goebbelsovský jed v USA*. Poukazuje na to, že více než 60 německých novin o celkovém nákladu 340 tisíc výtisků stále šíří hitlerovské myšlenky a vyzývají USA k válce se SSSR.⁶⁴ Toto obvinění USA z nedůsledného postoje vůči fašismu zesílí během října a následujících měsíců.

V září a říjnu se také objeví několik článků o výborných vztazích mezi americkými a sovětskými dělníky.⁶⁵

V poválečném období tedy Rudé právo předkládá svým čtenářům jasné pochybnosti o kapitalismu v USA jako dobře zvolené cesty, což se jasně projevuje častým přebíráním agenturních zpráv o amerických stávkách. Současně se ke konci roku vyskytne otázka, zda USA skutečně bojuje proti vymýcení fašismu. Zároveň ovšem KSC vystupuje jako příznivec spolupráce se Spojenými státy a referuje o dobrých vztazích mezi USA a SSSR.

⁶⁰ R.P., 24, 1945, č. 82 z 23.8., s.2, TASS, Eisenhower o sovětské mládeži.

¹² R.P., 24, 1945, č. 89 z 28.8., s. 2, M. Galuška, Hrozba nezaměstnanosti v USA.

⁶² R.P., 24, 1945, č. 116 z 22.9., s. 1, United Press, Dvacet pět dolarů týdně nezaměstnaným v USA.

⁶³ R.P., 24, 1945, č. 64 z 3.8., s.2, F.J.K., Americký zájem o náš průmysl.

⁶⁴ R.P., 24, 1945, č. 69 z 8.8., s.2, TASS, Goebbelsovský jed v USA.

⁶⁵ R.P., 24, 1945, č. 107 z 12.9., s. 2, TASS, Spolupráce dělníků SSSR a USA.

I v prvním čtvrtletí roku 1946 převažují v Rudém právu agenturní zprávy. Představují zhruba šedesát procent zpráv o Spojených státech. Zbytek tvoří komentáře Rudého práva. Informace o USA netvoří podstatnou část zahraničního zpravodajství, ta je opět věnována hlavně SSSR. Na počátku roku 1946 se v Rudém právu objevuje několik článků, které naznačují, že USA se snaží působit proti politice SSSR a které, stále častěji a tvrději, viní Spojené státy z podpory fašismu. K obrazu vnitřně sociálně neklidné země se přidává i formující se obraz USA jako imperialistické velmoci. 1.1 1946 vychází na titulní straně nadpis *McArthur nespokojen s konferencí*. R.P. cituje anglický deník Daily Worker, který kritizuje Douglase MacArthura: „*jeho nevrlá opozice proti společné kontrole Japonska poukazuje na to, že si nepřeje, aby kterákoli velmoc kromě USA měla co říci k okupační politice v Japonsku. McArthurův útok je nutno považovat za první útok reakcionářské ofenzivy proti celému základu jednoty tří velmocí, k níž dospěli její představitelé na moskevské konferenci.*“⁶⁶ V první polovině roku 1946 je však tento náhled na USA rozvíjen jen pozvolna.

Zároveň se ovšem vyskytují články přesvědčující o dobrých vztazích mezi Spojenými státy a Sovětským Svazem. „*Byrnes doufá v dohodu mezi SSSR USA a Velkou Británií ohledně Íránu. President Truman označil podle něj moskevskou konferenci za velmi konstruktivní*“⁶⁷. V dubnu uveřejňuje R.P. při příležitosti prvního výročí úmrtí F.D. Roosevelta Benešův článek „*Z mých vzpomínek na presidenta Roosevelta.*“ Roosevelt je obecně hodnocen velmi kladně. Hlavní důraz je zde kladen na jeho souhlas s československo-sovětskou smlouvou z roku 1943. Rudé právo o Rooseveltovi referuje jako o „*velkém mrtvém*“.⁶⁸ Zde již Rudé právo jasně ukazuje propast, která podle něj zeje mezi Amerikou Rooseveltovou a Amerikou Trumanovou.

V polovině dubna se opět připomene americký souhlas s odsunem Němců z Československa, například František Morávek připravil článek o americkém prokurátorovi u norimberských procesů Jacksonovi. Cituje jeho slova: „*Po norimberském procesu chápu, proč jste pro odsun Němců. V USA proběhla vlna sympatií s Goringem, někteří sensačtí novináři z něho chtěli udělat nevinného beránka, ale po jeho odsouzení tato vlna opadla.*“⁶⁹

⁶⁶ R.P., 25, 1946, č. 1 z 1.1., s.1, Daily Worker. McArthur nespokojen s konferencí.

⁶⁷ R.P., 25, 1946, č. 42 z 11.2., s. 1, TASS Byrnes o moskevské konferenci.

⁶⁸ R.P., 25, 1946, č. 111 z 10.4., s. 1, E. Beneš, Z mých vzpomínek.

⁶⁹ R.P., 25, 1946, č. 115 z 14.4., s. 3, František Morávek, Americký prokurátor Jackson pro odsun Němců.

Na druhou stranu celý první půl rok 1946 se objevují zprávy o amerických půjčkách téměř celé Evropě. Rudé právo ovšem uveřejňuje i zprávu o prohlášení La Guardií, že USA neudělaly dost, aby odvrátili hlad ve světě.⁷⁰ Objevuje se i zmínka, že pomoc UNRRA je příliš drahá.⁷¹ V tomto období se začíná klást důraz na to, že za touto pomocí Spojených národů jsou hlavně Spojené státy. La Guardia jako ředitel UNRRA je všeobecně uznáván.

Květen je ve znamení oslav výročí osvobození. Objevují se dva články poukazující na malé ztráty Američanů za války ve srovnání s Rudou armádou. Dr. J. Šedivý píše článek „*Kdo nás osvobodil?*“ „*Rusové zachránili celou Evropu i USA tím, že vyhráli bitvu u Stalingradu. Za celou válku padlo na 15 miliónů Slovanů. Západ měl ztrátu jen 1 miliónu lidí. Sovětský svaz také jako první uznal za války naši vládu a samostatnost.*“⁷²

Celkově v prvním pololetí roku 1946 Rudé právo ve své kritice USA ve srovnání s koncem roku 1945 přitvrdilo. Objevuje se více článků kritizující americkou podporu fašismu, mnoho zpráv o neutěšené situaci amerických dělníků a kritika postoje, který k nim americká armáda zaujímá. Lze najít i kritiku potravinové pomoci UNRRA. Uveřejněny byly i články jasně zpochybňující americký podíl na osvobození Evropy. Více článků zaměřených proti USA se začíná objevovat na konci května a v červnu, což pravděpodobně souvisí s vítězstvím československých komunistů ve volbách. V tomto období se již formuje propagandistický obraz USA a je stále více čtenářům Rudého práva podsouván. V létě již také v R.P. výrazněji promítá snaha ukázat USA jako velmoc, která touží po vlivu a to i za cenu nerespektování dříve uzavřených mezinárodních dohod či spojenectvím s fašistickým režimem. Prozatím se ovšem ještě stále referuje o dobrých vztazích mezi USA a SSSR

Červenec se nese ve znamení zpráv o amerických zkouškách atomové bomby a o debatách o kontrole atomové energie. Agenturní zprávy tvoří již jen zhruba čtvrtinu všech článků. Hned na počátku července vychází článek „*Pokus s atomovou pumou se nevyvedl*“ Článek tvrdí, že na dopisovatele byla uvalena censura ohledně pokusů s atomovou pumou a americké deníky vyzývají obyvatele, aby neposuzovali výsledky

⁷⁰ R.P., 25, 1946, č. 46 z 15.2., s. 2, Reuter, SN zahajují boj proti nedostatku potravin.

⁷¹ R.P., 25, 1946, č. 43 z 12.2., s. 2, v.d. Nesouhlas s cenami UNRRA.

⁷² R.P., 25, 1946, č. 143 z 22.5., s. 1, J. Šedivý, Kdo nás osvobodil?

pokusů na Bikini.⁷³ O čtyři dny později uveřejňuje R.P. zprávu agentury Reuter o plánovaném druhém pokusu s atomovou pumou, který má proběhnout 25.7.⁷⁴ Na tuto zprávu reaguje den později M. Galuška článkem „Atomový strašák neúčinkoval.“⁷⁵ Poukazuje na to, že zatímco SSSR se snaží prosadit požadavek na zneškodnění atomové energie, USA stále zkouší svou atomovou pumu a využívají toho k politickému nátlaku.

Již v červenci se objevují zprávy, které naznačují, že Američané zacházejí špatně s komunisty. Článek „Anglo-americké dvojí měřítko totality“⁷⁶ podává zprávu o tom, že Spojenci v západních pásmech uplatňují údajně jinou politiku na levicové strany. Pravicové strany se mohou sdružovat, levicové nikoli.

Rudé právo také začíná ostře kritizovat rasismus v USA, stejně jako pokračuje kritika amerického podporování fašismu.⁷⁷ „Aktivace Ku Klux Klanu - rozsévání rasové nenávisti není v USA trestným činem.“⁷⁸ „Americké pásmo útočištěm nacistů.“ V americkém pásmu se němečtí fašisté prý odsuzují jen na dva roky za to, že zběhli z německé armády.

Září je ve znamení aféry kolem ministra obchodu v USA Wallace.⁷⁹ Na Wallaceovu demisi reagovala série článků. Jeden z nich nese tento nadpis: „Wallaceova demise dokazuje, jak americkou politiku ovlivňuje reakce, která podkopává mír.“⁸⁰

Celkově je v období červenec až září 1946 Rudé právo k USA ještě kritičtější než v obdobím minulém, jde již o zásadní zlom v pohledu čtenáře Rudého práva na Spojené státy. Obraz USA jako imperialistické velmoci ohrožující mír je zde již plně doprofilován. Již se ozývají hlasy o americké roztahovačnosti, nerespektování dříve daných pravidel, co se týče vývoje atomové bomby. Kriticky je také pohlíženo na setrvávání amerických jednotek v Číně a na Islandu. Celá americká zahraniční politika dostává nálepkou nemírová. Rudé právo je velmi kritické k prezidentu Trumanovi, naopak vyzdvihuje zemřelého Roosevelta. Velmi kriticky jsou hodnoceny akce americké vlády vůči dělníkům, zdůrazňován je rasismus v USA. V tomto období již získává

⁷³ R.P., 25, 1946, č. 180 z 3.7., s. 3, Pokus s atomovou pumou se nevyvedl.

⁷⁴ R.P., 25, 1946, č. 186 z 9.7., s. 6, Reuter, Druhý pokus s atomovou pumou 25.7.

⁷⁵ R.P., 25, 1946, č. 187 z 10.7., M.Galuška, Atomový strašák neúčinkoval.

⁷⁶ R.P., 25, 1946, č. 200 z 23.7., s. 3, TASS, Anglo-americké dvojí měřítko totality.

⁷⁷ R.P., 25, 1946, č. 181 z 4.7., s. 3, U.P., Američané amnestují milióny esesáků.

R.P., 25, 1946, č. 197 z 20.7., s. 3, TASS, Americké pásmo útočištěm nacistů.

⁷⁸ R.P., 25, 1946, č. 179 z 2.7., s. 5, Vojtovičová, Roste rasismus v USA.

⁷⁹ R.P., 25, 1946, č. 259 z 22.9., s. 1, Reuter, Wallace odchází, ale bude dále bojovat za mír.

⁸⁰ R.P., 25, 1946, č. 263 z 26.9., s. 3, TASS, Chtěl Wallace podat demisi sám?

čtenář tohoto komunistického periodika jasný signál, že Spojené státy rozhodně nejsou přítelem SSSR a tudíž ani Československa.

V říjnu 1946 zvětšilo Rudé právo formát svého periodika a rozšířilo svůj obsah. Poskytlo tak více prostoru rozličným komentářům a fejetonům. Na podzim roku 1946 tvoří převzaté agenturní zprávy třetinu všech zpráv o USA. Zbytek jsou komentáře k současnému politickému dění. Rudé právo stále věnuje mnoho prostoru odvolanému americkému ministrovi obchodu Henrymu A. Wallaceovi. Tyto články se snažily vzbudit ve čtenáři dojem, že americký národ chce mír a spolupráci se SSSR, ale imperialistická vláda USA nechce poslouchat hlas lidu, který v tomto případě Wallace zastupuje.⁸¹

Nesouhlas se zahraničními akcemi USA je zřejmý hlavně v otázce podpory Německa. Tentokrát jde o poskytnutí amerického úvěru Německu. Rudé právo využívá protiněmecké nálady a snaží se dokázat americkou podporu Německu, potlačuje tak obraz USA jako člena protihitlerovské koalice a osvoboditele části Evropy.

V březnu se plní stránky Rudého práva kritikou americké pomoci Řecku a Turecku. Deník přináší několik provolání nesouhlasu s Trumanovou politikou od známých osobností.⁸² Deník cituje i slova Spolku amerických žen: „*Chceme světovou kontrolu OSN, ne světovou kontrolu USA!*“⁸³

Na stránkách Rudého práva již zdomácněla kritika Spojených států jako sociálně vnitřně neklidné země. Čtenáři je rovněž nabídnuto několik úvah o nesprávně zvolené cestě USA - cestě kapitalistické.⁸⁴ Příkladem může být titulky „*V USA ničí potraviny, lidé v Evropě hladoví - typická ukázka nesmyslnosti kapitalistické anarchie!*“⁸⁵

Několik neutrálních článků se ke konci roku objevuje o pomoci UNRRA. Většinou jde jen o údaje o počtu tun potravin dovezených do Československa.⁸⁶

⁸¹ R.P., 25, 1946, č. 271 z 3.10., s. 2, amer. dopisovatel R.P. Wallacův projev vnesl boj za mír mezi široké masy amerického národa.

R.P., 25, 1946, č. 272 z 4.10., s. 2, AFP, Pravice útočí proti Wallaceovi.

R.P., 25, 1946, č. 277 z 9.10., s. 1, Reuter, Wallace znova pro americko-sovětskou spolupráci.

⁸² R.P., 26, 1947, č. 75 z 16. 3., s. 1, AFP, Paní Rooseveltová proti Trumanově projevu.

R.P., 26, 1947, č. 85 z 26.3., s. 3, TASS, Pearl Bucková nesouhlasí s Trumanem.

⁸³ R.P., 26, 1947, č. 86 z 27.3., s. 2, U.P., Americké ženy proti Trumanově politice.

⁸⁴ R.P., 25, 1946, č. 313 z 21.11.s. 2, Telepress, Protidělnické zákony v americkém Kongresu.

R.P., 25, 1946, č.326 z 3.12., s. 1, Reuter, Překonán rekord starý 27 let- stávkovalo více než 4 160 000 dělníků.

R.P.,26, 1947, č. 18 z 18.1., Telepres, Americký Kongres začíná tažení proti odborům.

R.P., 25, 1946, č.285 z 22.10., s. 3, Kam půjde americké hospodářství?

⁸⁵ R.P., 26, 1947, č 30 z 30.1., s. 2, TASS, V USA ničí potraviny, lidé v Evropě hladoví.

⁸⁶ R.P., 25, 1946, č.317 z 23.10., s. 2, U.P., Přes 26 000 tun zboží UNRRA v Československu.

Čtenář narazí na podzim i na přelomu roku na několik článků, které mají ukázat jak mylně americké veřejné mínění hodnotí poměry v Československu. Rudé právo například otiskuje výňatek z dopisu amerického obchodního přítele jedné z pražských exportních firem. V tomto dopise obchodník přiznává, že měl k Praze nedůvěru kvůli komunistickému vedení, ale poznal, že je jedním z nejkonsolidovanějších měst v Evropě. Je prý v rozpacích jak doma vysvětlí, jak „*skvělá je komunistická Praha*“.⁸⁷ Zároveň je čtenář stále informován, i když již v menší míře, o dobrých vztazích Československa a USA. Rudé právo například referuje o návštěvě Jana Masaryka u amerického prezidenta Trumana, jehož citát na svých stránkách přináší: „*V srdcích Američanů byl a bude teplý koutek pro Československo*“. A Jan Masaryk odpovídá: „*Není Čecha, který by ve vaší zemi neměl bratrance*“.⁸⁸

Celkově je období konce roku 1946 a začátku roku 1947 podobné období předchozímu. Kriticky se stále rozvíjí náhled na americkou zahraniční politiku, obraz imperialistických Spojených států je téměř v každém čísle komunistického periodika náležitě vykreslen. Vyhrocená kritika se věnuje hlavně americké pomoci Řecku a Turecku. Podobně negativně je předkládán obraz situace amerického dělnictva. Témata ani míra kritické rétoriky se oproti minulému období nezměnila.

Určitý posun nastává v dubnu 1947, kdy R.P. přidává ke svým obvyklým stereotypům o USA i informace o potírání komunistů v souvislosti s přijetím Trumanovy doktríny. Čtenář má možnost číst titulky jako „*Komunistická strana zakázána v newyorském státě*“ nebo „*Tažení proti komunismu po celé americké polokouli?*“⁸⁹ V dubnu a květnu se také frekvence zpráv o USA nápadně zvýšila. Několikrát Rudé právo komentuje Trumanovy činy jako popření odkazu F.D. Roosevelta.⁹⁰ Stránky periodika se plní články vyzývající k odsouzení amerického imperialismu a obraně demokratických principů.⁹¹ Objeví se i informace s názvem „*Strašlivé obvinění režimu, který dostává americké dolary - zveřejněna fotografie useknutých hlav řeckých partyzánů.*“⁹²

R.P., 25, 1946, č.333 z 10.12., s. 1, Reuter, Konec činnosti UNRRA.

⁸⁷ R.P., 25, 1946, č. 269 z 1.10, s. 1, Americký průmyslník o Praze a komunistech.

⁸⁸ R.P., 26, 1947, č. 11 z 11.1., s. 1, U.P., Jan Masaryk byl u Trumana.

⁸⁹ R.P., 26, 1947, č.93 z 9.4., s. 2, AFP, Komunistická strana zakázána...

R.P., 26, 1947, č 97 z 12.4., s. 1, Reuter, Tažení proti komunismu...

R.P., 26, 1947, č. 98 z 25.4., s. 2, TASS, Generální tajemník komunistické strany USA před soud.

⁹⁰ R.P., 26, 1947, č. 109 z 24.4., s. 2, Telepress, Likvidace Rooseveltova díla pokračuje.

R.P., 26, 1947, č. 97 z 24.4., s. 1, Čestné občanství Prahy prezidentu Rooseveltovi.

⁹¹ R.P., 26, 1947, č. 121 z 18.5., s. 1, ČTK, Američtí imperialisté nařídili rozpuštění KS Brazílie.

⁹² R.P., 26, 1947, č. 125 z 22.5., s. 1, Strašlivé obvinění režimu...

V květnu 1947 se slaví druhé výročí osvobození ČSR od nacismu. V Rudém právu vychází řada článků oslavujících Rudou armádu. Americké osvobození se zmiňuje jen v jedné zprávě jejíž titulky zní „*Sovětská a americká vojenská delegace na pražskou oslavu vítězství*.“⁹³

Stále trvá i kritika amerických vládních postojů k dělnictvu, i když počet článků na toto téma se snížil. Přednost, co se frekvence týče, dostala kritika Trumanovy doktríny. Občas zazní výtky proti americkému rasismu⁹⁴, ale v nyní se objevují již jen sporadicky. Naopak přibývá zpráv referujících o nespokojenosti Američanů s Trumanovou politikou, podle jedné zprávy bylo v červnu spokojeno s vládní politikou jen 57 % Američanů oproti 87% v roce 1945.⁹⁵

Na druhou stranu se může čtenář dočíst i zprávy, které ho utvrzují, že SSSR a USA jsou stále přátelé, a že je to hlavně Sovětský svaz, kdo se stále snaží o zachování míru a spolupráci s USA. Jedná se například o informaci o moskevské výstavě „*budovatelského úsilí Sovětského Svazu a USA*“ či o projevu vyslance Gromyka o „*americko - sovětské spolupráci při příležitosti oslav 20. výročí založení americko-ruského ústavu v New Yorku*.“⁹⁶

Léto 1947 je ve znamení útoků proti Marshallově plánu, který ministr zahraničí USA G. Marshall vyhlásil 5.června. Moskva hodnotila tuto americkou aktivitu v Evropě jako snahu o svou izolaci a vytěsnění sovětského vlivu z oblasti, kterou považovala po vítězství v druhé světové válce za vlastní podíl. Na americký krok směrem k dlouhodobé přítomnosti USA v Evropě reagovala přeměnou dosavadní sféry vlivu na pevně organizovaný a sobě podřízený mocenský blok. Předpokladem ovšem byla absolutní moc komunistů ve všech jeho státech. Nastolení komunistické moci v Československu, kde dosud vládla lidově demokratická koalice, se stalo předním zájmem sovětské zahraniční politiky a v postupech a postojích KSČ se jasně promítlo.⁹⁷ V průběhu července a srpna se objevuje alespoň dvakrát týdně článek varující před Marshallovým plánem. Lze si přečíst titulky jako „*Marshallův plán má získat americkému kapitalismu cizí trhy*“ nebo „*Marshallův plán se snaží vytvořit západní blok pod vedením USA*“ či „*Americký úvěr má sloužit jako vnadidlo k nátlaku*“

⁹³ R.P., 26, 1947, č. 114 z 11.5., s. 1, Sovětská a americká vojenská delegace na pražskou oslavu vítězství.

⁹⁴ R.P., 26, 1947, č. 121 z 18.5., Paul Robertson - velký syn černošského lidu.

⁹⁵ R.P., 26, 1947, č. 138 z 4.6., s. 1, AFP, Stoupá počet Američanů nespokojených s Trumanovou politikou.

⁹⁶ R.P., 26, 1947, č. 123 z 20.5., s.3, ČTK, Výstava budovatelského úsilí SSSR a USA.

R.P., 26, 1947, č. 125 z 22.5., TASS, Manifestace americko- sovětské spolupráce.

⁹⁷ Kaplan, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. Brno 1997, s. 27.

na Evropu“⁹⁸ Rudé právo přináší i Slánského projev na toto téma, z něhož cituje“
„Marshallův plán ohrožuje zájmy naší republiky tím, že znamená obnovu německého
válečného průmyslu.“⁹⁹

K poklesu zájmu o USA dochází v září, kdy je v komunistickém periodiku otisknuto jen osm zpráv o Spojených státech. Jedna z nich dokonce informuje čtenáře, že důl Hedvika v západních Čechách byl přejmenován na důl F.D. Roosevelta.¹⁰⁰ Za poslední tři měsíce je to vlastně jediná zpráva, která o USA vypovídá pozitivně.

K výrazně protiamerické propagandě se Rudé právo vrací opět v říjnu a následujících měsících, kdy opět útočí na americkou snahu pomoci Německu. („Americký plán na obnovu německého imperialismu“¹⁰¹) Deník přináší i článek „Američtí Slované proti vybudování německého průmyslu“.¹⁰²

Dalším tématem kolem kterého se točí komunistická kritika, je potlačování amerických komunistů.¹⁰³ Standardní je již téma amerického dělnictva. Mnohé výroky v Rudém právu o zahraniční politice USA již jen dokazují vytvořený stereotyp o USA z minulých měsíců. („Americký plán na zotročení Evropy“, „Chtivý americký imperialismus sevřel spár nad chilským nerostným bohatstvím“) ¹⁰⁴

Pokračuje i kritika amerického atomového programu.(„USA budou mít nové Bikiny“) ¹⁰⁵ a jen nesměle zazní informace, že SSSR již ví, jak vyrobit atomovou bombu.¹⁰⁶

Leden a únor 1948 je opět ve znamení kritiky Marshallova plánu.¹⁰⁷ Dva články dokonce vysvětlují rozdíl mezi UNRROU a Marshallovým plánem. UNRRA prý nežádala ztrátu svrchovanosti.¹⁰⁸ Jinak se rétorika Rudého práva na začátku roku 1948 neliší od předchozích měsíců. Staronové je téma zpochybnění osvoboditelské úlohy USA ve druhé světové válce a nově se zpochybňuje dokonce i členství USA v protihitlerovské koalici. Články na toto téma se poprvé objevují v únoru. První z nich

⁹⁸ R.P., 26, 1947, č. 176 z 15.7., s. 1, ČTK, Marshallův plán má získat...

R.P., 26, 1947, č. 199 z 7.8., s. 2, Nastávající hospodářská krize a USA.

R.P., 26, 1947, č. 163 z 2.7., s. 2, ČTK, Americký úvěr...

⁹⁹ R.P., 26, 1947, č. 204 z 12.8., s. 1, Projev Rudolfa Slánského.

¹⁰⁰ R.P., 26, 1947, č. 224 z 2.9., s. 3, ČTK, Důl Hedvika přejmenován.

¹⁰¹ R.P., 26, 1947, č. 266 z 14.1.0., s. 2, Americký plán na obnovu...

¹⁰² R.P., 26, 1947, č. 306 z 23.11., s. 2, TASS, Američtí Slované proti...

¹⁰³ R.P., 26, 1947, č. 262 z 10.10., s. 2, TASS, Z americké demokracie.

¹⁰⁴ R.P., 26, 1947, č. 274 z 22.10., s. 3, A. Ždanov, O mezinárodní situaci.

R.P., 26, 1947, č. 276 z 24.10., s.2, Karel Marek, Chile pod americkou patou.

¹⁰⁵ R.P., 26, 1947, č. 317 z 3.12., s. 2, TASS, USA budou mít nové Bikiny.

¹⁰⁶ R.P., 26, 1947, č. 303 z 20.11., s. 1, podle Novoje Vremja, SSSR zná tajemství atomové pumy.

¹⁰⁷ R.P., 27, 1948, č. 13 z 13.1., s. 2, TASS, Zklamání z Marshallova plánu v Dánsku.

R.P., 27, 1948, č. 21 z 21.1., s. 1 USA chtějí vojensky sjednotit země Marshallova plánu.

¹⁰⁸ R.P., 27, 1948, č. 22 z 22.1., S. Lobl, Rozdíl mezi UNRROU a Marshallovým plánem.

hned prvního února („*Proč nepomohli Američané slovenským povstalcům?*“¹⁰⁹). O několik dnů později pak přichází článek „*Když americké bomby padaly na Prahu*“¹¹⁰ a titulok „*Padělatelé dějin*“ informující o nalezení dokumentů, které odhalují, že USA jednala v roce 1942 s Hitlerem o separátním míru.¹¹¹

Na konci února se již objevuje informace o spolčení Američanů s československou reakcí („*Americký imperialista je otcem plánů československé reakce*“)¹¹²

Myslím tedy, že před únorovým převratem byl obraz USA - nepřítel a imperialista již vytvořen. Prvním zlomem v utváření tohoto obrazu USA v komunistické propagandě je začátek roku 1946, kdy je již kritizována americká zahraniční politika, čtenáři jsou podsouvány americké sympatie k fašismu a je poukazováno na velkou vnitřní nestabilitu Spojených států v souvislosti s dělnickými stávkami. Tento obraz USA je pak definitivně dotvořen během července až září 1946. Zde je možná souvislost s květnovým vítězstvím československých komunistů ve volbách. V této době dostávají Spojené státy imperialistickou nálepku a jejich zahraniční politika je označována za roztahovačnou a mír ohrožující. Přesto lze ještě v průběhu roku 1946 i 1947 zaregistrovat zprávy, které hovoří o sovětsko-americkém přátelství. Tyto zprávy ovšem zcela vymizí během podzimu 1947.¹¹³

¹⁰⁹ R.P., 27, 1948, č. 32 z 1.2., s. 2, ČTK, Proč nepomohli Američané slovenským povstalcům?

¹¹⁰ R. P., 27, 1948, č. 45 z 14. 2., s. 1, TASS, Když americké bomby padaly na Prahu.

¹¹¹ R.P., 27, 1948, č. 48 z 17.2., s. 2, Padělatelé dějin.

¹¹² R.P., 27, 1948, č. 56 z 25.2., s. 1, Americký imperialista je otcem plánů čs. reakce.

¹¹³ Židlická, Tereza. *Reflexe USA a komunistická propaganda*. Bakalářský esej, FHS 2003, s. 46.

STRUČNÝ PŘEHLED UDÁLOSTÍ KOREJSKÉ VÁLKY

Válka v Koreji byla první válkou dvacátého století vedenou Organizací spojených národů proti nějakému agresorskému státu. Oproti jiným konfliktům se lišila v tom, že zde nebylo žádné oficiální vyhlášení války, jež by určovalo její počátek, ani žádná mírová smlouva označující její konec.¹¹⁴ Aby čtenář mohl sledovat vývoj stereotypů Spojených států, je nutné znát základní události korejského konfliktu. K tomuto účelu slouží i tato kapitola.

Korea byla od roku 1910 nedílnou součástí Japonska. V závěrečné deklaraci Káhirské konference z listopadu 1943 bylo mimo jiné vyjádřeno odhodlání velmocí poskytnout Koreji v pravý čas svobodu a nezávislost. Postupimská konference posléze přidala požadavek bezpodmínečné kapitulace Japonska, přičemž odzbrojení císařské armády v Koreji bylo společným úkolem Sovětského svazu a Spojených států. Jako demarkační linie byla odsouhlasena 38. rovnoběžka. Po kapitulaci Japonska se Korea ocitla rozdělena na dvě zóny a v obou byly ustanoveny vojenské správy. Ty nebránily návratu korejských politických vůdců a tak se ještě v roce 1945 vrátil do severní části Kim Ir-sen a do jižní části Li Syn-mana.* Na jedné straně tedy stál komunistický režim Kim Ir-sena, podporovaný Moskvou a posléze i Pekingem, na straně druhé prozápadní, třebaže nikoli demokratický režim Li Syn-manův. Na přelomu ledna a února 1946 se uskutečnila sovětsko-americká konference o Koreji, ovšem skončila bezvýsledně. Zatímco USA směřovaly k rychlému sjednocení země, SSSR trval na prozatímním udržení okupačních zón.¹¹⁵

V lednu 1948 se v Koreji sešla Dočasná komise OSN pro Koreu (později nahrazená komisí OSN pro Koreu UNCOK). SSSR ji ovšem odmítl pustit do severní části, a tak dohlížela komise jen na volby v jižní Koreji. Komunisté na severu vyhlásili 9. září 1948 Korejskou lidově demokratickou republiku s hlavním městem Pchjongjangem. Na jihu byla 15. srpna 1948 vyhlášena Korejská republika s hlavním městem Soulem. Prezidentem byl zvolen Li Syn-man, zatímco na severu Kim Ir-sen. Veškeré jednotky USA opustily Korejskou republiku (až na 480členný vojenský poradní sbor) v červnu 1949. Ruské ozbrojené síly se stáhly z KLLDR již v prosinci 1948.¹¹⁶

¹¹⁴ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s. 13.

* někdy používán i přepis I Sung-man či Syngman Rhee.

¹¹⁵ Nálevka, Vladimír. *Světová politika ve 20. století (II.)*, Praha: Nakladatelství Aleš Skřivam ml., 2000, s.42.

¹¹⁶ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s. 17.

Ani jeden korejský stát nerezignoval na myšlenku sjednocení. Kim Ir-sen navštívil na jaře 1949 Stalina v Moskvě, avšak ten byl proti jakémukoli útoku na jih ostrova, dokud Američané Korejský poloostrov neopustí. Na konci března dal ovšem Kim Ir-senovu plánu zelenou, s podmínkou, že získá souhlas Mao Ce-tunga. Potřebný souhlas dostal Kim Ir-sen v květnu při své návštěvě Pekingu.¹¹⁷ Na jaře 1950 znásobil Sovětský svaz KLDK vojenskou pomoc. Truman měl jen malou důvěru v Li Syn-manovy omezené pravicové názory a uvědomoval si, že se z jižní Koreje stává policejní stát ovládaný diktátorem s velkou státní policií a malou, ale stále rostoucí armádou.¹¹⁸ Projev státního tajemníka Deana Achesona z 12. ledna 1950 ve washingtonském Národním tiskovém klubu ponechal Koreu mimo americký obranný perimetr v Asii.¹¹⁹ Posléze byl ovšem Trumanovi předložen dokument NSC 68, který obsahoval naléhavé doporučení ohledně zvýšení výdajů na zbrojení, ale i potvrzení obrany principů svobody a demokracie bez ohledu na již dříve formulované národní zájmy. Odhodlání čelit sovětskému globálnímu tlaku se stalo konstantou americké zahraniční politiky. Tato tajná studie unikla Moskvě a tak ve svých úvahách o riziku vojenské intervence v korejské otázce počítala vycházela jen z Achesonova lednového projevu.¹²⁰

25. června 1950 překročily jednotky KLDK 38. rovnoběžku. Ještě téhož dne se na žádost USA sešla Rada bezpečnosti OSN a v nepřítomnosti Jakova Malika, který protestoval svou absencí proti zastoupení Čankajškovy Číny v OSN, odsoudila severokorejskou agresi a vyzvala k zastavení palby a stažení útočnicka zpátky za 38. rovnoběžku. Členské státy organizace byly požádány o pomoc při prosazování těchto požadavků. Severní Korea nechala tuto výzvu bez povšimnutí. O dva dny později informoval zástupce Spojených států Radu bezpečnosti o tom, že prezident USA pověřil americké námořnictvo a letectvo ochrannou a podporou jihokorejských jednotek vzdorujících invazi. Kromě toho hlídala americká 7. flotila úžinu mezi Čínskou lidovou republikou a Tchaj-wanem. Rada bezpečnosti přijala americkou rezoluci po obdržení dalších tří telegramů od komise UNCOK, která informovala, že jihokorejská armáda je zorganizována výhradně k obraně a z logistického hlediska je neschopna vést útočnou válku za hranicemi země.¹²¹ Po přijetí rezoluce vyzvala Rada bezpečnosti členy Valného shromáždění, aby „poskytli Korejské republice pomoc nezbytnou k odražení

¹¹⁷ Stueck, William. *The Korean War-An International History*, Princeton:Princeton University Press, 1995, s.31.

¹¹⁸ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s. 18.

¹¹⁹ Halberstam, David. *Černobílé desetiletí*. Praha: 2002, s.70.

¹²⁰ Nálevka, *Světová politika ve 20. století (II.)*, s.44.

¹²¹ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.22.

ozbrojeného útoku a nastolení mezinárodního míru a bezpečnosti v oblasti“.¹²² Dne 7. července byla přijat francouzsko-britský návrh rezoluce, předložený Radě bezpečnosti, žádající jednotné velení a Spojené státy, aby poskytly vrchního velitele mezinárodních jednotek OSN. Vrchním velitelem byl posléze jmenován americký generál Douglas MacArthur.¹²³

Severokorejské jednotky mezitím postupovaly a během tří dnů dobyly Soul. Dne 5. července svedly první vítěznou bitvu s Američany. O patnáct dní později kapituloval Tedžon a severokorejské jednotky dosáhly břehů řeky Naktong. V krátké době obsadily více než 90% jihokorejského území. Američané a Jihokorejci drželi jen pusanský obranný perimetr v jihovýchodním cípu poloostrova.¹²⁴

S blížícím se koncem srpna bylo ovšem vojsko OSN každým dnem silnější. Až do 20. srpna nevyslala totiž žádná země OSN kromě Spojených států do Koreje své pozemní jednotky. Po tomto datu následovala Francie, Kanada, Austrálie, Belgie, Nový Zéland, Nizozemsko a Turecko britského příkladu a poslaly do válčící země své pěchoty, o měsíc později vyslaly posily i Filipíny, Thajsko a Jihoafrická republika.¹²⁵ Do té doby stále ustupující vojska OSN a Jižní Koreje mohla začít připravovat ofenzívu. 26. září po vylodění u Inčchonu získaly Spojenecké síly pod svou kontrolu Soul.¹²⁶

Vojska OSN se postupně dostala zpět k hranici mezi Jižní a Severní Koreou. Pod vedením generála MacArthura překročily jednotky Korejské republiky jako první z vojsk OSN 1. října 38. rovnoběžku, když předtím odmítl Kim Ir-sen MacArthurovo ultimátum.¹²⁷ Čou En-laj 2. října sdělil indickému velvyslanci v Pekingu, že ČLR vstoupí do korejského konfliktu, pokud vojska USA překročí 38. rovnoběžku.¹²⁸ Několik amerických jednotek překročilo rovnoběžku 7. října. Dne 9. října MacArthur odvyšlal Kim Ir-senovi poslední výzvu k ukončení bojů. Prohlásil, že neuposlechnutí bude znamenat, že on, MacArthur, bude nucen k naplnění vůle OSN použít vojenské prostředky. Kim Ir-sen odmítl ultimátum následujícího dne. Pozemní válka se přesunula do Severní Koreje.¹²⁹ O den později uvedl Mao Ce-tung své muže do bojové pohotovosti a zahájil obrovský přesun vojáků přes Mandžusko ke korejským

¹²² Stueck, *The Korean War-An International History*, s.31.

¹²³ Halbrstam, *Černobílé desetiletí*, s.73.

¹²⁴ Nálevkva, *Světová politika ve 20. století (II.)*, s.46.

¹²⁵ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.30.

¹²⁶ Hastings, Max. *The Korean War*. New York: Simon and Schuster, 1987, s. 43.

¹²⁷ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.86.

¹²⁸ Stueck, *The Korean War-An International History*, s.94.

¹²⁹ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.63.

hranicím.¹³⁰ Obecně se o čínských vojácích mluvilo jako o dobrovolnících, přestože to byli příslušníci Čínské lidové osvobozené armády, určení k porážce mezinárodních sil pod vedením generála MacArthura. Tato armáda, kterou založil v roce 1948 Lin Piao, vedla úspěšnou válku proti čínským národním silám pod Čankajškovým vedením.¹³¹ Mao Ce-tung rozhodl o používání označení „dobrovolníci“, aby snížil riziko, že USA vyhlásí Čínské lidové republice válku.¹³²

12. října padl Pchjongjang. Čínské síly udeřily na vojska OSN poprvé s plným nasazením 1. listopadu. Jejich způsob vedení boje byl pro Američany zcela nový a sama přítomnost velkého počtu čínských vojáků pro ně byla překvapením.¹³³ Vcelku čínské síly v KLRD v říjnu až v listopadu 1950 čítaly 380 000 mužů.¹³⁴ Po několika prohraných bitvách vydal MacArthur 28. listopadu veřejné prohlášení: „*Proti OSN v Koreji se nyní šikuje velká část čínských pozemních sil - pozemní vojsko, armádní sbory a divize o celkové síle více než 200 000 mužů. Následkem toho čelíme zcela nové válce*“¹³⁵.

Počátkem prosince obsadili Číňané Pchjongjang a postupovali dále k jihu. Dne 15. prosince vyhlásil Truman stav národního ohrožení. Na konci prosince zemřel při automobilové nehodě generál Walton Walker, velitel 8. armády, pozemní složky dálnévýchodních ozbrojených sil USA, a byl nahrazen Mattem Ridgwayem. Jeho velení posléze znamenalo konsolidaci americké armády v Koreji.¹³⁶ Na konci listopadu, kdy síly OSN hromadně ustupovaly před čínskou armádou, odpověděl Truman při tiskové konferenci (30.11.) na otázku, jestli USA udělají vše, aby splnily své vojenské závazky, a jestli to může znamenat použití atomové bomby. „*Znamená to použití všech zbraní, které máme,*“ řekl prezident. „*Znamená to, že se aktivně zvažuje použití atomové bomby?*“, pokračoval novinář. „*Použití atomové bomby se aktivně zvažovalo vždycky*“, odpověděl Truman.¹³⁷

Tato odpověď velmi znepokojila západoevropské spojence, i generál MacArthur předtím požadoval jaderné bombardování vybraných cílů na čínském

¹³⁰ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.87.

¹³¹ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.80.

¹³² Stueck, *The Korean War-An International History*, s.100.

¹³³ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.103.

¹³⁴ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.81.

¹³⁵ Tamtéž, s.86.

¹³⁶ Halberstam, *Černobílé desetiletí*. Praha 2002, s.108.

¹³⁷ Truman, Margaret. *Harry S. Truman*. New York: William Morrow & Company, 1973, s. 495.

území.¹³⁸ Britský ministerský předseda Attlee navštívil Trumana a odjížděl s pocitem, že získal dostatečné morální (přestože ne formální) záruky, že v případě úvah o použití atomové bomby budou tuto otázku obě strany vzájemně konzultovat. Kromě toho věřil, že se mu podařilo přesvědčit nejenom o MacArthurově mizerném a unáhleném velení v Koreji, ale i o nebezpečí vyplývajícím z jeho strategie narušování rovnováhy ve světě.¹³⁹

V lednu musel mezitím generál Ridgway čelit dalšímu náporu Číňanů. Po sérii neúspěchů se mu 15. března 1951 podařilo dobýt Soul a koncem měsíce i 38. rovnoběžku. V tento okamžik, kdy byl Truman ochoten začít jednat o příměří, přišlo MacArthurovo vlastní ultimátum Číně sestavené s takovou dávkou urážlivé rétoriky, že nemělo šanci na úspěch.¹⁴⁰ O pár dní později napsal MacArthur dopis vůdci republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů Joeovi Martinovi, v němž podpořil jeho názor, že do války by měly být zapojeny Čankajškovy jednotky. MacArthur věděl, že Martin dopis zveřejní, byl proto plný prohlášení z nichž nejsilněji působila věta: „Není nic, co by mohlo vynahradit vítězství“.¹⁴¹ Dne 9. dubna se Truman rozhodl, že MacArthura odvolá. Nahradil ho generál Matt Ridgway. Ridgwayovo místo u americké 8.armády převzal generál Alward van Fleet.

Koncem března zahájila Čína očekávanou jarní ofenzívu. Jednotky OSN byly znovu zatlačeny na jih od 38. rovnoběžky, ale podařilo se jim frontu udržet těsně nad Soulem. Koncem května se další ofenzívou dostaly vojenské síly OSN opět nad hraniční rovnoběžku. Jak se blížilo výročí vypuknutí války, začaly boje pomalu utichat. 23. června navrhl Malik Organizaci spojených národů, aby byla zahájena jednání o zastavení palby.¹⁴² Jednání pak skutečně začala, ovšem dlouho ztroskotávala. Trvalo dalších dvacet pět měsíců než bylo Pchanmundžonu uzavřeno příměří.

Vleklá jednání občas přerušovala náhlá vzplanutí bojů, americké problémy s Li Syn-manovou neústupností a severokorejská obvinění, že jednotky OSN používají v Koreji bakteriologické zbraně. Největším zádrhelem se ale posléze ukázala otázka repatriace válečných zajatců, neboť OSN odmítala vracet do KLCDR severokorejské

¹³⁸ Acheson, Dean. *Present at the Creation: My Years at the State Department*. New York: Norton, 1970, s.662.

¹³⁹ Jenkins, Roy. *Truman*. Praha: BB art, 1995, s.173-174.

¹⁴⁰ Acheson, *Present at te Creation: My Years at the State Department*, s.669.

¹⁴¹ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.111.

¹⁴² Hastings, *The Korean War*, s.63.

zajatce, kteří si nepřáli být vráceni. K ukončení války přispěla výměna v Bílém domě, kde Trumana vystřídal Dwight Eisenhower i smrt Stalina v březnu 1953.

Dohoda o příměří byla podepsána v Pchanmundžonu 27. července 1953. Byla obnovena demarkační linie na 38. rovnoběžce a vymezeno demilitarizační pásmo po obou jejích stranách. Byla ustavena mezinárodní dozorčí komise pro dohled nad příměřím, kterou tvořili zástupci Polska, Československa, Švédska a Švýcarska. V srpnu byla zahájena operace „Velká výměna“. Ze zajatých čínských a severokorejských vojáků se domů vrátila jen asi třetina. Ožehavá otázka „nenavrátílci“, která byla v kompetenci indické 190. pěchotní brigády, byla z velké části vyřešena tím, že na počátku roku 1954 bylo mnoho Číňanů posláno na Tchajwan, zatímco zajatí Jihokorejci, kteří byli násilím včleněni do komunistické armády, zůstali na jihu. Celkově bylo během konfliktu repatriováno 82 493 komunistů a 13 457 vojáků OSN.¹⁴³

V dubnu 1954 byla zahájena ženevská konference, která měla řešit znovusjednocení Koreje, avšak toto téma bylo jednak zastíněno rozvíjejícím se konfliktem v Indočíně a jednak blokováno neuznáním autority OSN ze strany komunistů. Dokumentem, který ukončoval korejskou válku a zároveň zachovával existenci dvou Korejí tak zůstala Dohoda o příměří.

¹⁴³ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.306-307.

OBRAZ SPOJENÝCH STÁTŮ V KOREJSKÉ VÁLCE V ČESKOSLOVENSKÉM KOMUNISTICKÉM TISKU

Červenec 1950- červenec 1953

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

Tabulka č. 1 Počet článků podle typu zpravodajství (autorské, agenturní, redakční)

V tabulce je vidět rozložení zpravodajství o korejské válce v deníku Rudé právo. Číselné vyjádření je rozděleno podle měsíců, procentuální vyjádření bylo vyčísleno jen za celé období. Je patrné, že převládají agenturní články. Zprávy sovětské agentury TASS tvoří až do podzimu roku 1951 asi 70% všech agenturních zpráv.¹⁴⁴ Zhruba 20% připadá čínské agentuře Nová Čína a zbývajících 10 % tvořily zprávy České tiskové kanceláře (ČTK). Od podzimu roku 1951 se zvětšil podíl článků uveřejněných ČTK zhruba na 25 % všech agenturních zpráv a to zejména na úkor zpráv přebíraných od TASS. Na druhém místě v počtu měřených jednotek jsou redakční články, tedy ty, které jsou uvedeny bez určení autora či pouze se zkratkou RP. Ve sledovaném období se vyskytuje jen velmi málo autorských článků k danému tématu.

Je patrné, že Rudé právo věnovalo korejské válce značnou pozornost první dva měsíce od jejího vypuknutí. Poté se počet článků k tomuto tématu snižuje, nicméně válka je po celou dobu svého trvání sledována a počet článků nikdy neklesne pod třicet zveřejněných článků za měsíc. Čtenář si může všimnout poklesu únorových hodnot v celém sledovaném období. Deník totiž věnoval značnou část obsahu blížícím se oslavám Vítězného února a tak domácí události dostaly přednost před zahraničními. Podobná je i situace v měsíci květnu, kdy stránky deníku okupovaly zprávy k oslavám Prvního máje. Specifickým důvodem poklesu zpráv v březnu 1953 bylo Stalinovo a posléze Gottwaldovo úmrtí, kterému se deník samozřejmě podrobně věnoval.

Co se týče období, kdy zprávy z Koreje eskalovaly, jde zejména o první dva měsíce konfliktu. Nárůst je znatelný i v prosinci 1950, kdy deník přinášel zejména zprávy o velkém postupu vojsk KILDR a čínských dobrovolníků. Další zvýšení počtu

¹⁴⁴ Na počátku roku 1950 se konala Konference tiskových agentur lidově demokratických republik. Na ní bylo oficiálně přijata agentura TASS jako hlavní zdroj informací pro tiskové agentury Albánie, Bulharska, Číny, KILDR, Československa, Německé demokratické republiky, Maďarska, Polska a Rumunska. Během korejské války lze ve všech zemích vysledovat různě intenzivní odklon od sovětské tiskové agentury. Příčiny ležely hlavně v politickém nesouladu mezi SSSR a Čínou, kdy se čínské agentury snažily zvlivu TASS vymanit. Kruglak, Theodore, E. *Two Sides of TASS*, New York: University of Minnesota Press, 1963, s.57-58.

zpráv lze zaznamenat v červenci 1951, kdy se poprvé začíná vyjednávat o míru. V březnu a dubnu 1952 lze nárůst počtu zpráv vysvětlit začínající kampaní proti bakteriologické válce, údajně vedenou USA v Koreji. Od dubna 1953 se celkově zvyšuje počet zpráv kvůli blížícímu se příměří. V dubnu probíhá první výměna nemocných a raněných zajatců zvaná „Malá výměna“, o které Rudé právo obšírně informuje.

Měsíc	Počet zpráv			
	Celkem	Agenturní	Autorské	Vlastní
Červenec 1950	128	78	5	45
Srpen 1950	119	67	4	48
Září 1950	68	48	2	18
Říjen 1950	59	38	4	17
Listopad 1950	53	34	5	14
Prosinec 1950	76	43	3	30
Leden 1951	47	28	3	16
Únor 1951	39	25	2	12
Březen 1951	40	26	3	11
Duben 1951	53	30	3	20
Květen 1951	31	19	2	10
Červen 1951	39	21	2	16
Červenec 1951	70	41	3	27
Srpen 1951	57	35	2	20
Září 1951	56	32	2	22
Říjen 1951	50	27	2	21
Listopad 1951	45	23	2	20
Prosinec 1951	45	25	2	18
Leden 1952	49	31	1	17
Únor 1952	35	26	1	8
Březen 1952	62	29	2	31
Duben 1952	70	26	2	42
Květen 1952	51	29	2	20
Červen 1952	36	21	1	14
Červenec 1952	70	37	3	30
Srpen 1952	58	34	2	22
Září 1952	59	32	1	26
Říjen 1952	64	37	2	25
Listopad 1952	52	31	1	20
Prosinec 1952	53	29	2	22
Leden 1953	73	41	2	30
Únor 1953	64	48	2	13
Březen 1953	42	22	2	18
Duben 1953	102	66	3	33
Květen 1953	83	57	2	24
Červen 1953	89	61	3	26
Červenec 1953	92	65	2	25
Součet	2279	1362	87	831
%	100.0 %	60.8 %	2.7 %	36.5 %

Tabulka č. 2 Četnost zpráv podle strany jejich výskytu

Co se týče výskytu tématu Korejské války je patrné, že první stranu Rudého práva okupovalo celé dva měsíce od vypuknutí konfliktu. Poté následuje zřetelný pokles, kdy počet zpráv zveřejněných na titulní straně nepřesáhne dva články měsíčně. V březnu a dubnu 1952 se konflikt opět dostává na titulní stránky v souvislosti s kampaní proti bakteriologické válce. Na titulní stranu se pak konflikt dostává až v březnu 1953, kdy sílí v komunistickém tisku volání po uzavření míru. Červenec 1953 je měsícem uzavření Dohody o příměří a tak se téma opět objeví na první straně. Značné množství článků o korejském konfliktu se nacházelo na druhé straně deníku. Tento fakt vysvětluje umístění zahraniční rubriky na této straně. V polovině roku 1952 se tato rubrika přesunula na třetí stranu Rudého práva, ale toto uspořádání nezůstalo pravidlem a v některých vydáních lze hlavní zprávy ze světa najít opět na straně dvě. V zahraniční rubrice existuje od února 1952 rubrika *K událostem v Koreji*, která je, až na výjimky, zveřejňována každý den.

Měsíc	Stránky							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Červenec 1950	27	90	10	0	0	1	0	0
Srpen 1950	25	77	8	2	2	5	0	0
Září 1950	1	60	6	0	0	1	0	0
Říjen 1950	4	36	5	6	2	3	3	0
Listopad 1950	3	38	5	2	1	1	3	0
Prosinec 1950	0	45	18	6	4	3	0	0
Leden 1951	2	43	2	0	0	0	0	0
Únor 1951	2	30	4	3	0	0	0	0
Březen 1951	0	27	11	2	0	0	0	0
Duben 1951	2	32	15	4	0	0	0	0
Květen 1951	0	18	9	2	0	0	2	0
Červen 1951	0	22	7	5	2	3	0	0
Červenec 1951	0	38	12	6	6	8	0	0
Srpen 1951	2	33	14	4	3	1	0	0
Září 1951	0	35	17	3	1	0	0	0
Říjen 1951	1	31	11	6	1	0	0	0
Listopad 1951	0	18	8	9	6	3	0	1
Prosinec 1951	0	28	7	5	3	2	0	0
Leden 1952	0	37	9	2	0	0	0	1
Únor 1952	0	22	7	3	1	2	0	0
Březen 1952	9	24	17	7	2	3	0	0
Duben 1952	7	35	19	0	9	0	0	0
Květen 1952	0	24	16	4	7	0	0	0
Červen 1952	0	12	6	7	11	0	0	0
Červenec 1952	0	6	27	6	31	0	0	0
Srpen 1952	1	10	18	0	29	0	0	0
Září 1952	0	19	11	0	29	0	0	0
Říjen 1952	0	2	13	3	46	0	0	0

Měsíc	Stránky							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Listopad 1952	0	6	20	1	25	0	0	0
Prosinec 1952	0	5	31	2	12	0	3	0
Leden 1953	0	8	11	36	1	17	0	0
Únor 1953	0	8	19	31	2	4	0	0
Březen 1953	3	4	3	18	2	12	0	0
Duben 1953	0	32	29	9	24	8	0	0
Květen 1953	0	29	8	12	3	31	0	0
Červen 1953	0	19	37	7	4	22	0	0
Červenec 1953	2	20	27	7	3	33	0	0
Celkem	91	1023	497	221	272	163	11	2
%	4.0 %	44.9 %	21.8 %	9.7 %	11.9 %	7.2 %	0.5 %	0.09 %

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

Nedílnou součástí komunistické propagandy byl tiskový orgán ÚV KSČ Rudé právo. Jeho analýzou lze zachytit postoj KSČ ke korejské válce i vytváření veřejného mínění ve vztahu k USA. Pro rozšíření obrazu jsem analyzovala i týdeník Tvorba a humoristický týdeník Dikobraz.

Obraz USA v komunistické propagandě se vyprofiloval již před únorem 1948. Propaganda vytvořila o Spojených státech několik stereotypů, které přetrvaly až do počátku korejské války. Korejský konflikt skýtal složitý scénář ofenzívy i defenzívy mezi lety 1950-1951. V červnu 1951 začala první jednání o příměří a následovalo rozhodnutí vést „statickou“ válku, která mohla skončit až podepsáním Dohody o příměří v červenci 1953. Tuto stat' bych proto chtěla rozdělit do částí odpovídajícím jednotlivým fázím války.

Vypuknutí války (červen 1950-srpen 1950)

Korejská válka vytvořila řadu dalších stereotypů o USA. Téma vojenského konfliktu na korejském poloostrově se usídlilo na titulní straně Rudého práva na téměř dva měsíce.

USA je od počátku války hlavní nepřítel socialistického tábora míru. Za agresora je označena Jižní Korea, ta však podle komunistického tisku útok dlouho plánovala s vědomím a podporou USA. Již 1.7. 1950 uveřejňuje R.P. prohlášení Mao Ce-tunga a Čou En-laje, v němž se praví: „Útok na Korejskou lidovou republiku je součástí amerického plánu invaze na Tajvan, Koreu, Vietnam a Filipíny.“¹⁴⁵ Následná činnost OSN je pokládána za diktát Spojených států. Ačkoli byla válka vedena pod záštitou OSN, vojáci v Koreji jiné než americké národnosti jsou v komunistickém tisku zmiňováni velmi zřídka. Organizace Spojených národů je vnímána jako americká loutka (viz Příloha 3). Mnoho zpráv z Korejského poloostrova bylo tzv. deformovanými zprávami, o nichž se již čtenář dozvěděl v kapitole pojednávající o propagandě. V týdeníku Tvorba se několik dní po vydání rezoluce Rady bezpečnosti OSN, ve které vyzvala členy Valného shromáždění aby „poskytli Korejské republice pomoc nezbytnou k odražení ozbrojeného útoku a nastolení mezinárodního a bezpečnosti v oblasti“¹⁴⁶, se dočteme: „Úloha, kterou při této americké intrice sehrála „Rada bezpečnosti“ je

¹⁴⁵ R.P., 30, 1950, č.155 z 1.7., s. 2, TASS, Prohlášení Mao Ce Tunga a Ču En-laje.

¹⁴⁶ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s. 22.

ostudná. Ukázalo se, že američtí satelité, zastoupení v RB, jsou ochotni odhlasovat svým chlebovárcům cokoli na světě.¹⁴⁷

Na začátku července je otisknut příspěvek převzatý z moskevského rozhlasu, jenž hlásá: „*Jak se připravoval „Oddíl dvou tygrů“ na přepadení severní Koreje. Korejská komise OSN přípravu útoku kontrolovala, neboť pokládala severní Koreu za snadný cíl.*“¹⁴⁸ Rudé právo také několikrát komentuje články v zahraničním tisku. Cituje například větu z britského deníku Daily Telegraph: „...jmenování MacArthura (velitelem vojsk OSN v Koreji, pozn.aut.) *odstraňuje poslední možnost Rusů, aby obviňovali Američany z války v Koreji*“. Vzápětí přidává svůj komentář: „*To je asi tak jako kdyby byl prohlášen na žádost Rockefellera a Morgana Hitler za svatého a tím byla zřejmě odstraněna poslední možnost Rusů, aby jej obviňovali z rozpoutání zločinné války. Je to zcela jasné. Zloděj si obléká uniformu strážníka, čímž odpadá jakékoli obvinění z krádeže*“¹⁴⁹. Červenec byl měsícem, kdy bylo v Rudém právu uveřejněno nejvíce zpráv o korejském konfliktu během celého jeho trvání. Stránky tohoto deníku se plní články odsuzujícími jihokorejský útok¹⁵⁰ a vyzývajícími k míru a zároveň informacemi o postupu korejské lidové armády.¹⁵¹ Čtenář tehdy nemohl přehlédnout výrazné titulky: „*Mírumilovný lid v celém světě odpovídá na americkou intervenci v Koreji zvýšeným bojem za mír*“¹⁵² či „*Československý lid vyjadřuje své pobouření nad útokem imperialistů v Koreji. Ze závodů a vesnic zní hlas našich pracujících: Ruce pryč od Koreje. Pečlivým provedením žňových prací odpovíme na americký útok v Koreji.*“¹⁵³ Jiný příspěvek na toto téma hlásá: „*Rozhodná odpověď našeho lidu na nové válečné zločiny imperialistů v Koreji. Založení JZD jako odpověď imperialistům.*“¹⁵⁴ (viz Příloha 1)

¹⁴⁷ Tvorba, 19, č. 27 z 3.7., s.642, Provokace, která se nevyplácí.

¹⁴⁸ R.P., 30, 1950, č.158 z 6.7., s. 2, Jak se připravoval „Oddíl dvou tygrů“ na přepadení severní Koreje.

¹⁴⁹ R.P., 30, 1950, č.164 z 13.7., str.2, Tvář amerických útočníků v Koreji.

¹⁵⁰ Celkem 46 článků na toto téma

¹⁵¹ R.P., 30, 1950, č.156 z 2.7. s.2, moskevský rozhlas, Provolání sovětských odborů k zahájení mírové podpisové akce v SSSR.

R.P., 30, 1950, č.158 z 6.7., s. 1, Československý lid odsuzuje zločinný útok proti míru v Koreji.

R.P., 30, 1950, č.156 z 2.7., s. 2, TASS, Korejská lidová armáda pokračuje v postupu.

¹⁵² R.P., 30, 1950, č.157 z 5.7., s. 2, TASS Mírumilovný lid v celém světě odpovídá na americkou intervenci v Koreji zvýšeným bojem za mír

¹⁵³ R.P., 30, 1950, č.160 z 8.7., s. 1, Československý lid vyjadřuje své pobouření nad útokem imperialistů v Koreji.

¹⁵⁴ R.P., 30, 1950, č.168 z 18.7., s. 1, Rozhodná odpověď našeho lidu.

Dalším počinem, o kterém komunistický deník často referoval bylo podepisování Stockholmské mírové výzvy.¹⁵⁵ Ve Stockholmu se ve dnech 16.-20. března 1950 konalo třetí zasedání tzv. Stálého výboru světového kongresu obránců míru. Z tohoto jednání vzešla 19.3. rezoluce známá jako Stockholmská výzva, která byla adresována parlamentům celého světa. Rezoluce byla formulována jako výzva k podpisové akci.¹⁵⁶ V letech 1950 a 1951 organizoval u nás komunistický režim dvě podpisové kampaně, ve kterých se obyvatelstvo celé republiky mělo masově přihlásit „k boji za mír“. Obě akce měly svůj mezinárodně politický impulz a kontext, ale především byly vystupňovanou formou oficiální propagandy, která v nich obratně využívala válečných reminiscencí k podpoře vlastních cílů.¹⁵⁷ Ani jedna kampaň nebyla přímo vyvolána válkou v Koreji, ale obě se příhodně mohly na tento konflikt vztahovat.

Další téma Rudého práva bylo líčení poměrů na jihu korejského poloostrova. Ve svědectví amerického novináře v Jižní Koreji převzatého z anglického levicového deníku Daily Worker se praví: „*Na jihu ostrova panuje velká nezaměstnanost, dlouhá pracovní doba a je zde vyžadována dětská práce. Činnost partyzánů je potlačována.*“¹⁵⁸

Neustále jsou také předkládány důkazy o tom, že jihokorejský útok byl pečlivě naplánován. V jednom červencovém článku se čtenář dočítá: „*Podle listu New York Herald Tribune prohlásil 31.10 1949 ministr obrany Sin Sen-Mo, že jeho armáda je připravena a čeká na rozkaz k provedení invaze do Severní Koreji.*“¹⁵⁹ Otisknuta je i zpráva z deníku Krasnyj Flot s názvem „*Útok byl předem připraven!*“¹⁶⁰ V té je citován Walter Lippmann v New York Herald Tribune: „*USA musí postupovat opatrně jinak by nemohly pod záštitou OSN vytvořit koalici podporující americkou koalici v Koreji a mohly by vzbudit nepřátelské ovzduší ze strany Indie a jiných asijských zemí, které se neúčastní vojenských operací. Bylo by lépe uvědomit si, že obyvatelstvo větší*

¹⁵⁵ R.P., 30, 1950, č.161 z 9.7., s.2, TASS, Za šest dnů podepsalo stockholmskou mírovou výzvy již 56 miliónů občanů SSSR.

¹⁵⁶ Titzl, Boris. Podpisové akce „za mír“ 1950 a 1951. In: *Securitas Imperii*, Sborník k problematice bezpečnostních služeb, 7, 2001, s. 97.

Znění rezoluce, kterou občané podepisovali: „Žádáme bezpodmínečný zákaz atomové zbraně jako nástroje zastrahování a hromadného vyhlazování obyvatelstva.

Žádáme ustanovení přísné mezinárodní kontroly nad plněním tohoto zákazu.

Máme za to, že vláda, která první použije atomové zbraně proti kterékoli zemi, spáchá zločin proti lidstvu a musí být považována za válečného zločince.

Vyzýváme všechny lidi dobré vůle na celém světě, aby podepsali tuto výzvu.

¹⁵⁷ Titzl, Podpisové akce „za mír“ 1950 a 1951, s. 97.

¹⁵⁸ R.P., 30, 1950, č.161 z 9.7., s.3, Svědectví amerického novináře o poměrech v jižní Koreji.

¹⁵⁹ R.P., 30, 1950, č.161 z 9.7., s.2, ČTK, Skutečnosti vyvracejí lži imperialistů o válce v Koreji.

¹⁶⁰ R.P., 30, 1950, č.170 z 20.7., s.2, Světový tisk k americkým útokům na Koreu.

části Asie i velkých oblastí Evropy pohlží k velmocem (rozumí se USA a Velká Británie, pozn. Rudého práva) s nedůvěrou“

Čtenář má také získat dojem, že USA neusilují o mírové řešení konfliktu. Lze si například přečíst, že „USA odmítly Stalinův návrh na uspořádání Koreje mírovou cestou prostřednictvím Rady bezpečnosti.¹⁶¹ V červenci se také objeví ojedinělá zpráva, která naznačuje, že USA vlastní atomovou bombu a již jednou ji použily. Jedná se o převzatý článek ze sovětské Pravdy, kde se dočteme, že: „Kongresmani pánové Benton z Texasu a Rivers z Jižní Karolíny chtějí na Koreu shodit atomovou pumu.“¹⁶² Jiné zprávy o tomto tématu se však až do konce prosince 1950 neobjeví.

Již v půlce července má čtenář Rudého práva možnost zaregistrovat zprávu, že zajatí američtí vojáci jsou proti americké intervenci v Koreji.¹⁶³ Tento motiv se bude objevovat po celou dobu trvání války. Stejně tak se po celou válku, jen s rozdílnou intenzitou, vyskytují články popisující vítězné tažení korejské lidové armády. V červenci, kdy se vojska OSN spíše stahovala než dobývala ztracené pozice, jsou tyto zprávy častější.¹⁶⁴ Jedna z nich má například titulky „Americké jednotky utíkaly jako splašení králíci.“¹⁶⁵ Již během prvního měsíce bojů jsou čtenářům Rudého práva předkládány dva stereotypy o amerických vojácích. Na jedné straně je americká armáda líčena jako barbarská, když hanebně bombarduje korejské vesnice a mučí korejské zajatce (viz Příloha 5, 6) Titulky k těmto článkům znějí například „Jak Američané vraždí civilní obyvatelstvo“¹⁶⁶ Jsou zveřejňovány výpovědi amerických vojáků, kde vysvětlují své důvody nástupu do armády: „Šel jsem do letectva proto, že tam dobře platí, teď by mi přišla vhod vilka ve Filadelfii.“¹⁶⁷, i výpovědi těch, kteří nesouhlasí s americkou intervencí. Druhou stranou stereotypu barbarské americké armády jsou právě jednotliví vojáci, kteří často podle komunistického tisku „prohlédnou“ a odsoudí své činy. Ke konci července je například zveřejněna výpověď zajatého letce D.

¹⁶¹ R.P., 30, 1950, č.177 z 28.7., s. 2, TASS, Američtí imperialisté se sami usvědčili.

¹⁶² R.P., 30, 1950, č.170 z 20.7., s. 2., D. Zaslavskij, Pravda, Hysterie nervózních provokatérů.

¹⁶³ R.P., 30, 1950, č.167 z 15.7., s. 2, TASS, Další postup korejské lidové armády. Američtí zajatci proti intervenci.

¹⁶⁴ Celkem 12 zpráv

R.P., 30, 1950, č.158 z 6.7., s. 2., TASS, Další úspěchy korejské lidové armády v boji za osvobození jižní Koreje.

R.P., 30, 1950, č.164 z 13.7., s. 2., TASS, Další postup korejské lidové armády na jih. Američané nařizují evakuaci jihokorejských vesnic

R.P., 30, 1950, č.171 z 21.7., s. 2., TASS, Tři týdny americké intervence v Koreji řadou porážek imperialistických útočníků

¹⁶⁵ R.P., 30, 1950, č.181 z 2.8., s.2., Kapitalistický tisk o Koreji.

¹⁶⁶ R.P., 30, 1950, č.175 z 26.7., s.2, ČTK.

¹⁶⁷ R.P., 30, 1950, č.171 z 21.7., s. 2., Irina Volková, Pravda, Vrah z Filadelfie

Sirmana, který říká: „*Myslím, že by si Korejci mohli sami zařizovat své věci. To Truman něco spískal.*“¹⁶⁸ Podobný postoj je podle Rudého práva připisován i americkým občanům. Již v srpnu jsou uveřejněny zprávy s titulkou „*Newyorští občané protestovali proti americké agresii.*“¹⁶⁹ či „*Předseda KS USA W. Foster o útoku americké reakce na práva pracujících.*“¹⁷⁰ Komunistická propaganda tak podsouvá čtenáři, že většina občanů v USA je vývojem v Koreji pobouřena. Na začátku srpna je otisknut článek, ve kterém je citován ředitel americké mise CARE (společnost pro americké humanitární zásilky do Evropy (není jmenován, pozn.aut.)): „*Jako americký občan chci vyjádřit své rozhořčení nad zločinným útokem amerických imperialistů v Koreji... Dnes v Americe začíná být právě tak nebezpečné čísti nebo být podezírán z demokratických názorů jako v Německu za Hitlera.*“¹⁷¹ Vedle článku, který byl uveřejněn o čtyři dny dříve s titulkou „*Militarizace a fašizace USA pokračuje rychlým tempem*“, je to první přirovnání USA k nacistickému Německu. Postupně se tento stereotyp stane hojně využívaným. Za několik měsíců je v tisku již prezident Truman běžně přirovnáván k Hitlerovi (viz Příloha 7).

Válka je podle komunistického tisku vedena hlavně zájmy „podnikatelů z Wall Streetu“. V polovině července je v Tvorbě zveřejněn článek „*Wall Street a Korea*“, ve kterém autor píše o knize A.E. Kahna *Velezrada* vydané nedávno v USA: „*Bude třeba, aby tato kniha co nejrychleji vyšla i u nás, protože autor v ní sebral tak bohatou dokumentaci o skutečných vládcích Spojených států, jako před tím nikdo v jedné knize. Z této knihy se mimo mnohé věci, které by byly neuvěřitelné, kdyby to nebyly dokumenty, na příklad se také dozvíme, jaké zájmy jsou přímo zastoupeny v Trumanově kabinetu... Kdo tedy vede v dnešní historické době osudy amerického lidu, kdo se to pět let po válce spiknul proti míru, v čím zájmu dnes na Dálném Východě umírají američtí vojáci: jsou to: Dillon Read, bankovní firma Brown Brothers Harriman & Co; Union Pacific Railroads; Western Union Telegraph; Guaranty Trust Co;... Zbývá ještě dodat, že jeden člen Trumanova kabinetu byl před tím předsedou a druhý místopředsedou newyorské bursy na Wall Streetu Pohlíží-li totiž Wall Street na Dálný Východ, vidí obrovské rozlohy, na nichž žije více než polovina obyvatel naší zeměkoule. To nejsou*

¹⁶⁸ R.P., 30, 1950, č.171 z 21.7., s. 2., Irina Volková, Pravda, Vrah z Filadelfie.

¹⁶⁹ R.P., 30, 1950, č.184 z 5.8., s. 2., TP, Newyorští občané demonstrovali proti americké agresii.

¹⁷⁰ R.P., 30, 1950, č.184 z 5.8., s. 2., TASS, Předseda KS USA Foster o útoku americké reakce.

¹⁷¹ R.P., 30, 1950, č.181 z 2.8., s. 3., ČTK, Další čestný Američan proti Trumanově válečné politice.

pro ně lidé, to jsou trhy, jimž je možno dodávat americké odpadky, to jsou pracovní síly, které lze vykořisťovat.“¹⁷² (viz Příloha 4)

V prvních měsících konfliktu je také akcentováno téma Tchaj-wanu. Po 25. červenci byla do úžiny mezi Čínskou lidovou republikou a Tchaj-wanem vyslána americká 7. flotila, která měla hlídat ostrov před případným čínským útokem. Komunistický tisk na tento fakt reagoval několika články, mezi jinými nadpisem: „*Americkým imperialistům se nepodaří zabránit osvobození Tajvanu!*“¹⁷³ Jeden z hlavních mezinárodních konfliktů související s Tchaj-wanem se již delší dobu odehrával na půdě OSN. Čína a Sovětský svaz požadovaly přijetí Číny do Organizace Spojených národů. USA byly zásadně proti a dařilo se jim přijetí Číny blokovat. Čína byla v OSN zastoupena Čankajškovou frakcí z Tchaj-wanu a USA oficiálně Čínskou lidovou republiku vedenou Mao Ce-tungem neuznaly. I toto téma se v Rudém právu několikrát objeví.¹⁷⁴

Korejské téma se na prvních stránkách deníku udrželo celý červenec a část srpna. Později je již patrný odsun z titulní strany a klesá i frekvence uveřejněných zpráv. V září se snižuje četnost článků ve kterých světová veřejnost odsuzuje americkou agresi a mírové výzvy pracujících. V srpnu a v září se dominují zprávám z Koreje články o vítězném postupu severokorejské armády a zprávy o amerických krutostech páchaných na korejském lidu. Zářijová zpráva s titulkem „*Otrásající svědectví o bestiálních zločinech amerických útočníků*“ například informuje čtenáře o úmyslném zavraždění skvrnitého tyfu do jihokorejských věznic.¹⁷⁵ Generál MacArthur je v deníku několikrát karikován. U jeho podobizny je například komentář: „*MacArthur když spatřil těla zabitých Korejců prohlásil: „To je dobrý pohled pro mé staré oči*“.¹⁷⁶ Rudé právo často přebíralo příspěvky z některých sovětských deníků. To je i případ článku z Novoje Vremja, který informuje o vydání speciálního slovníku korejské konverzace určené americkým vojákům. „*První věta z knihy, která bude mít podle autora magickou moc, zní: „Já jsem Američan.“ A následující věta je ještě přesvědčivější. „Poslechni mě nebo tě zastřelím.*“¹⁷⁷

Již v úvodní části korejské války je zřetelné vyhocení již vytvořených stereotypů o USA. Především jde o USA jako o velmoc, která je ze své kapitalistické

¹⁷² Tvorba, 19, 1950, č. 28 z 13.7., s. 7., Jiří Hronek, Wall Street a Korea.

¹⁷³ R.P., 30, 1950, č. 175 z 25.7., s. 2, Americkým imperialistům se nepodaří zabránit osvobození Tajvanu.

¹⁷⁴ R.P., 30, 1950, č. 177 z 27.7., s. 2., TASS, USA blokují přístup Číny do OSN.

¹⁷⁵ R.P., 30, 1950, č. 212 z 6. 9., s. 2., TASS, Otrásající svědectví.

¹⁷⁶ R.P., 30, 1950, č. 22Á z 28.9., s.2., O krutostech Američanů.

¹⁷⁷ R.P., 30, 1950, č. 202 z 25.8., s. 2., Novoje Vremja, Jsem Američan.

podstaty nemírová. Spojené státy jsou vnímány jako hlavní agresor, přestože za vypuknutí konfliktu je viněna Jižní Korea v čele s Li Syn-manem. USA jsou vykresleny jako rádce jihokorejského vůdce, bez jejich souhlasu by k útoku nedošlo. Zatímco na jedné straně je v komunistické interpretaci světa tábor míru v čele se Sovětským svazem, tábor válečný je veden právě USA. Hned v prvních měsících konfliktu je vytvořen stereotyp mocné kliky Wall Streetu v jejímž jméně se všechny války, do kterých jsou Spojené státy zapojeny, vedou. Čtenáři je podsouváno, že Bílý dům má přímé napojení na Wall Street a činí vše v zájmu jejich obchodníků. Organizace spojených národů je interpretována jen jako loutka v rukách USA.

Válka přináší samozřejmě zprávy o amerických vojácích. Zde je čtenáři podsouván stereotyp amerického žoldáka, který jde vraždit kamkoli, neboť je za to placen. Tento stereotyp má ale také svou druhou tvář, kterou tvoří skupina amerických vojáků, kteří podle komunistického tisku pochopili, že v Koreji nemají co dělat a kritizují Trumanovo rozhodnutí intervenovat.

Komunistický tisk často personifikuje slovo lid, a tak nemohl opomenout ani lid americký. Zde je čtenáři názorně předkládáno, že americký lid se neliší mnoho od lidu československého, neboť ani on nechce válku v Koreji a protestuje proti ní. V souvislosti s tím jsou USA očima komunistického tisku viděny jako země nedemokratická, protože občané jsou tam za své mírové názory diskriminováni. Rozvíjen je i stereotyp, který se objevil již v únoru 1948, a to přirovnání Spojených států k hitlerovskému Německu.

Postup vojsk OSN a první čínské vítězství (září 1950-prosinec 1950)

Korejská lidová armáda během července a větší části srpna podle Rudého práva stále vítězí a osvobozuje jihokorejské území.¹⁷⁸ V průběhu září postupně nahrazují slovo „osvobozuje“ slovní obraty: „držení pozic“, „odrážení protiútoku“ a „korejská lidová armáda působí nepříteli značné ztráty“.¹⁷⁹ Změna v rétorice byla způsobena obratem na korejském bojišti. S blížícím se koncem srpna bylo vojsko OSN každým dnem silnější. Až do 20. srpna nevyslala totiž žádná země OSN kromě Spojených států

¹⁷⁸ R.P., 30, 1950, č.218 z 14.9., s. 2., TASS, Pod vlajkou KILDR je již 95% korejského území R.P., 30, 1950, č. 213 z 9.9., s. 2., TASS, Korejská lidová armáda osvobozuje Jongčon.

R.P., 30, 1950, č. 192 z 15.8., s. 3., TASS, Korejská lidová armáda osvobodila přístav Pohan.

¹⁷⁹ R.P., 30, 1950, č. 221 z 17.9., s. 2., TASS, Korejská lidová armáda úspěšně odráží protiútoky nepřítelů.

R.P., 30, 1950, č.229 z 29.9., S. 2., TASS, Korejská lidová armáda drží nejdůležitější pozice v Seulu a zasazuje nepříteli těžké rány.

do Koreje své pozemní jednotky. Po tomto datu následovalo dalších 14 zemí britského příkladu a vyslalo do Koreje své vojáky.¹⁸⁰ Severokorejčům začala docházet nafta, lidé i munice. Do té doby stále ustupující vojska OSN a Jižní Koreje mohla začít připravovat ofenzívu. Dne 26. září po vyloštění u Inčchonu získaly Spojenecké síly pod svou kontrolu Soul.

V souvislosti s postupem vojsk OSN se v Rudém právu objevuje další zpráva, která bude s různou frekvencí otiskována až do konce ozbrojeného konfliktu. Již 1. září přinesl deník titulek: „*Americká letadla znovu hrubě porušila územní svrchovanost Číny*“. Článek informuje, že po útoku z 27.8., kdy americká letadla zabila a zranila čínské obyvatele, prováděly o dva dny později čtyři americké stíhačky letecký průzkum na území Číny a ostřelovaly přitom čínskou civilní loď. Zpráva přináší i prohlášení předsedy čínské Státní rady (vlády) Čou En-laje, který v porušení čínského svrchovaného území spatřuje úmysl USA rozšířit válku.¹⁸¹ Tato zpráva vyvolala v září uveřejnění několika článků, které obviňují amerického prezidenta Trumana ze snahy o získání světovlády.¹⁸²

Vojska OSN se postupně dostala zpět k hranici mezi Jižní a Severní Koreou. Pod vedením generála MacArthura překročily jednotky Korejské republiky jako první z vojsk OSN 1. října 38. rovnoběžku.¹⁸³ Několik amerických jednotek překročilo rovnoběžku 7. října. Válka se přesunula do Severní Koreje.¹⁸⁴ O několik dní později byl zahájen přesun čínských vojáků ke korejským hranicím.¹⁸⁵

Osmého října informovalo Rudé právo o ultimátu OSN Severní Koreji v článku s názvem „*Korejský lid nikdo nepokoří*“.¹⁸⁶ Článek odmítá ultimátum a hovoří o strašném americkém bombardování. Ve stejném čísle je zveřejněna i zpráva o rozhodnutí OSN povolit invazi do Koreje.¹⁸⁷ OSN schválilo 7. října rezoluci (376V), v níž vybízela k podniknutí „veškerých základních kroků“ pro vytvoření sjednocené Koreje. Předpokládalo se, že tímto Valné shromáždění OSN souhlasí s rozhodnutím

¹⁸⁰ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.30.

¹⁸¹ R.P., 30, 1950, č. 208 z 1.9., s. 2., Nová Čína, Americká letadla znovu hrubě porušila územní svrchovanost Číny.

¹⁸² R.P., 30, 1950, č. 211 z 4.9., s. 2., TASS, Truman znovu volá po nadvládě USA nad celým světem.

¹⁸³ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.86.

¹⁸⁴ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.63.

¹⁸⁵ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.87.

¹⁸⁶ R.P., 30, 1950, č. 239 z 8.10., s. 6., Milan Weiner, Korejský lid nikdo nepokoří.

¹⁸⁷ R.P., 30, 1950, č. 239 z 8.10., s. 2., TASS, Rozhodnutí OSN povolit invazi do Koreje.

generála MacArthura, prezidenta Trumana a generálního štábu dát mezinárodním silám rozkaz překročit počátkem října 38.rovnoběžku.¹⁸⁸

Říjen roku 1950 se vyznačuje množstvím zpráv z jednání OSN. Rudé právo přesvědčuje čtenáře, že Rada bezpečnosti OSN blokuje všechny sovětské návrhy na mírové řešení situace v Koreji.¹⁸⁹ Objevuje se i několik protestů čínské vlády proti americkému porušování čínského vzdušného prostoru.¹⁹⁰ V tomto měsíci bylo také uveřejněno značné množství zpráv z bojišť.¹⁹¹ Nejčastěji je použito formulací „jednotky korejské lidové armády svádějí urputné boje s americkými útočníky“¹⁹² a „rozhořčené boje s americkými interventy pokračují“¹⁹³. Nadále se zde uplatňuje stereotyp krutých Američanů. „Barbarský teror Američanů v Inčonu- drancování, vraždění a znásilňování korejských žen“¹⁹⁴ nebo „Zvěrstva na korejském obyvatelstvu strašnou obžalobou amerických interventů“¹⁹⁵. (viz Příloha 2)

Přes velký počet informací o vývoji konfliktu se v Rudém právu neobjevila informace o dobytí Pchjongjangu vojsky OSN, ke kterému došlo 12.října.¹⁹⁶ To lze považovat za příklad tzv. *nulové informace* (viz kapitola o propagandě). Opět se však objevil titulek „Americký lid si přeje dohody mezi USA a SSSR“¹⁹⁷, který utužuje stereotyp, že válku si v USA přejí jen politici a obchodníci.

Hlavním tématem měsíce listopadu je čínská bratrská pomoc Koreji a uspořádání Světového kongresu obránců míru ve Varšavě.¹⁹⁸ Deník přináší stále značné množství zpráv z bojišť, tentokrát ve vítěznějším tónu.¹⁹⁹ Poprvé je tu zmínka o

¹⁸⁸ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.61.

¹⁸⁹ R.P., 30, 1950, č. 234 z 3.10., s. 2., TASS Americko-britský blok v Rdě bezpečnosti znovu zamítl sovětský návrh na skončení bombardování měst a vesnic.

R.P., 30, 1950, č. 232 z 1.10., s. 1., TASS, Vláda KLDK žádá OSN o skončení americké intervence.

R.P., 30, 1950, č. 242 z 13.10., s. 2, TASS, Ze zasedání OSN, Projev J.A. Vyšinského-Rada Bezpečnosti jedná podle diktátu USA.

¹⁹⁰ R.P., 30, 1950, č. 249 z 20.10., s. 2., Nová Čína, Ču En-laj protestuje u OSN proti porušování čínského vzdušného prostoru a žádá stažení intervenčních vojsk USA z Koreje.

R.P., 30, 1950, č. 256 z 28.10., s. 7., ČTK, Ču En-laj žádá OSN o zásah proti opětovným zločinným útokům amerického letectva na čínské území.

¹⁹¹ Celkem v říjnu 20 zpráv.

¹⁹² R.P., 30, 1950, č. 234 z 3.10., s. 4., TASS, Jednotky lidové armády svádějí urputné boje s americkými útočníky.

¹⁹³ R.P., 30, 1950, č. 243 z 13.10., s. 2., TASS, Rozhořčené boje s americkými interventy pokračují.

¹⁹⁴ R.P., 30, 1950, č. 239 z 9.10., s.3., TASS, Barbarský teror Američanů v Inčonu.

¹⁹⁵ R.P., 30, 1950, č. 258 z 31.10., s.2., TASS, Zvěrstva na korejském obyvatelstvu strašnou obžalobou...

¹⁹⁶ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.67.

¹⁹⁷ R.P., 30, 1950, č. 256 z 28.10., s. 7., TASS Americký lid si přeje dohody mezi USA a SSSR.

¹⁹⁸ Celkem 13 zpráv na toto téma.

R.P., 30, 1950, č. 275 z 21.11., s. 1., ČTK, Světový kongres obránců míru vyjadřuje svou bratrskou solidaritu s hrdinným korejským lidem.

¹⁹⁹ R.P., 30, 1950, č. 261 z 4.11., s.2.,TASS, Úspěšný postup korejské lidové armády v Koreji.

možnosti čínského zásahu. „Čínští vojáci odhodláni rozdrtit každého útočníka“²⁰⁰ a „Čínští dobrovolníci se hlásí k boji proti americkým agresorům v Koreji.“²⁰¹ Obecně se o čínských vojácích mluvilo jako o dobrovolnících, přestože to byli příslušníci Čínské lidově osvobozené armády. Dne 9.11. přináší Rudé právo první zprávu o aktivním zapojení čínských vojáků do korejského konfliktu.²⁰² Aktivní účast čínských vojáků v Koreji je vnímána jako samozřejmá. Miroslav Galuška píše ve svém komentáři: „*Akt agresorů proti Koreji byl agresí proti Číně*“.²⁰³

Čínské síly udeřily na vojska OSN poprvé s plným nasazením 1. listopadu. Jejich způsob vedení boje byl pro Američany zcela nový a sama přítomnost velkého počtu čínských vojáků pro ně byla překvapením.²⁰⁴ Vcelku čínské síly v KLR v říjnu až v listopadu 1950 čítaly 380 000 mužů.²⁰⁵

I v listopadu je v deníku zdůrazněno, že americký lid si nepřeje válku: „*Sovětské ženy stojí pevně po boku amerických žen-bojovnic za mír*“²⁰⁶ a je dokonce interpretován americký tisk: „*Americký tisk přiznává, že vláda žene USA do války proti Číně*“²⁰⁷. V tomto měsíci jsou uveřejněny čtyři zprávy o americkém porušování čínského vzdušného prostoru.²⁰⁸

V prosinci se nejvíce článků o korejské válce věnuje popisu bojů na frontě a líčením činů krutých Američanů. Hned 1. prosince je uveřejněna zpráva nazvaná „*Svědectví o zvěrstvech Američanů v Koreji*“. V tomto článku jsou Američané přirovnáváni k nacistům.²⁰⁹ Toto, případně přirovnání k fašistům, se během této doby značně etabluje. Čtenář objeví zvolání: „*Korea porazí fašisticko-imperiální doktríny!*“²¹⁰ Fotografie amerického vojáka nese titulek „*Běsnící zvíře*“ a obsahuje komentář: „*Tento mladík je schopen vraždit korejské ženy a děti, zapalovat vesnice, mučit a popravovat. Američtí vojáci ztratili lidskou podobu*“²¹¹.

R.P., 30, 1950, č. 265 z 8.11., s.2., moskevský rozhlas, Korejská lidová armáda zničila za 10 dnů šest nepřátelských pluků.

²⁰⁰ R.P., 30, 1950, č. 264 z 7.11., s.7., ČTK, Čínští vojáci jsou připraveni...

²⁰¹ R.P., 30, 1950, č. 265 z 8.11., s.2., Nová Čína, Čínští dobrovolníci se hlásí k boji...

²⁰² R.P., 30, 1950, č.266 z 9.11., s. 2., moskevský rozhlas, Korejská lidová armáda podporována čínskými dobrovolníky působí těžké ztráty americkým interventům.

²⁰³ R.P., 30, 1950, č.281 z 26.11., s. 4., Miroslav Galuška, Spojené státy a Čína.

²⁰⁴ Halberstam, *Černobílé desetiletí*, s.103.

²⁰⁵ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.81.

²⁰⁶ R.P., 30, 1950, č.272 z 16.11., s. 2., TASS, Sovětské ženy stojí pevně po boku amerických

²⁰⁷ R.P., 30, 1950, č.267 z 10.11., s. 6., TASS, KS USA pro přátelství s lidovou Čínou.

²⁰⁸ R.P., 30, 1950, č.270 z 14.11., s. 2., Nová Čína, Čínská vláda uveřejňuje fakta o americké agresí proti Čínské lidové republice.

²⁰⁹ R.P., 30, 1950, č. 286 z 1.12., s. 2., TASS, Svědectví o zvěrstvech Američanů v Koreji.

²¹⁰ R.P., 30, 1950, č. 291 z 10.12.,s. 4., A. Plešakov, Pět měsíců boje korejského lidu.

²¹¹ R.P., 30, 1950, č. 287 z 2.12., s. 2.

Množství článků věnované postupu Korejské lidové armády (celkem 16 zpráv) a několik článků popisující krach MacArthurovy ofenzivy odráží situaci, kdy čínští vojáci tlačili síly OSN zpět k jihu. Počátkem prosince obsadili Číňané Pchjongjang a postupovali dále k jihu. Dne 15. prosince vyhlásil Truman stav národního ohrožení. Na konci prosince zemřel při automobilové nehodě generál Walton Walker a byl nahrazen Mattem Ridgwayem. Na konci listopadu, kdy síly OSN hromadně ustupovaly před čínskou armádou, nevyloučil Truman při tiskové konferenci (30.11.) použití atomové bomby.²¹²

Trumanova slova nezůstala bez odezvy, nicméně v prosinci jsou na toto téma uveřejněny v Rudém právu jen tři články ke konci měsíce.²¹³

I v tomto období je dále rozvíjen stereotyp amerického lidu, který si nepřeje válku. V kontrastu s tím se ještě vyhrocuje stereotyp o „barbarských“ amerických vojácích. Tisk uveřejnil mnoho zpráv popisující americké masakry na civilním obyvatelstvu. Tento stereotyp se velmi intenzivně bude používat po celý zbytek války. Tématem druhého období války je samozřejmě zapojení čínských vojáků do konfliktu. Ještě před tím se Rudé právo často věnuje americkým letadlům, která porušují čínský vzdušný prostor. Tím je demonstrována rozpínavost USA, které chtějí konflikt přenést i na čínskou půdu. Zdůrazněna jsou jednání OSN, kde SSSR vystupuje jako ochránce míru, zatímco USA netouží po urovnání korejského konfliktu.

Čínské ofenzívy a odpověď OSN (leden-květen 1951)

Hned zpočátku ledna obsadili čínští vojáci Soul, stejně jako velkou část Jižní Koreje. Vojska OSN poprvé ve větší míře odrazila útoky čínské armády až při obléhání Čipchjongni (13.-15. února). Počátkem března dostala pod svou kontrolu znovu Soul. I poté však musela čelit čínským ofenzívám.²¹⁴ Vítězná rétorika proto zavalila i stránky Rudého práva a čtenář je téměř každý den konfrontován s titulky typu: „*Před korejským lidem je otevřena cesta ke konečnému vítězství. Provolání Kim Ir-sena ke všemu korejskému lidu o potřebě úplného vítězství*“²¹⁵ či „*Nad Seulem zavlál prapor*

²¹² Truman, *Harry S. Truman*, s. 495.

²¹³ R.P., 30, 1950, č. 300 z 17.12., s. 6., TASS, Americký návrh má znemožnit zákaz výroby atomových zbraní.

R.P., 30, 1950, č. 300 z 17.12., s. 6., TASS, Největší americké monopoly určují politiku USA v otázkách atomové energie.

²¹⁴ Stueck, *The Korean War-An International History*, s.168.

²¹⁵ R.P., 31, 1951, č. 4 z 4.1., s.2., TASS, Před korejským lidem otevřena cesta k vítězství.

svobody“²¹⁶. Zároveň celý konflikt provázejí zprávy o tom, jak vojska Korejské lidové republiky a čínských dobrovolníků působí nepříteli ztráty.²¹⁷ Tyto články se vyskytují pravidelně, bez ohledu na situaci na bojišti. Opět se objevují i zprávy, které referují o demoralizaci vojáků OSN,²¹⁸ v jednom takovém článku se píše: „Američtí vojáci se přihlásili do armády, protože nemohli najít práci. Nyní si zoufale přejí být zpátky doma“²¹⁹. Množí se články o brutalitě amerických vojáků. „Mrtvoly žen a dětí leží zapomenuty podél cesty.“²²⁰, „Zvěrstva amerických letců v Koreji“²²¹, „Bestiální zločiny amerických interventů v Koreji burcují svědomí celého národa“²²², „Američtí vetřelci opět použili otravných plynů!“²²³. Ruku v ruce s tímto motivem jde obraz o americkém lidu, který si žádnou válku nepřeje. „Protestní akce amerického lidu proti válečné politice USA“²²⁴, „Americké matky žádají odvolání svých synů z Koreje“²²⁵ Rudé právo demonstruje svou solidaritu s americkým lidem článkem „Velký úkol amerického lidu-znemožnit válečné spiknutí atomových paličů!“²²⁶. K tomuto tématu jsou v týdeníku Tvorba uveřejněny dva dopisy amerického spisovatele Howarda Fasta československému velvyslanci v Číně. Dopisy popisují postoj Američanů ke korejské válce. První je datován z 22.12. 1950 a čtenář se v něm dozví, že: „...mírové hnutí...je spontánní výbuch, hlas postrašeného, terorizovaného a hrozně nevědomého lidu....Tvrdím, že nejprostší čínský rolník ví toho za nynější vlády o světových událostech a problémech více než průměrný americký intelektuál. Americký farmář a dělník sotva ví, kde leží Korea, nestará se o to a jen si přeje, aby měl pokoj a prožil svůj život v míru.“²²⁷ V druhém dopise se píše: „...neboť my sami prožíváme fašizaci a teror, jaký tehdy zakusila Evropa. ...Nevěřili jsme, že Trumanova vláda může prosadit popravu sedmi nevinných černochů z Martinsville ve Virginii....Nepochybujeme vůbec o tom, že tito černoši byli zavražděni s úmyslem varovat všechny Američany, černé i bílé, kteří se odváží hájit mír.“²²⁸ Deník poukazuje i na ožebračování prostých lidí, kteří musí hradit válečné výdaje: „Nový podvod vlády USA na americkém lidu. Válečné

²¹⁶ R.P., 31, 1951, č. 5 z 6.1., s.1., TASS, Nad Seulem zavlál...

²¹⁷ R.P., 31, 1951, č. 91 z 3.4., s. 2., TASS, Urputné boji v Koreji.

²¹⁸ R.P., 31, 1951, č. 3 z 3.1., s.2., TASS, Hromadné dezerce druhé kanadské brigády pro Koreu.

²¹⁹ R.P., 31, 1951, č. 41 z 14.2., s.2., ČTK, Demoralizace amerických vojáků v Koreji.

²²⁰ R.P., 31, 1951, č. 4 z 5.1., s.2., TASS, Západní agentury o ústupu interventů.

²²¹ R.P., 31, 1951, č. 10 z 12.1., s.2., ČTK, Zvěrstva amerických interventů.

²²² R.P., 31, 1951, č. 40 z 13.2., s.2., TASS, Bestiální zločiny...

²²³ R.P., 31, 1951, č. 77 z 20.3., s.2., Nová Čína, Američtí vetřelci...

²²⁴ R.P., 31, 1951, č. 5 z 6.1., s.2., moskevský rozhlas, Protestní akce...

²²⁵ R.P., 31, 1951, č. 8 z 10.1., s.2., ČTK, Americké matky...

²²⁶ R.P., 31, 1951, č. 41 z 14.2., s.2., ČTK, Velký úkol amerického lidu.

²²⁷ Tvorba, 20, č.15 z 23.4., s. 34., Dopisy Howarda Fasta.

²²⁸ Tvorba, 20, č.15 z 23.4., s. 34., Dopisy Howarda Fasta.

výdaje budou hrazeny ze zvýšení daní“²²⁹. Rudé právo vykresluje americký kapitalismus, jako hospodářský systém, který ke svému růstu potřebuje válku.²³⁰ (viz Příloha 7) Stále je přítomen i obraz amerického vojáka, který nevěří v americkou misi v Koreji, i zde je akcentován škodlivý vliv kapitalismu. Rudé právo zveřejnilo úryvku z dopisů amerických vojáků z Koreje: „*Ten, kdo se vrátí odsud živý, stejně se setká doma s úpadkem a hospodářským chaosem.*“²³¹ V dalším zveřejněném dopise se píše: „*Chtěl bych vědět jedno. Proč jsme zde...Slibili nám zastavení u 38. rovnoběžky, ale potom nás Mac hnal proti Číně*“²³².

Další z předkládaných stereotypů je obraz USA jako nesvobodné země. Čtenář si například mohl přečíst, že „*Občan je v Americe zatýkán, protože je pro mír.*“²³³ Dále deník naznačuje, že americká společnost je amorální. V jednom článku má čtenář možnost dočíst se následující informace: „*...již v roce 1948 se 66% všech knih v USA zabývalo pornografií a vraždou, nyní tento počet ještě vzrostl*“²³⁴. Deník také intenzivně informuje o případu černochoha McGee, který byl odsouzen k trestu smrti. Po provedení rozsudku je uveřejněno několik článků kritizujících rasismus v USA.²³⁵

Komunistický deník také reaguje na fakt, že USA nazvaly Čínu agresorem. Dean Acheson označil 30.11. 1950 v rozhlasové relaci ministerstva zahraničí příchod čínských dobrovolníků za „akt nestoudné agrese“.²³⁶ Rudé právo toto téma rozvine až v lednu, kdy několika články odsoudí označení Číny jako agresora.²³⁷ Zároveň deník připomene motiv porušování čínského vzdušného prostoru americkými letadly: „*Američtí letci zabili a zranili na čínském území 58 osob.*“²³⁸ Čínských vojáků se týká i téma zajatců, které se v plné míře rozvine až v dalších měsících. Je to zveřejňování prohlášení zajatých Američanů, kteří líčí skvělé podmínky v čínských a později i severokorejských zajateckých táborech. V jednom článku se tak čtenář dočte prohlášení amerického vojína I. Golda, že: „*Dostáváme vydatnou stravu, bydlíme v teple*“²³⁹.

²²⁹ R.P., 31, 1951, č. 37 z 7.2., s.2., RP, Nový podvod...

²³⁰ R.P., 31, 1951, č. 91 z 7.4., s.3., M. Marinin, Chronické zahánění hospodářství USA a útočná politika.

²³¹ R.P., 31, 1951, č. 77 z 20.3., s.2., TASS, Dopisy amerických vojáků z Koreje.

²³² R.P., 31, 1951, č. 77 z 20.3., s.2., TASS, Dopisy amerických vojáků z Koreje.

²³³ R.P., 31, 1951, č. 80 z 23.3., s.3., Přemysl Tvaroh, Taková je Amerika.

²³⁴ R.P., 31, 1951, č. 112 z 29.4., s. 4., Z amerického ráje.

²³⁵ R.P., 31, 1951, č. 120 z 9.5., s. 2., TASS, Vražda na nevinném McGee provedena.

²³⁶ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, Praha 2003, s.102.

²³⁷ R.P., 31, 1951, č. 25 z 27.1., s.2., TASS, Čínská lidová republika obětí lživého nařčení.

²³⁸ R.P., 31, 1951, č. 5 z 6.1., s.2., Nová Čína, Američtí letci...

²³⁹ R.P., 31, 1951, č. 5 z 6.1., s.2., Nová Čína, Uznání čínským dobrovolníkům.

V další zprávě se píše: „... mezi americkými vojáky je zřejmý pokles bojové morálky. Americké zajatce čeká dobré zacházení a proto se rádi vzdávají“²⁴⁰.

Dubnové odvolání generála MacArthura mělo v Rudém právu velkou odezvu. Deník přičítá jeho odvolání rozporům uvnitř imperialistického tábora.²⁴¹ Dále píše, že podle amerického časopisu Newsweek učinil MacArthur svůj projev, ve kterém vyhrožoval Číně a za který byl posléze odvolán, podle směrnic americké vlády. Ovšem později ve snaze zakrýt své válečné úmysly prohlásila vláda MacArthurovo sdělení za soukromé.²⁴² Obecně je MacArthurovo odvolání vnímáno pozitivně a interpretováno jako „vítězství čínského a korejského lidu v boji proti interventům“.²⁴³ Podle deníku jsou USA v Koreji ve slepé uličce a krize americké zahraniční politiky je označena za osobní krizi odstupujícího generála.²⁴⁴

Komunistický tisk přináší promptně informace o novém veliteli sil OSN v Koreji Matthew Ridgwayovi. V týdeníku Tvorba se čtenář dočte: „...americkému tisku se podařilo vyhrabat nejrůznější materiál k reklamě nového generála- kata.... Otec Matthewa Ridgwaye, Thomas Ridgway, již ve vysokém stáří a lhostejný ke všemu na světě kromě své krupičné kaše se zavařeným ovocem, zuřivě se rozčiloval, bylo-li před ním proneseno slovo Čína. Začal mávat rukama a chraplavě volat: „E-e-h! Hlava! E-e-h! Druhá! E-e-h! Třetí!“ Ridgwayův otec se totiž kdysi zúčastnil potlačení boxerského povstání v Číně. Vzpomínky na zvěrstva, spáchaná na čínském lidu, byly mu proto těmi nejdražšími z jeho života. Když vychovával syna, neustále mu vyprávěl o přednostech beztrestného krutého zacházení s bezbranným pokojným obyvatelstvem.. A mladý Mat rostl a snil o tom, že jednou půjde po stopách svého tatínka.“²⁴⁵

Na konci května padne v Rudém právu první zmínka o americkém použití bakteriologických zbraní v Koreji. Deník píše: „Americká tisková agentur přiznává používání bakteriologických zbraní.“²⁴⁶ Tento článek je první vlaštvou v rozsáhlé propagandistické kampani, která nařkne USA z vedení bakteriologické války.

Toto období nepřináší nové stereotypy, ale vyhocení těch již existujících. Intenzivní a hojně předkládaný je stereotyp amerického lidu, který bojuje proti válce. Stejně tak je ukazována i brutalita amerických vojáků v Koreji. K tomu se v menší míře

²⁴⁰ R.P., 31, 1951, č. 89 z 5.4., s. 2., Nová Čína, Američtí zajatci v Koreji o poklesu bojové morálky.

²⁴¹ R.P., 31, 1951, č. 99 z 14.4., s. 2., R.P., Odvolání MacArthura odhaluje zesílené rozpory imperialistů.

²⁴² R.P., 31, 1951, č. 97 z 12.4., s. 2., TASS, Pobouření v celém světě si vynutilo odvolání MacArthura.

²⁴³ R.P., 31, 1951, č. 101 z 17.4., s. 2, Nová Čína, Odvolání MacArthura.

²⁴⁴ R.P., 31, 1951, č. 103 z 19.4., s. 1., Pravda, Neohrabaný manévr presidenta Trumana.

²⁴⁵ Tvorba, 20, 1951, č. 16 z 29.4., s. 17., Vadim Koževnikov, Matthew Ridgway, generál-kat.

²⁴⁶ R.P., 31, 1951, č. 138 z 29.5., s. 2., Nová Čína, Američané přiznávají použití bakteriologických zbraní.

ještě přidá téma válečných zajatců. Zatímco zajatci v amerických táborech (nikoli táborech OSN) jsou vystaveni krutému zacházení, američtí zajatci se těší dobrým podmínkám v severokrejských či čínských zajateckých táborech. (viz Příloha 2) Celá americká společnost je prezentována jako amorální a to zejména kvůli častému vyskytování literatury, kde je čtenářům předkládáno násilí a pornografie. Jako další neduh americké společnosti je v tomto období vyzdvihován rasismus. Padne i zmínka o užití bakteriologických zbraní. Tento motiv se ale naplno uplatní až později. Kladně je hodnoceno odvolání MacArthura, který byl v komunistickém tisku mnohokrát karikován. Jeho nástupce Ridgway je zobrazen jako voják, který nenávidí Číňany a podle toho s nimi bude i jednat. Nelze si nevšimnout vítězného tónu, který komunistický tisk nasadil po vítězstvích čínských vojáků. Čtenář tak mohl mít pocit, že vítězství KLDK je na dosah.

Jednání a válčení (květen-listopad 1951)

Během května se v diplomatických kruzích OSN začalo šeptat o možnosti uzavření příměří na korejské frontě. Americký kariérní diplomat a historik George Kennan a sovětský delegát v OSN Jakob Malik se na konci května sešli a zvažovali myšlenku, že válka by mohla být prakticky skončena na tehdejší frontové linii. Kennan dal najevo, že USA usilují o ukončení války spíše podle principu *status quo ante bellum*, než aby se snažily dosáhnout jasného vojenského vítězství.²⁴⁷ Pro Američany byl ovšem problém navázat kontakt s Čínskou lidovou republikou, jejíž vznik USA neuznaly. Čína se přesto složitými zákulisními cestami o úmyslu USA dozvěděla. Malik dokonce vystoupil 23.6. 1951 s rozhlasovým projevem k Američanům, ve kterém narážel na potřebu příměří a stažení armád z obou stran 38. rovnoběžky. Generál Ridgway následně ve svém projevu vzkázal Pchjongjangu, že pokud si přejí příměří, mohou se s Američany setkat na palubě dánské nemocniční lodi v přístavu Wonsan. Odpověď byla kladná, i když komunisté navrhli jako místo jednání Kesong nacházející se těsně pod 38. rovnoběžkou. Ridgway navrhl, aby předběžné jednání proběhlo 8. července s tím, že vyjednávání bude naplno zahájeno 10. července.²⁴⁸ Komunističtí vyjednávači souhlasili. Jednání začala.

Komplikace byly obrovské. Bylo zapotřebí stanovit komisi pro dohled nad příměřím, která by měla právo pohybu po celé Koreji; obě strany se musí shodnout na

²⁴⁷ Acheson, *Present at the Creation: My Years at the State Department*, s.687-688.

²⁴⁸ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.140.

demilitarizované zóně; a také musí dojít k výměně zajatců. Hlavními vyjednávači nebyli profesionální diplomaté, ale nýbrž sloužící důstojníci zneprátelených armád. Čína jmenovala vrchním vyjednávačem severokorejského generála Nam Ila. V čele Američanů stanul viceadmirál C. Turner Joy.²⁴⁹ Dne 23. srpna brzy ráno kontaktovali komunisté velení OSN v Koreji s tím, že neutrální území v Kesongu, kde probíhaly rozhovory o příměří bylo bombardované. Rudé právo přineslo zprávu o bombardování Kesonu již 22.8.²⁵⁰ Vyšetřování přineslo jen chabé důkazy o skutečném bombardování. Připouštělo ovšem možný přelet letounu, který však nepatřil jednotkám OSN.²⁵¹ Komunističtí vyjednávači poté místo mírových rozhovorů opustili.

Květen se vyznačuje poklesem zpráv z Koreje. Podle mého názoru to ovšem nebylo způsobeno událostmi v Koreji, ale tím, že deník se téměř celou první půli měsíce obšírně věnoval prvomájovým oslavám.

Rudé právo uveřejňuje svou první zprávu o mírových jednáních 27. června.²⁵² Léto v komunistickém tisku vyniká množstvím velmi protiamerických zpráv. Intenzivní je zejména stereotyp „barbarských Američanů“. „Američtí zločinci zavraždili u města Bedžu 6000 obyvatel.“²⁵³ Nebo „Američtí letci záměrně ničí v Koreji celá města a vesnice.“²⁵⁴ V jednom článku se lze i dočíst: „Americká vojska po svém ústupu zlomyslně bombardují města a ničí i nemocnice. Masově vraždí civilní obyvatelstvo.“²⁵⁵

Intenzivní také motiv, kde jsou Spojené státy přirovnávány k hitlerovskému Německu. Americké obchodní společnosti jsou nazývány „obnoviteli německého imperialismu.“²⁵⁶ Čtenáři je předkládán obraz amerických imperialistů, kteří sehráli důležitou roli při událostech kolem Mnichovské konference. Deník píše: „...vše v Mnichově se odehrálo na přání amerických monopolistů.“²⁵⁷ Americký kapitalismus znamená podle komunistické propagandy monopoly, a ty zase vytvářejí americký imperialismus, který je přirovnáván k imperialismu německému. (viz Příloha 11,12) V týdeníku Tvorba se dočteme: „Za nového poměru sil němečtí fašisté, nedávno poražení na hlavu, už nemohou stát v popředí boje kapitalismu proti socialismu, už nemohou kolem sebe seskupit síly světové reakce. Stali se však nejdůležitějším kolečkem

²⁴⁹ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.140.

²⁵⁰ R.P., 31, 1951, č. 204 z 22.8., s.3., TASS, Američané opět hrubě porušili neutralitu Kesonu.

²⁵¹ Stueck, *The Korean War-An International History*, s.129.

²⁵² R.P., 31, 1951, č. 161 z 27.6., s.2., TASS, Trumanův projev o válce v Koreji.

²⁵³ R.P., 31, 1951, č. 143 z 5.6., s. 2., TASS, Američtí zločinci...

²⁵⁴ R.P., 31, 1951, č. 144 z 7.6., s. 2., TASS, Američtí letci.

²⁵⁵ R.P., 31, 1951, č. 154 z 19.6., s. 2., Miluše Svatošová, Co jsem viděla v Koreji.

²⁵⁶ R.P., 31, 1951, č. 143 z 6.6., s.3., TASS, Americký imperialismus-úhlavní nepřítel národů ČSR.

²⁵⁷ R.P., 31, 1951, č. 143 z 6.6., s.3., TASS, Americký imperialismus-úhlavní nepřítel národů ČSR.

v útočné soustavě Wall Streetu a noví aspiranti na světovládu z jejich dlouholetých lupičských zkušeností vydatně čerpají. Tak živě se Američané zajímají o vojenský um Hitlerových generálů, že je zvou do USA, kde přímo v Pentagonu-společně s americkými kolegy-doplňují staré hitlerovské plány a vypracovávají nové pro chystaný útok proti pokrokovému světu.²⁵⁸ Konotací na hitlerovský režim je hojně využíváno: „Vzrůstající fašizace USA.²⁵⁹“, „Korejské Lidice-Korejská lidová armáda objevila vesnici, kde bylo Američany pozabijeno 200 dětí.“²⁶⁰ V týdeníku Tvorba vychází článek Miluše Svatošové, členky Mezinárodní komise žen pro vyšetření zvěrstev v Koreji: „Američané spáchali nesmírná zvěrstva, jimiž zastínili i bestiální hitlerovské vrahy. Jestliže nacisté mají na svědomí Lidice, Ležáky, Oradour, opakovala se zvěrstva tohoto druhu v dočasně okupované Koreji desetkrát a stokrát v ještě rafinovanější podobě. Krví statisíců zavražděných je psána tato nová-tentokrát americká-,slavná stránka dějin vojenství“!²⁶¹. Další článek v Tvorbě referuje: „...takový je obraz tzv. západních demokracií, jež nezadržitelně sklouzly do fašismu a propadají se do něho stále hlouběji, předstírajíce dokonce méně, než předstírali němečtí nacisté. Nezdržují se dnes ani plynovými komorami a pojízdnými krematorii, jako přežitkem primitivní fašistické civilizace. Polévají benzínem celá města a pochovávají lidi za živa na místě, kde je zastihnou. Nemohou nikoho zmýlit svými slovy, za jejich skutky vyhladily již nejen jeden milión tři sta tisíc Korejců, ale i jakoukoli důvěru lidu celého světa v jejich slova.“²⁶² Další článek, který čtenáři podsouvá podobnost USA s nacistickým Německem, nese název „Američané verbují rakouské esesáky do Koreje“²⁶³.

Deník také reaguje na Malikův projev o potřebě příměří v Koreji. Čtenář se dozví, že „Malikův projev dal americkým vojákům velkou naději na návrat domů a měl proto velký ohlas“²⁶⁴. Zároveň hned o den později předloží Rudé právo čtenáři obraz USA, které si rozhodně mír nepřejí. Informuje americkém zbrojení Čankajškova vojska, které chtějí Spojené státy využít v Koreji a v Číně.²⁶⁵ Deník poukazuje na výhody válečné politiky pro americké obchodníky a tudíž na jejich neochotu k mírovým

²⁵⁸ Tvorba, 20, č. 12 z 2.4., s. 28., G.S. Vojtovičová, Politika USA ve znamení lomeného kříže.

²⁵⁹ R.P., 31, 1951, č. 145 z 9.6., s. 2., Vzrůstající fašizace USA.

²⁶⁰ R.P., 31, 1951, č. 146 z 10.6., s. 4., Milan Weiner, Korejské Lidice.

²⁶¹ Tvorba, 20, č. 29 z 2.8., s. 17., Miluše Svatošová, Slova a činy.

²⁶² Tvorba, 20, č. 37 z 12.9., s. 8., Václav Řezáč, Ani 1,300.000 vražd nepokoří Koreu!

²⁶³ R.P., 31, 1951, č. 152 z 17.6., s. 6., RP, Američané verbují...

²⁶⁴ R.P., 31, 1951, č. 154 z 28.6., s.2., TASS, Ohlas Malikova projevu mezi americkými vojáky v Koreji.

²⁶⁵ R.P., 31, 1951, č. 156 z 30.6., s. 2., TASS, Intriky USA na jižních hranicích Číny.

jednáním.²⁶⁶ (viz příloha 10) V kontrastu s americkými obchodníky a politiky, kteří jsou monopolisty ovládnuti, jsou spatřováni američtí občané, kteří volají po brzkém míru.²⁶⁷

I když deník přinese jeden den zprávu z bojiště, že „*Na korejské frontě pokračují boje místního významu*“²⁶⁸, hned další den se objeví článek s titulkem: „*Američané opět barbarsky bombardovali Fenjan*“²⁶⁹.

Celý srpen a září je hlavním motivem zpráv z Koreje neochota Američanů k jednání o míru²⁷⁰, barbarské americké bombardování²⁷¹ a narušování suverenity čínského vzdušného prostoru americkými letadly.²⁷² Opět se objeví ojedinělá zpráva o tom, jak Američané používají v Koreji otravné plyny.²⁷³

V říjnu se množí články, které obviňují Američany z příprav dalších útoků v Koreji. „*Američtí imperialisté připravují nová válečná dobrodružství v Koreji.*“²⁷⁴ Další zpráva informuje: „*...návštěva generála Bradleyho značí rozšíření americké agrese na Dálném Východě.*“²⁷⁵

Další článek přináší zprávu uveřejněnou v amerických krajanských novinách *Ludové noviny* (Pittsburg) o tom, jak běžný Američan vnímá korejskou válku: „*Průměrný občan si přeje skončení války v Koreji a to ihned!! Americké matky, manželky, děti a synové chtějí mít doma své syny, otce a manžely, aby se s nimi těšili a pracovali pro mírumilovnou Ameriku. Více než 70% Američanů je podle Gallupova ústavu pro skončení americké agrese.*“²⁷⁶

²⁶⁶ R.P., 31, 1951, č. 174 z 20. 7., s. 2., L. Litoško, Strach amerických monopolistů z míru.

²⁶⁷ R.P., 31, 1951, č. 159 z 3.7., s. 2., TASS, Američtí obránci míru žádají skončení války v Koreji.

²⁶⁸ R.P., 31, 1951, č. 167 z 12.7., s.2., TASS, Na korejské frontě...

²⁶⁹ R.P., 31, 1951, č. 168 13.7., s. 2., TASS, Američané opět barbarsky...

²⁷⁰ R.P., 31, 1951, č. 219 z 13.9., s. 3., TASS, Američané mají jednání o příměří.

²⁷¹ R.P., 31, 1951, č. 203 z 21.8., s. 2., ČTK, Nejzběsilejší nálet amerických banditů od začátku války v Koreji.

²⁷² R.P., 31, 1951, č. 208 z 26.8., s.2., TASS, Americká letadla opět porušila svrchovanost čínského území.

²⁷³ R.P., 31, 1951, č. 204 z 22.8., s. 2., TASS, Američtí zločinci používají v Koreji otravných plynů.

²⁷⁴ R.P., 31, 1951, č. 232 z 2.10., s. 2., Nová Čína, Američtí imperialisté..

²⁷⁵ R.P., 31, 1951, č. 234 z 4.10., s. 2., TASS, Co dělá Bradley v Koreji?

²⁷⁶ R.P., 31, 1951, č. 234 z 4.10., s. 2., Alois Volf, Taková je Amerika.

Během měsíce června až srpna nepoložil Gallupův ústav v průzkumech otázku typu: Souhlasíte s okamžitým ukončením války v Koreji? Nejblíže této otázce se v posledních dvou měsících od vydání článku v krajanském tisku (2.8.1951) jeví otázka: „Za jakých podmínek byste ukončil/a válku v Koreji? (6.7. 1951) Jakékoli podmínky, hlavně dostat naše chlapce domů (4,92%), dohoda o příměří (9,34%), stáhnutí všech cizích jednotek z Koreje (6,91%), sjednocení Koreje, nechat Korejce řešit si své vlastní záležitosti (11,8%), ustanovit hranici na 38. rovnoběžce (10,23%), kontrola USA nebo OSN dokud se situace nevyřeší (6,11%), stáhnutí všech komunistů (13,34%), pouze podle našich podmínek (12,62%), různé (11,38%).

Ze stejného dne pochází i otázka: „Myslíte si, že začátek mírových jednání v Koreji byl dobrý či špatný nápad?“ Dobrý (74,66%), Přijatelný (5,53%), špatný (13,89%), nemá názor (5,92%).

Listopadový článek a v něm z amerického deníku New York Times citovaný dopis amerického občana Sandyho Vena prezidentovi Trumanovi potvrzuje také stereotyp o americkém lidu, který si nepřeje válku a zároveň utvrzuje stereotyp o barbarských činech amerických a jihokorejských vojáků: „*Ještě nikdy za 40 let svého života jsem nebyl tak otřesen, zděšen a zdeptán, jako po přečtení dokumentární zprávy komise Mezinárodní federace demokratických žen pro vyšetření zločinů páchaných americkými a lisynmanovskými vojáky v Koreji. Jak dlouho ještě, pane prezidente, má trvat toto vraždění, zabíjení, ničení a vyhlazování dětí, žen, mužů a starců, tento výsměch spravedlnosti.*“²⁷⁷

Stránky Rudého práva se dále plní informacemi o přesunutí mírových jednání do Pchanmundžomu. Přesun je vnímán jako další pokus Američanů o zdržování v jednáních: „*Američtí zástupci opět maří jednání o příměří v Koreji. Američané chtějí projednávat rozsah neutrálního území a odmítli okamžité obnovení jednání.*“²⁷⁸ Během pozdního léta dosáhly americké a jihokorejské divize podstatného pokroku směrem k obsazení a udržení terénu dále od 38. rovnoběžky. Nová obranná linie Jamestown, byla v porovnání s původními liniemi Kansas a Wyoming mnohem dále, přičemž její větší část se nacházela na severokorejském území. To stavělo velitelství OSN do dobré pozice k použití nátlaku na komunistické vyjednávače. Rozhovory, které byly po většinu času přerušeny, byly obnoveny v Pchanmundžomu 25. října 1951. Rudé právo o tom informovalo hned druhý den.²⁷⁹ Zdá se pravděpodobné, že znovuobjevení komunistických vyjednávačů mělo souvislost s jejich četnými porážkami na horských pozicích podél linie Jamestown. Jejich přítomnost však nebránila čínským polním velitelům v rozhodnutí dobýt zpátky území ztracené v období od srpna do října 1951. Během listopadu podnikli komunisté několik rozsáhlých útoků na frontovou linii drženou I. armádním sborem USA. Ztráty Číňanů ovšem byly značné a měly pravděpodobně vliv na mírové rozhovory, protože 27. listopadu komunistická delegace souhlasila s návrhem na zřízení demarkační čáry, založené na aktuální situaci na

Prvního srpna uskutečnil Gallupův ústav průzkum s otázkou: „Myslíte si, že USA udělaly chybu, když šli do války v Koreji?“ Ano (41,83%), ne (47,49%), nemá názor (10,68%). Archiv Gallupova ústavu. [online] [cit. 21.11.2005]

<http://brain.gallup.com/search/results.aspx?SearchTypeAll=Korean%20War&SearchConType=1&Place=H>

²⁷⁷ R.P., 31, 1951, č. 268 z 11.11., s. 2., Americký občan píše Trumanovi.

²⁷⁸ R.P., 31, 1951, č. 242 z 13.10., s. 2., TASS, Američtí zástupci opět maří jednání o příměří.

²⁷⁹ R.P., 31, 1951, č. 254 z 26.10., s. 2., ČTK, Dohoda o obnovení jednání o příměří v Koreji.

bitevním poli, a nikoli na 38. rovnoběžce, na kterou se generál Nam Il do té doby pevně vázal.²⁸⁰

Na podzim sílí informace o počtu padlých Američanů v Koreji: „V Koreji ztratili útočníci za týden přes 13 000 vojáků.“²⁸¹, „Denní ztráty amerických interventů v Koreji převyšují denní ztráty USA ve 2. světové válce.“²⁸²

V říjnu se objeví jedna zpráva o zamýšlené vojenské smlouvě mezi Japonskem a Jižní Korejí: „USA připravují vojenskou smlouvu mezi USA a Li Syn-manem.“²⁸³ V listopadu se k témuž tématu váže článek převzatý z korejského listu Mindžu Čoson, který přinesl výpověď sestřeleného amerického pilota R. Zilleta: „Desítky japonských letců bojují proti Koreji. V zájmu utajení musí japonsští piloti při sestřelení páchat sebevraždu.“²⁸⁴

I v listopadu si čtenář může přečíst jednu zprávu o používání otravného plynu v Koreji Američany.²⁸⁵

Období kolem léta a podzimu 1951 je charakteristické vyhocením stereotypu hitlerovské Ameriky. Obecně je toto období v dosavadním průběhu války ke Spojeným státům nejvíce nenávislné. USA jsou nejenom přirovnávány k nacistickému Německu, ale začíná jim být prisuzován i hlavní podíl na mnichovských událostech z roku 1938. Americký imperialismus je přirovnáván k německému imperialismu a zločiny nacistů v Osvětimi jsou optikou komunistického tisku mírnější než americké zločiny v Koreji. V uveřejňovaných karikaturách je zřetelné zobrazování Trumana s židovskou fyziognomií- dlouhý, skobovitý nos, protáhlý obličej (viz Příloha 12). Zde se k nepřátelskému stereotypu německého nacismu přidává skrytě další komunistický nepřítel a to židé. V příloze 14 vidí čtenář jasný kontrast mezi kapitalistou, který je oblečen v obleku s motýlkem (motýlek byl v době Hitlerovy vlády typickým doplňkem karikovaného židovského bankéře), a dělníkem oblečeným v pracovní haleně. Zatímco

²⁸⁰ Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s.145-149.

²⁸¹ R.P., 31, 1951, č. 243 z 14.10., s. 2., Nová Čína, V Koreji ztratili útočníci...

²⁸² R.P., 31, 1951, č. 251 z 23.10., s. 2., ČTK, Denní ztráty interventů...

V listopadu se počet mrtvých amerických vojáků přiblížil počtu 100 000. (Stueck, *The Korean War-An International History*, s.238.)

²⁸³ R.P., 31, 1951, č. 247 z 18.10., s. 2., Nová Čína, USA připravují...

²⁸⁴ R.P., 31, 1951, č. 265 z 8.11., s. 8, Výpověď sestřeleného amerického pilota.

Japonsko poskytovalo během korejského konfliktu hlavně logistickou podporu, existence japonských základů pozemních leteckých a námořních sil skýtala OSN „útočiště“ stejně hodnotné, jako bylo Mandžusko pro komunisty. Japonsko poskytovalo spojeneckých silám rovněž aktivní podporu, i když tato skutečnost nebyla během korejské války uvedena v obecnou známost. Zvláštní flotila japonských minolovek byla při obojživelných operacích velkým přínosem pro OSN. Japonci byli rovněž součástí posádek vyloďovacích plavidel. (Catchpole, *Korejská válka 1950-1953*, s. 313.

²⁸⁵ R.P., 31, 1951, č. 284 z 29.11., s. 2., TASS, Američtí interventy opět použili v Koreji otravného plynu.

dělník je prototypem zdravého, silného člověka s usměvavým a upřímným výrazem ve tváři, kapitalista Truman je zobrazen ve skrčené poloze se šklebem ve tváři.

Využívá se i motivu začlenění japonských sil do konfliktu. Rudé právo podněcuje protijaponské nálady, které mají kořeny ve druhé světové válce a ukazuje, že USA neváhají využít i spojence Hitlera. Stále je zde přítomen stereotyp „barbarských“ Američanů. Intenzivní je také stereotyp, který ukazuje, že americký lid si nepřeje válku. Jsou uveřejněny články s citacemi amerických občanů, kteří odsuzují Trumanovu politiku v Koreji. Tisk navíc podsouvá čtenáři, že USA nemají zájem domluvit se na mírovém skončení konfliktu a maří tak jednání o příměří.

Dlouhé vyjednávání

Po prozatímním ustanovení demarkační čáry se vyjednávání soustředilo hlavně na výměnu válečných zajatců. Tento fakt reflektuje i Rudé právo. V prosinci se v něm objevilo několik zpráv, které informovaly o dobrých podmínkách v severokorejských a čínských zajateckých táborech a naopak o hrůzách, které musejí snášet zajatci v táborech OSN. Článek převzatý ze sovětského deníku Pravda například informuje čtenáře: „*Vrahové děti z „civilizované“ Ameriky používají v Koreji rozsáhle takové metody: shromáždí děti ve věku 8-12 let, pod dozorem je vedou k linii fronty a v noci je jako „ubohé uprchlíky“ dopravují do týlu lidové armády, aby tam pro ně sbíraly zprávy vojenského rázu.*“²⁸⁶

Na konci prosince je uveřejněn děkovný dopis zajatého amerického generála William F. Deana: „*Chtěl bych poděkovat Kim Ir-senovi za slušné zacházení, teplý oděv, pohodlné ubytování a dobrou stravu, které se mi v táboře dostává.*“²⁸⁷

Podobné články se objevují i na počátku roku 1952. Kromě tématu zajatců deník referuje o značných ztrátách Američanů. „*V letní a podzimní ofenzivě ztratili interventi v Koreji 250 000 mužů. Američané jen obtížně doplňují ztráty.*“²⁸⁸

Čtenáři je stále předkládán obraz Američanů, kteří nechtějí mír a protahují jednání o příměří. V jednom z lednových vydání je dokonce citován americký týdeník Newsweek: „*Vládě dnes působí starosti, že by příměří v Koreji ovlivnilo program*

²⁸⁶ R.P., 31, 1951, č. 293 z 9.12., s. 2., A. Tkačenko (Pravda), Z bojující Koreji.

²⁸⁷ R.P., 31, 1951, č. 311 z 28.12., s. 2., ČTK, Děkovný dopis zajatého amerického generála Kim Ir-senovi.

Generálmajor William F. Dean byl voják s nejvyšší šarží, který padl během korejské války do zajetí. Byl zajat 25.8. 1950 a propuštěn 4.9. 1953. O jeho zajetí se veřejnost, včetně jeho velitele, dozvěděla až po interview 18.12. 1951, které s ním vedl australský levicový novinář Wilfred Burchett (později odhalený komunistický agent.) (Bittman, *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce.* s. 148.)

²⁸⁸ R.P., 32, 1952, č. 1 z 1.1., s. 2., Nová Čína, Ztráty interventů.

vyzbrojování. USA neberou ohled na své spojence Velkou Británii a Francii, kteří již nechtějí dále protahovat jednání o příměří.²⁸⁹, a další zpráva referuje: „Mnozí z amerických vojáků ještě padnou, aby měšce milionářů na Wall Streetu se naplnily ještě více.²⁹⁰

Opět se také objeví téma japonských vojáků v Koreji, podle jedné zprávy je jich v Koreji asi 150.²⁹¹ Dalším již ustáleným motivem je americké porušování čínského vzdušného prostoru. Zpočátku roku 1952 se ještě intenzivněji předkládá čtenářům americký úmysl vtrhnout do Číny: „U zajatého amerického letce nalezeny mapy čínského území. Američtí agresori zamýšlejí rozšířit svou útočnou válku.“²⁹²

Tradičně zůstává v komunistickém tisku stále přítomen stereotyp barbarských Američanů. Kromě násilí na civilním obyvatelstvu jsou nyní intenzivně zveřejňovány zprávy o násilí v amerických zajateckých táborech: „Zvěrstva Američanů v koncentračním táboře na ostrově Kodžedo.“²⁹³, „S velkou oblibou vyhánějí zajatce do polí a cvičí se na nich jako na živoucích terčích ve střelbě. Znásilněným ženám uřezávají američtí „nadleťáci“ prsy a okončetiny a pak je za živa upalují.“²⁹⁴ Kodže, ostrov asi 30 mil jižně od Pusanu, sloužil jako zajatecký tábor pod velením OSN. Vězni zde trpěli nedostatkem místa a špatnými hygienickými podmínkami. Američané neměli mnoho zkušeností s řízením zajateckých táborů a nebyli schopni zabránit sérii povstání (prosinec 1951-leden 1952) zajatců, které si vyžádali několik životů.²⁹⁵

Na konci února se v komunistickém tisku rozpoutává mohutná kampaň proti bakteriologické válce vedené USA v Koreji. Byla to největší propagandistická bitva padesátých let,²⁹⁶ a proto věřím, že si zaslouží zevrubnější objasnění. Jedná se o typickou ukázkou černé propagandy. Sovětští dezinformátoři zorganizovali, oficiálně z popudu Světového mírového kongresu, celosvětovou kampaň a snažili se přesvědčit veřejnost o tom, že Američané používají v Koreji bakteriologické zbraně, které již mezi civilním obyvatelstvem způsobily několik vážných epidemií. Světový tisk byl zaplavován falešnými fotografiemi hmyzu, který byl údajně shazován z amerických letadel. Podle dalších dezinformačních údajů vhazovali Američané do studní s pitnou vodou jed a tajně přepravovali z jihu do Severní Koreje osoby nemocné leprou. V této

²⁸⁹ R.P., 32, 1952, č. 8 z 10.1., s. 2., Nová Čína, Proč Američané protahují jednání v Panmundžonu?

²⁹⁰ ²⁹⁰ R.P., 32, 1952, č. 1 z 1.1., s. 2., Bilance krachu amerických imperialistů v Koreji.

²⁹¹ ²⁹¹ R.P., 32, 1952, č. 3 z 3.1., s. 4, TASS, Japonská vojska v Koreji.

²⁹² ²⁹² R.P., 32, 1952, č. 9 z 11.1., s. 2., moskevský rozhlas, U zajatého amerického letce nalezeny mapy...

²⁹³ R.P., 32, 1952, č. 26 z 31.1., s. 2., TASS, Zvěrstva Američanů koncentračním táboře...

²⁹⁴ R.P., 32, 1952, č. 44 z 25.2., s. 6., ČTK, Zvěrstva Američanů na válečných zajatcích v Koreji.

²⁹⁵ Stueck, *The Korean War-An International History*, s.261-2..

²⁹⁶ Bittman, *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*, s.132.

kampani hrál významnou roli australský novinář Wilfred Burchett, který by později odhalen jako komunistický agent. Pravdu o „amerických zločinech“ podporovaly výpovědi některých amerických letců, kteří se údajně k těmto zločinům přiznali. Ve skutečnosti však severokorejská tajná policie s podporou sovětských odborníků na „brainwashing“ americké zajatce intenzivně fyzicky i psychicky mučila, přičemž z celkového počtu 78 zajatých pilotů 38 nátlaku podlelo. Po propuštění ze severokorejského zajetí svá předchozí tvrzení odvolali.²⁹⁷ Rudé právo přineslo několik svědectví zajatých pilotů.²⁹⁸

Americkým historikům Kathryn Weathersbyové a Miltonu Leitenbergovi bylo po pádu sovětského režimu umožněno dostat se k některým dokumentům z ruského prezidentského archivu, které dokazují ruskou spoluúčast na této propagandistické kampani.

Prvotní impulz k této kampani přišel pravděpodobně od Číňanů. Japonsko v minulosti použilo bakteriologické zbraně v Číně a USA krylo japonské důstojníky odpovědné za rozšíření několika epidemií v Mandžusku.²⁹⁹ Na počátku roku 1952 informovali čínští důstojníci, že americká letadla jsou zodpovědná za rozšíření epidemií cholery a moru. Mao Ce-tung objednal laboratorní testy a ještě před jejich zveřejněním obvinil USA z vedení bakteriologické války. Později nehledě na nepotvrzené laboratorní výsledky pokračoval dále v kampani.³⁰⁰ Čínský tisk a rozhlas ovšem již během roku 1951 soustavně informoval o úmyslu USA vést v korejském konfliktu bakteriologickou válku. Osmého května 1951 oznámil severokorejský ministr zahraničí, že Spojené státy infikovaly Severní Koreu neštovicemi. Zprávy tohoto druhu ustaly v červenci.³⁰¹ Rudé právo přineslo tuto zprávu 11.5. 1951.³⁰²

Již od podzimu 1951 povzbuzoval Stalin Číňany a Severokorejce k přijetí „tvrdé linie“ u vyjednávacího stolu v Koreji. Věřil, že prodloužení války je pro SSSR výhodné. Z jeho pohledu válka vyčerpávala americké zdroje, zvyšovala napětí mezi západními

²⁹⁷ Tamtéž, s.132.

²⁹⁸ R.P. 31, 1951, č. 248 z 19.9., s. 5., Nová Čína, Svědectví zajatého amerického letce F.B. O'Neala.

²⁹⁹ Weathersby, Kathryn. Deceiving the Deceivers: Moscow, Beijing, Pyongyang, amd the Allegations of Bakteriological Weapons Use in Korea. In: *Cold War International History Project Bulletin 11*, s.178. [online] [cit. 11.12.2005] <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFC45.pdf>

³⁰⁰ Weathersby, Deceiving the Deceivers: Moscow, Beijing, Pyongyang, amd the Allegations of Bakteriological Weapons Use in Korea. s.178. [online] [cit. 11.12.2005] <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFC45.pdf>

³⁰¹ Leitenberg, Milton. New Russian Evidence on the Korean War Biological Warfare Allegations: Background and Anylysis. In: *Cold War International History Project, Bulletin 11*, 1998, s.188. [online] [cit. 11.12.2005] <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFC45.pdf>

³⁰² R.P. 31, 1951, č. 123 z 11.5., s. 2., TASS, Korejská vláda žádá souzení vedoucích činitelů americké intervence pro použití bakteriologických zbraní.

spojenci a umožňovala sovětským tajným službám shromáždit informace o americkém vojenském potencionálu. Z propagandistického hlediska se zdálo Stalinovi výhodné obvinít Spojené státy z válečných zločinů.³⁰³

Po Stalinově smrti březnu 1953 bylo v rámci změn v zahraniční politice SSSR rozhodnuto rychle ukončit jak válku v Koreji, tak i tuto falešnou propagandistickou kampaň. Ta podle nových sovětských vůdců poškozovala prestiž Sovětského svazu. Z dokumentů zaslaných mezi velvyslancem SSSR a vrchním vojenským poradcem v Severní Koreji V.N. Razuvajevem a L.P. Berijou vyplývá, jak byly opatřeny důkazy o vedení bakteriologické války. V dokumentu se praví: „...*později mě kontaktoval Km Irsen a sdělil mi, že brzo přijede mezinárodní komise – co by se mělo udělat? Ve spolupráci se sovětskými poradci vymyslelo Ministerstvo zdravotnictví plán. Byly uměle vytvořeny regiony nakažené morem, zorganizováno pohřbení a odkrytí mrtvol. Byly učiněny opatření k získání bacilu moru a cholery. Poradce severokorejského ministerstva vnitra navrhl infikovat těmito bacily osoby, odsouzené k trestu smrti...*“³⁰⁴ Oficiálně však ani sovětsí ani ruští představitelé nikdy neprohlásili dodnes tato obvinění za falešná³⁰⁵

Březen a duben byly měsíce, kdy se korejská válka vrátila na titulní stránky Rudého práva i Dikobrazu. (viz Příloha 13) Stalo se tak právě kvůli obvinění Spojených států z vedení bakteriologické války v Koreji a Číně. V druhé polovině března se toto téma vyskytlo vždy na první straně deníku, kromě několika dnů, kdy bylo zastíněno projednáváním státního rozpočtu na rok 1952. Titulní strany přinesly slova rozhořčení: „*Zastavte okamžitě zločinnou bakteriologickou válku! Protest národní fronty Čechů a Slováků proti užívání bakteriologických zbraní americkými imperialisty v Koreji a Číně. Američtí imperialisté začali zákeřně užívat v Koreji a severovýchodní Číně smrtonosných bakteriologických zbraní.*“³⁰⁶ Další titulek první strany deníku hlásá: „*Barbarství amerických agresorů neujde trestu! Protesty pracovníků Svitů a Závodu přesného strojírenství Kovosvitů a Stavosvitů.*“³⁰⁷ Protesty československého lidu proti bakteriologické válce tvořily v těchto měsících značný podíl zpráv o korejském konfliktu. „*Naše odpověď americkým kanibalům-učiníme ze své vlasti pevnou tvrz míru.*

³⁰³ Weathersby, Deceiving the Deceivers: Moscow, Beijing, Pyongyang, and the Allegations of Bacteriological Weapons Use in Korea. s.179.

³⁰⁴ Korespondence mezi V.N. Razuvajevem a L.P. Berijou. In: *CWIHP Virtual Archive* [online]. [cit. 11.12.2005]. http://wwics.si.edu/index.cfm?topic_id=1409&fuseaction=library.document&id=444

³⁰⁵ Leitenberg, New Russian Evidence on the Korean War Biological Warfare Allegations: Background and Anylysis, s.191

³⁰⁶ R.P. 32, 1952, č. 65 z 16.3., s. 1., Zastavte okamžitě zločinnou bakteriologickou válku.

³⁰⁷ R.P. 32, 1952, č. 68 z 20.3., s. 1., Barbarství amerických agresorů neujde trestu!

*Poselství protestní manifestace ostravského obyvatelstva.*³⁰⁸ „Mírovými směnami na pomoc korejskému lidu.“³⁰⁹ Pozadu nezůstaly ani světové osobnosti: „Člen Světové rady míru, britský právník D.N. Pritt: „Jen chorobné a degenerované mozky mohou vymyslet tak barbarské zločiny.“³¹⁰ „Prohlášení japonského vědce: „Američané používají bakteriologické zbraně proto, že již prohráli válku.“³¹¹ Připojena byla i kritika Joliot Curie: „USA se jako jediná kapitalistická velmoc nechtějí připojit k ženevskému protokolu o zákazu používání bakteriologických a chemických zbraní.“³¹²

List přinesl i úryvky z amerického tisku usvědčující USA z přípravy bakteriologické války. Otiskl článek v němž cituje z amerického časopisu *United States News and World Report*: „Na otázku „Provádí americká armáda pokusy s prostředky bakteriologické války?“, zazněla odpověď: „Ano, provádí se pokusy od 2. světové války. Je známo, že v bakteriologické laboratoři v Camp Detriv ve státu Maryland pracuje přes 4000 bakteriologů.““ Jiný příspěvek z amerického tisku (*Sunday Compass*) nese název: „Nové americké zbraně: Hmyz, netopýři, krysy.“³¹³

Další článek nesl název „Od cyklonu k morovým bakteriím.“ „...cyklonem vraždili nacisté. Američtí agresori shazují morové a tyfové bacily a těmi hodlají vyvraždit nevinné korejské a čínské děti.“³¹⁴ „V zápisníku sestřeleného amerického arcivraha- majora Davise nás zarazila tato věta: „V Koreji brzo nastane jaro, bude to zvláštní jaro, jaro miliónů asijského hmyzu.““³¹⁵

Zatímco v březnu nepřináší Rudé právo na téma korejská válka téměř nic jiného než odsouzení bakteriologické války, v dubnu přibývá zpráv o neúspěších amerického letectva v Koreji³¹⁶ a o narušování čínského vzdušného prostoru americkými letouny.³¹⁷

Deník přinesl i několik zpráv o dění v USA v souvislosti s korejskou válkou: „136 významných amerických církevních hodnostářů zaslalo Trumanovi otevřený dopis.: „Dáváme na mír mizerný groš, avšak na válku miliardy... Nedůvěra zahraničí k nám se ještě více prohlubuje rasovou a politickou hysterií uvnitř země a rozsáhlou

³⁰⁸ R.P. 32, 1952, č. 80 z 2.4., s. 1., Naše odpověď kanibalům.

³⁰⁹ R.P. 32, 1952, č. 81 z 3.4., s. 2., ČTK, Mírovými směnami na pomoc korejského lidu.

³¹⁰ R.P. 32, 1952, č. 79 z 1.4., s. 4., ČTK, Bakteriologická válka amerických banditů vyvolává rozhořčení mas celého světa.

³¹¹ R.P. 32, 1952, č. 81 z 3.4., s. 3., TASS, Prohlášení japonského vědce k bakteriologické válce.

³¹² R.P. 32, 1952, č. 273 z 14.10., s. 5., TASS, Joliot- Curie o americké bakteriologické válce.

³¹³ R.P. 32, 1952, č. 74 z 27.3., s. 4., Nové americké zbraně.

³¹⁴ R.P. 32, 1952, č. 71 z 23.3., s. 2., Vašek Káňa, Od cyklonu k morovým bakteriím.

³¹⁵ R.P. 32, 1952, č. 86 z 8.4., s. 3., Irina Volková, Březen ve Fenjanu.

³¹⁶ R.P. 32, 1952, č. 94 z 17.4., s. 5., TASS, Neúspěchy letectva USA v Koreji.

³¹⁷ R.P. 32, 1952, č. 96 z 19.4., s. 5., Nová Čína, Americké letadlo sestřeleno nad americkým územím.

korupcí ve veřejném životě.“³¹⁸ , „Bakteriologičtí zločinci ohrožují obyvatele USA. V St. Louis (USA, pozn.red.) ukradli zloději 50 holubů, chovaných k pokusným účelům. Když byla krádež zjištěna varovala policie obyvatelstvo před nebezpečnou koupí, protože holubi byli infikováni cholerou.“³¹⁹

V dubnu se také objeví zpráva, která varuje, že Spojené státy se chystají použít v Koreji atomovou bombu.³²⁰

V květnu a červnu deník uveřejnil tři zprávy o odchodu generála Ridgwaye z Koreje a referoval i o jeho nástupci generálu Clarkovi.³²¹ Generálu Ridgwayovi se noviny věnují i v příštích měsících při jeho návštěvách Evropy. „Rozhořčení obyvatel Oslo nad příjezdem generála Ridgwaye. Víťaly ho nápisy: „Morový generále, táhni domů!“³²².

I nadále posiluje Rudé právo stereotyp „barbarských“ Američanů, a to nejen v souvislosti s bakteriologickou válkou. „Američané znásilnili ženy v korejské vesnici, žehličkami jim vypalovali znamení na zádech, těhotným rozřezávali katani břicho.“³²³ K podpoře tohoto stereotypu přispěje i článek o poměrech v USA: „Američtí barbaři ve stopách osvětimských vrahů. V USA jsou sterilizováni vládcům nepohodlní lidé.“³²⁴

Téma bakteriologické války se objevovalo na stránkách Rudého práva i Dikobrazu s různou intenzitou až do června 1953 (viz Příloha 14, 15), mizí již ale z prvních stránek. V květnu se opět objeví téma válečných zajatců. Deník líčí útrapy komunistických vězňů v amerických zajateckých táborech: „Američané připravují další masakry válečných zajatců.“³²⁵ , „Masakr USA na válečných zajatcích na ostrově Kodže. Na zajatcích jsou zkoušeny bakteriologické zbraně.“³²⁶ Zajatecký tábor na ostrově Kodže byl v centru pozornosti Rudého práva až do července 1953. „Američané dále vraždí zajatce na ostrově Kodže.“³²⁷

Téma válečných zajatců sebou neslo i otázku repatriace. Jeden z hlavních problémů při vyjednávání o příměří byla právě nedobrovolná repatriace zajatců. Velení

³¹⁸ R.P. 32, 1952, č. 92 z 26.4., s. 5., TASS, Američtí církevní hodnostáři kritisují válečnou politiku Trumana.

³¹⁹ R.P. 32, 1952, č. 94 z 28.4., s. 3., AFP, Bakteriologičtí zločinci ohrožují obyvatele USA.

³²⁰ R.P. 32, 1952, č. 80 z 2.4., s. 3., Nová Čína, Imperialističtí zločinci se chystají použít v Koreji atomové pumy.

³²¹ R.P. 32, 1952, č. 120 z 15.5., s. 3., TASS, Kat Ridgway odchází z Koreje.

R.P. 32, 1952, č. 141 z 8.6. s. 5., TASS, Ridgwayův barbarský nástupce.

³²² R.P. 32, 1952, č. 170 z 2.7., s. 3., TASS, Rozhořčení obyvatel Oslo nad příjezdem generála Ridgwaye.

³²³ R.P. 32, 1952, č. 208 z 9.8., s. 5., TASS, Nová krvavá zvěrstva amerických barbarů v Koreji.

³²⁴ R.P. 32, 1952, č. 242 z 12.9., s.5., RP, Američtí barbaři v stopách osvětimských vrahů.

³²⁵ R.P. 32, 1952, č.126 z 21.5., s. 3., TASS, Američané připravují další masakry válečných zajatců.

³²⁶ R.P. 32, 1952, č. 126 z 21.5., s. 5., TASS, Američané zkoušejí bakteriologické zbraně na zajatcích.

³²⁷ R.P. 32, 1952, č. 181 z 11.7., s. 5, Nová Čína, Američané dále vraždí zajatce na ostrově Kodže.

OSN odmítlo repatriovat ty komunistické zajatce, kteří být repatriováni odmítli. Stalin ovšem trval na bezpodmínečné výměně všech zajatců, protože ti, kteří by se nevrátili, by byli podle něj zneužiti jako špióni.³²⁸ Po zkušenostech z morální prohry, kterou UA utrpěly v letech 1945-1946 vydáním východoevropských uprchlíků Stalinovi, se Státní department lekal psychologických důsledků, které by nyní přinesla obdobná povolnost ve věci válečných zajatců.³²⁹ Deník komentoval toto téma takto: „*USA nechtějí repatriovat ty, kteří nechtějí být vráceni. Touto výmluvou chtějí jen zadržet velký počet vojenských sil a rozbít jednání o příměří.*“³³⁰ Tento obraz je ještě podtržen několika zprávami během července a srpna o zvýšení počtu vojsk OSN v Koreji. „*Nové zvýšení počtu intervenčních vojsk. Agresoři se snaží rozšířit agresivní válku v Asii.*“³³¹

Když jsou v říjnu opět přerušena jednání o příměří uveřejní Rudé právo dopis Kim Ir-sena a Pen Teh-huaje generálu Clarkovi: „*Přestože tvrdošijně tvrdíte, že někteří naši zajatí vojáci naznačují, že si nepřejí vrátit se ke svým milým a k mírovému životu, a že právě naopak si přejí jako uprchlíci a jako potrava pro děla v moci svého nepřítele, známého celému světu svým tyranstvím, v moci nepřítele, jemuž se vždy stavěli na odpor. To je v naprostém rozporu se zdravým lidským rozumem, a proto naprosto neuvěřitelné. Aby byla odhalena nepravdivost Vašeho tvrzení, stačí poukázat na skutečnost, že až do dnešního dne jsou ve Vašich zajateckých táborech naši zajatí vojáci den co de vraždění, pronásledováni a že protestují proti těmto zvěrstvům.*“³³² I když se navenek zdálo, že se Peking v neústupnosti s Moskvou shoduje, jak vyplývá z dokumentů o srpnové návštěvě Čou En-laje v Moskvě, Byl to Stalin, kdo příměří bránil, Číňané se naopak snažili ho dosáhnout.³³³

Na konci října a během celého listopadu se v Rudém právu objevily projevy sovětského ministra zahraničí A.J. Vyšinského ze zasedání politického výboru Valného shromáždění OSN. Vyšinský obvinil USA, že v Jižní Koreji perzekuuje demokratické strany a organizace.³³⁴ Ministr kritizoval také americký přístup k repatriaci komunistických zajatců: „*Není to poprvé, co imperialisté usilují zmařit návrat válečných zajatců do vlasti. Již za první světové války došlo k pokusu využít pro cíle nepřátelské sovětskému státu ruských válečných zajatců, který zůstali ve válce ve*

³²⁸ Durman, Karel. *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991. Díl I. Světová válka a nukleární mír 1938-1964.* Praha 2004, s. 337.

³²⁹ Durman, *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991*, s. 338.

³³⁰ R.P. 32, 1952, č. 178 z 10.7., s. 5, Nová Čína, Nové pikle interventů při jednání o příměří.

³³¹ R.P. 32, 1952, č. 202 z 2.8., s. 5., TASS, O situaci na korejské frontě.

³³² R.P. 32, 1952, č. 278 z 19.10., s. 5., Nová Čína, Dopis Kim Ir-sena a Pen Teh-huaje generálu Clarkovi.

³³³ Mastný, Vojtěch. *Studená válka a sovětský pocit nejistoty.* Praha 2001, s. 151.

³³⁴ R.P. 32, 1952, č. 289 z 31.10., s. 5., TASS, Projev A.J. Vyšinského o korejské otázce.

*Francii, Anglii, Německu a Rakousku-Uhersku.*³³⁵ Později v listopadu Vyšinský deklaroval, že: „*Americký požadavek o tzv. dobrovolné repatriaci zajatců je neslučitelný s mezinárodním právem a dohodami.*“³³⁶

V deníku se mohl čtenář třikrát dočíst o amerických prezidentských volbách. Eisenhower je zde interpretován jako „generál války“ a je v komunistickém tisku krajně nepopulární již od svého jmenování velitelem sil NATO.

Ke konci roku intenzivní zprávy o barbarském zacházení Američanů s válečnými zajatci a o amerických náletech na čínská území. Noviny také komentují zvolení Eisenhowera prezidentem USA a jeho následnou cestu do Koreje. „*Li Syn-man se domnívá, že Eisenhower vidí jedinou cestu z ukončení válku v útoku.*“³³⁷ Sovětští pozorovatelé Washingtonu, kteří od Trumanova znovuzvolení očekávali v roce 1948 zmírnění americké politiky, mohli nyní po zvolení Eisenhowera očekávat její zostření. Spojené státy nejenže předtím odpálily svůj první prototyp vodíkové superbomby, že z Washingtonu vycházely mezi Eisenhowerovým zvolením a jeho inaugurací bojové signály. I když Eisenhower ignoroval MacArthurovy hlučné návrhy, aby zaslal SSSR ultimátum s požadavkem sjednocení obou Koreji i Německa na základě svobodných voleb, jinak že začnou na Severní Koreu a také na Čínu dopadat nukleární bomby, po své prosincové návštěvě korejského bojiště vyhlásil, že na nepřítele nelze „učinit dojem slov... ale jenom skutky.“³³⁸

I rok 1953 přivítalo Rudé právo články o amerických zverstvech na komunistických zajatcích „*V rozporu se ženevskou konvencí předalo americké velitelství zajatce lisynmanovským banditům, kteří je používají jako potravu pro děla.*“, a obětech amerického bombardování. „*Korejské ženy a děti cílem barbarského bombardování amerických interventů*“³³⁹

Dále deník zveřejnil další důvod, proč touží USA po dobytí Severní Koreje. „*USA mají nyní ve svých rukou monopol nad wolframem, který se těží v jihokorejských dolech. Interventům to však nestačí! Chtějí ovládnout i ta wolframová ložiska, která leží na severu Koreje.*“³⁴⁰ Pokračuje i obraz utlačovaného jihu korejského poloostrova. „*Obyvatelé Jižní Koreje utíkají na sever před krutým terorem*

³³⁵ R.P. 32, 1952, č. 294 z 2.11., s. 2., TASS, Projev A.J. Vyšinského.

³³⁶ R.P. 32, 1952, č. 316 z 28.11., s. 3., TASS, Projev A.J. Vyšinského.

³³⁷ R.P. 32, 1952, č. 337 z 22.12., s.3., RP, Proč jel Eisenhower do Koreje.

³³⁸ Mastný, *Studená válka a sovětský pocit nejistoty*, s. 142.

³³⁹ R.P. 33, 1953, č. 7 z 8.1., s. 4., TASS, Korejské ženy a děti cílem barbarského bombardování..

³⁴⁰ R.P. 33, 1953, č.5 z 6.1., s. 6, Pravda, Lovci wolframu.

*Američanů.*³⁴¹ A i nadále se objevují zprávy referující o bakteriologické válce vedené Američany v Koreji.

Výsledek amerických prezidentských voleb Stalina neovlivnil. Shodl se s Mao Ce-tungem, že nový prezident bude chtít hned po příchodu do úřadu vyhrát válku velkým úderem, a Peking se proto rozhodl mobilizovat dalších 250 000 mužů.³⁴² Ve své první zprávě o stavu Unie z 2. února 1953 Eisenhower vyhlásil, že „existuje pouze jediná cesta, jak se vyhnout totální válce, a to vyhrát studenou válku“. Vyhlásil také stažení americké sedmé flotily z Tchajwanské úžiny, a tím i zrušení „ochrany“ pevninské Číny před případným útokem Čankajška, a schválil onoho roku nejtěžší ostřelování nepřátelských linií v Koreji. Později dal pokyn k přesunu atomových zbraní na Okinawu. Washington, ve snaze prosadit konec války, vážně uvažoval o použití nukleárních zbraní a sovětská tajná služba o tom věděla.³⁴³ Z toho lze pravděpodobně vyvodit agresivnější rétoriku komunistického tisku k USA v následujících měsících.

V březnu se korejská válka dostala třikrát na titulní stranu Rudého práva. Obecně je rétorika deníku od března agresivnější a stoupl i počet uveřejněných zpráv na toto téma. V březnu ještě není nárůst počtu zpráv patrný, protože všechny události byly zastíněny smrtí Stalina a posléze Gottwalda. Čtenář ale mohl opět vidět titulky „*Ruce pryč od Koreje!*“³⁴⁴, které plnily první stránky deníku již na počátku korejského konfliktu. Deník se vrátil i k Eisenhowerově volebnímu slibu, zastavit válku v Koreji. „*Republikánská strana USA, strana presidenta Eisenhowera, lákala v loňských volbách od voličů hlasy plakáty s nápisy: ‚Zastavit vybíjení našich hochů v Koreji.‘*

*USA ale naopak připravují další agresivní akce proti Koreji, proti Číně, proti národům Dálného Východu.*³⁴⁵

Po Stalinově smrti se okamžitě změnila zahraniční politika SSSR. Molotov označil v novém předsednictvu Stalinovu taktiku prodlužování války za „chybnou“ politiku. A také Čou En-laj, který zůstal po diktátorově pohřbu v Moskvě, „naléhavě žádal sovětskou stranu o pomoc, aby se uspíšilo jednání o uzavření příměří.“ Tak byl i dojednán návrh kompromisní úmluvy o válečných zajatcích. V rezoluci Rady ministrů z 19. března, společně vypracované Berijou, Malenkovem a Molotovem, a v dopisu Maovi a Kimovi bylo prohlášeno „za nesprávné pokračovat v dosud sledované linii

³⁴¹ R.P. 33, 1953, č.10 z 12.1., s. 3., TASS, Obyvatelé Jižní Koreje utíkají na sever.

³⁴² Durman, *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991*, s. 373.

³⁴³ Mastný, *Studená válka a sovětský pocit nejistoty*, s. 154.

³⁴⁴ R.P. 33, 1953, č.60 z 1.3., s. 1., Ruce pryč od Koreje.

³⁴⁵ R.P. 33, 1953, č.61 z 2.3., s. 2., RP, Mluví o míru-osnovují válečné plány.

v této otázce“, neboť je „v nejvlastnějším zájmu našich národů... hledat cestu k co možná nejrychlejšímu ukončení korejské války“. Eisenhower na tuto změnu reagoval kladně a ve své řeči 16. dubna vyzval „nový“ Kreml, aby společně s jeho vládou „sejmul železný kříž visící nad lidstvem v podobě válečné hrozby“³⁴⁶.

Ovšem již 28. března bylo v Koreji dosaženo skutečného pokroku, když Číňané souhlasili s výměnou nemocných a zraněných zajatců před podpisem dohody o příměří. Dne 11. dubna se obě strany dohodly na tom, že výměna nemocných a zraněných - operace „Malá výměna“ - začne 20. dubna 1953. Rozhovory o příměří byly obnoveny.

Rudé právo uveřejnilo 1. dubna Prohlášení Čou En-laje: „*Jedině proto, že skončení krvavé války v Koreji a mírové urovnání korejské otázky je spjato s otázkou míru a bezpečnosti národů Dálného Východu a celého světa, podnikáme tento krok a navrhuje, aby po skončení válečných akcí, ti zajatí příslušníci naší strany, kteří pod vlivem zastrašování a nátlaku prováděného druhou stranou, jsou naplněni pochybami a obávají se návratu domů, byli odevzdáni neutrálnímu státu a aby jim bylo příslušnou stranou podáno vysvětlení a tak zajištěno, že otázka jejich repatriace bude spravedlivě vyřešena a nebude na překážku uzavření příměří v Koreji!*“³⁴⁷

Blížící se příměří ovšem nijak nezmírnilo antiamerický tón v komunistické propagandě. Další týdny následovala série článků o nepopulárnosti korejské války v USA. Byl tak znovu podpořen stereotyp obyčejného Američana, který si nikdy válku v Koreji nepřál. Pokračuje i uveřejňování článků o americkém bombardování Koreje i o pokračování vedení bakteriologické války.

Deník se rozsáhle věnoval výměně nemocných a zraněných zajatců a přinesl zprávy o průběhu výměny: „*Zajatci oblečení v teplé svrchníky, radostně vystupovali z automobilů... Jihokorejští zajatci dostali po příjezdu čisté prádlo a druhého dne ráno po horké koupeli bavlněné lení šaty, kabáty a cigarety.*“³⁴⁸ O týden později další článek referoval: „*Vojín W.R. Brock vyprávěl dopisovatelské agentuře AP, že kolem jejich tábora nebyl ostnatý drát každý ze zajatců dostal přikrývku a prostěradlo a jejich ubikace byly řádně vytápěny.*“³⁴⁹ Hned druhý den přinesl deník zprávu ze zajateckých

³⁴⁶ Durman, *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991*, s. 373.

³⁴⁷ R.P. 33, 1953, č. 33 z 1.4., s. 4., Nová Čína, prohlášení ministra Čou En-laje k otázce jednání o příměří v Koreji.

³⁴⁸ R.P. 33, 1953, č. 48 z 19.4., s. 5., ČTK, Příjezd nekorejských válečných zajatců do Kesonu.

³⁴⁹ R.P. 33, 1953, č. 52 z 25.4., s. 6., ČTK, Repatriování příslušníci vojsk OSN o dobrém zacházení.

táborů OSN: „*Další zajatci zavražděni v amerických táborech. Zajatci drží hladovku na protest proti hrubému zacházení.*“³⁵⁰ (viz Příloha 16)

O návratu amerických zajatců přineslo Rudé právo i tuto zprávu: „*Návrat do ‚svobodného‘ světa. Americká armáda se cítí povinna poskytnout vojákům, kteří v zajetí zjevně podlehlí komunismu nejen lékařské ale i psychologické vyšetření.*“³⁵¹

Po celé léto deník referuje o americkém leteckém bombardování, o průtazích v mírových jednáních, které Američané zapřičiňují a s výjimkou července i o bakteriologické válce. Frekvence zpráv o korejském konfliktu od března stoupá, referuje se hlavně o jednáních o příměří. V červnu přinese Rudé právo prohlášení Státního departmentu USA: „*Podle dohody o válečných zajatcích, již bylo dosaženo v Panmundžonu 8.6. 1953 odevzdaly USA jménem velitele OSN 9.6. vládám Švédsko, Švýcarsko, Polsko, Československo a Indie memorandum, v němž se táží, zda jsou ochotny stát se členy komise neutrálních zemí pro repatriaci, jejíž vytvoření dohoda stanoví.*“³⁵²

Jde o první zmínku o aktivní roli Československa v korejské válce, kterou Rudé právo přineslo. Příslušníci československé armády byli přesto v Koreji tou dobou aktivní. Šlo zejména o činnost československé skupiny vojenských lékařů v týlu jednotek severokorejské armády a čínských dobrovolníků. Ve své době nejpřísněji utajovaná akce zůstala i v následujících letech až na nepatrné výjimky prakticky zcela mimo jakýkoli zájem tehdejší marxistické historiografie a publicistiky. Skutečností zůstává, že ČSR se prakticky od samého počátku korejského konfliktu zařadila na jedno z čelných míst mezi sovětskými satelity, podporujícími Kim Ir-senův režim. Jak uvádí ve své zprávě z 23.3. 1953 novořečený předseda vlády Viliam Široký, byla tato pomoc realizována po dvou hlavních liniích:

1. společenských organizací (sbírky peněz a věcných darů, dárcovství krve)
2. vládní (materiální pomoc, vysílání odborníků, péče o severokorejské studenty, sirotky, atd.)

Součástí pomoci, poskytované „po vládní linii“ se stalo rovněž vyslání kompletní chirurgické polní pohyblivé nemocnice, vedené čs. vojenskými lékaři doplněné civilním středním vojenským personálem. Tato nemocnice spolu s 18 vojáky a

³⁵⁰ R.P. 33, 1953, č. 49 z 20.4., s. 3., ČTK, Další zajatci zastřeleni v amerických táborech.

³⁵¹ R.P. 33, 1953, č. 138 z 5.5., s. 6., ČTK, Návrat do „svobodného“ světa.

³⁵² R.P. 33, 1953, č. 162 z 12.6., s. 6., TASS, Prohlášení státního departmentu.

12 civilisty byla v březnu 1952 poslána do vesnice Sogam vzdálené asi 35km od Pchjongjangu.³⁵³

Vyslání nemocnice nebylo jediným aktem, jak pomoci KLDR. V prosinci 1951 přijalo Československo první z několika set korejských osiřelých dětí. Přijeli i korejští studenti, kteří byli přijati na československé vysoké školy. Takto se zachovaly i všechny další státy lidových demokracií.³⁵⁴ Přestože Československo dodalo KLDR v době korejské války zboží v hodnotě 800 mil. korun³⁵⁵, vyslalo do válčící oblasti svou nemocnici a přijalo korejské sirotky a studenty, soudobý československý tisk nereferoval ani o jedné z těchto forem pomoci. Stejně tak se nepsalo ani o sovětských letcích, kteří v sovětských stíhačkách působili na korejsko-čínské hranici.

V červenci se Rudé právo nejvíce věnovalo Li Syn-manovi, o kterém tvrdilo, že chce překazit mírová jednání. „*Li Syn-manovy pokusy na zmaření příměří.*“³⁵⁶ Deník přináší články, ve kterých naznačuje, že USA se nechávají Li Syn-manem ovlivnit: „*S tichým souhlasem Američanů odvedl odvedl Li Syn-man přes 25000 válečných zajatců.*“³⁵⁷ Jihokorejci skutečně propustili z táborů 27 000 zajatců, kteří se předtím rozhodli nevrátit se domů, ale bylo to až v noci ze 17. na 18. července. Ač to v Pekingu vyvolalo silný hněv a generál Pcheng Te-chuaj v odvetu udeřil 13. června na středním úseku fronty, panmundžonská jednání nebyla přerušena a téměř okamžitě, jakmile síly OSN čínský úder zastavily, byla (27. července) dohoda o příměří podepsána.³⁵⁸ Právě o den později se tak oznámení o ukončení korejské války dostalo na titulní stranu deníku.

Období posledního půldruhého roku korejské války se soustředilo hlavně na vyjednání o příměří. I v tuto dobu se uplatňovaly již vytvořené stereotypy. Šlo zejména o stereotyp amerického lidu, který jednotně odsuzuje americkou intervenci v Koreji a o stereotyp „barbarských“ Američanů. Vyhrocením tohoto stereotypu byla kampaň, která vinila USA z rozpoutání bakteriologické války v Koreji. Tisk poukazoval na nelidskost Američanů, kteří jsou ochotni vypouštět v Koreji bakterie moru a dalších chorob. Bakteriologická válka byla také vděčným tématem mnoha karikatur. Spojené státy jsou

³⁵³ Pilát, Vladimír. Českoslovenští vojenští lékaři v korejské válce I. In: *Historie a vojenství*, 43, 2 (1994), s. 132-133.

³⁵⁴ Janeček, Pavel. Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950-1953. Diplomová práce FF UK, 2005, s. 67.

³⁵⁵ Janeček, Pavel. Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950-1953. Diplomová práce FF UK, 2005, s. 82.

³⁵⁶ R.P. 33, 1953, č. 187 z 7.7., s. 6., ČTK, Li Syn-manovy pokusy na zmaření příměří.

³⁵⁷ R.P. 33, 1953, č. 188 z 8.7., s. 6., ČTK, Robertsonův kompromisní plán na zmaření příměří v Koreji.

³⁵⁸ Durman, *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991*, s. 374.

zároveň zobrazovány jako krutí vládcí Jihokorejců, kteří před nimi prchají do severní části země. Vleklé jednání vyostřilo stereotyp Američanů, kteří maří vyjednávání a nepřejí si mír, protože mír není dobrý pro obchody Wall Street. Úspěch při vyjednávání je nakonec přikládán hlavně Číně a Severní Koreji, které v zájmu míru ustoupili. (viz Příloha 16) USA jsou vnímány jako slabý vůdce, který podléhá Li Syn-manovi a nechává si jím diktovat podmínky příměří. V otázce repatriace válečných zajatců tisk podsouvá čtenáři, že USA deklarují neochotu některých komunistických zajatců k návratu do vlasti, jen aby zdržovaly vyjednávání a obohatily zástupy svých vojáků. Konečné skončení bojů je v tisku vnímáno jako zásluha Severokorejců a Číňanů, kteří v zájmu míru ustoupili.

Boj o Koreu neprobíhal na stránkách komunistického tisku jen v prozaické formě agenturních zpráv a komentářů. Vhod přišly i poetické vložky ve formě básní. Zde jsou předloženy ukázky, které se objevily v Rudém právu:

Korea

Vilém Závada

Korea, sestra Číny

Hanebně znásilněna

Lupiči z divočiny,

Nikdy však přemožena,

Korea, sestra Číny,

Statečná, hloubavá,

Ze svých chatrčí z hlíny

Už v ohni povstává,

Celá se rozední

Přes dým a přes bouře.

Barbary poslední zažene do moře.³⁵⁹

³⁵⁹ R.P., 30, 1950, č.173 z 23.7., str. 1., Vilém Závada, Korea.

Korejská balada

Ladislavu Štollovi

Konstantin Biebl

*Od čínských hranic ustupuje pozpátku
Až na lavici obžalovaných před soudní dvůr
Jde si pro norimberskou oprátku
Generál MacArthur, generál MacArthur*

*Takové rozpětí křídel po krvi a po zlatu
Neměl ani sám hlídač pokladů
Z pohádek známý pták Noh*

*Celou Koreu chtěl by ten Kondor
Dostat do svých pařátů
Kdyby jen moh jen kdyby moh!*

...

*Co myslíte, děti!
Vrhne se na kůzle nebo na ovci
Ten americký bombardák?*

*Nebo na nic netušící ptáčátko
Snese kulometem do křoví
A korejské ptáče zhyne tak zakrátko
Že se to nikdo na světě ani nedoví?³⁶⁰*

³⁶⁰ R.P. 32, 1952, č. 118 z 11.5., s. 4., Konstantin Biebl, Korejská balada.

Závěr

Obraz USA v československé komunistické propagandě se ustálil již mezi lety 1945-1948. K největší jeho modifikaci došlo v roce 1946. Zatímco v poválečných měsících vystupuje USA v Rudém právu jako člen protihitlerovské koalice a jeden z osvoboditelů Evropy a Československa, začátkem roku 1946 je již kritizována americká zahraniční politika, čtenáři jsou podsouvány americké sympatie k fašismu a je poukazováno na velkou vnitřní nestabilitu Spojených států v souvislosti s dělnickými stávkami. Uveřejněné články v tomto období jasně zpochybňují americký podíl na osvobození Evropy. V tomto období se již formuje propagandistický obraz USA a je stále více čtenářům Rudého práva podsouván. Je zde také jasná snaha ukázat USA jako velmoc, která touží po vlivu a to i za cenu nerespektování dříve uzavřených mezinárodních dohod. Během července až září je již čtenáři předložen obraz USA jako imperialistické velmoci ohrožující mír. Celá americká zahraniční politika dostává nálepkou nemírová. Velmi kriticky jsou hodnoceny akce americké vlády vůči dělníkům (toto téma se však vyskytuje již v roce 1945), zdůrazňován je rasismus v USA. V tomto období již získává čtenář tohoto komunistického periodika jasný signál, že Spojené státy jednájí proti politice SSSR, a pod tímto zorným úhlem na ně musí Československo nahlížet. V létě roku 1946 je již tedy předložen jasný obraz USA jako země sociálně vnitřně neklidné (dělnické stávky), země imperialistické, která prahne po vlivu, a to i za cenu porušení míru. Později se přidává ještě ostrá kritika Trumanovy doktríny a Marshallova plánu. V únoru 1948 je již zpochybněna i role USA v protihitlerovské koalici.

A jak se změnil obraz USA v době korejské války? Je možno konstatovat, že v úvodní části korejského konfliktu je zřetelné vyhocení již vytvořených stereotypů. Intervence amerických vojsk na korejském poloostrově je v komunistické propagandě interpretováno jen jako potvrzením stereotypu USA jako velmoc, která je již ze své kapitalistické podstaty nemírová. Přestože z vypuknutí konfliktu je obviněn Li Syn-man, Spojeným státům je přikládána stejná, ne-li větší vina. Jsou vnímány jako rádce Korejské republiky, bez jejichž pomoci by k intervenci nemohlo dojít. Korejský konflikt tak v komunistické interpretaci dokládá jasně černobílý rozdělený svět. Na jedné straně je tábor míru v čele se Sovětským svazem, který tvrdě odsoudí jak Li Syn-mana, tak americké zapojení do konfliktu, avšak veřejně se od této války distancuje. Tábor válečný je veden právě Spojenými státy a jejich účelům slouží i OSN.

Dále jsou čtenáři podsouvány i stereotypy nové. Hned zpočátku konfliktu je vytvořen stereotyp o mocné klíče Wall Street, v jejíž režii se podle komunistického tisku, všechny války vedené USA odehrávají. Dalším výrazným tématem komunistického tisku je již na začátku války postava amerického vojáka. Ten je zde zobrazován v dvojí interpretaci. První se vytváří stereotyp amerického žoldnéře, kterému nezáleží na tom, kde bojuje a koho zabíjí, neboť je za to placen. Současně je ovšem vytvořen druhý stereotyp. Ten tvoří ti američtí vojáci, kteří v interpretaci komunistické propagandy pochopili, že v této válce jde výhradně o boj korejského lidu, do kterého by nikdo jiný neměl zasahovat a kritizují proto Trumanovo rozhodnutí intervenovat.

Jedním ze základních pojmů komunistické propagandy, na který se odvolává, je lid. V tomto případě neunikl propagandistické interpretaci ani lid americký. Čtenáři je předkládáno, že americký lid se v zásadě nijak neliší od lidu sovětského či československého. Ani on totiž nechce válku v Koreji a protestuje proti ní. V tisku jsou zveřejňovány zprávy o uvěznění těch občanů, kteří se otevřeně postavili proti této válce. Podobně je interpretováno i zatýkání černochů, kteří jsou v komunistické interpretaci odsuzováni pouze kvůli své barvě kůže či za své protiválečné postoje. Spojené státy tak získávají nálepkou nedemokratické země, kde jsou občané za své mírové názory diskriminováni.

Propaganda přináší čtenáři také informace o korejském lidu. Zde je stírán rozdíl mezi Jihokorejci a Severokorejci. Tisk přesvědčuje čtenáře, že naprostá většina Korejců žijících na jihu poloostrova si přeje sjednocení Koreje pod vládou Kim Ir -sena.

Spojené státy začaly být v komunistickém tisku přirovnávány k hitlerovskému Německu již na počátku roku 1948. Jestliže tehdy byl tento jev nepříliš častý, po propuknutí korejské války se stává jedním z hlavních přívlastků používaných v souvislosti s USA. Zvláště silný je tento stereotyp v létě a na podzim 1951

Lze říci, že většina nových stereotypů o USA byla vytvořena v prvních měsících války a následně jen rozvíjena. Vyhrocením stereotypu „barbarských“ Američanů je i propagandistická kampaň proti bakteriologické válce rozpoutaná na podzim 1952.

Dlouhé jednání o příměří podpořilo stereotyp Američanů, kteří si nepřejí mír a jen maří vyjednávání. Mír totiž podle komunistické interpretace není dobrý pro obchody Wall Street.

Je zřetelné, že kampaň vedená proti USA je mnohem agresivnější. Tento trend se dal předpokládat, vzhledem k vyostřujícímu se vývoji ve studené válce. Přirovnání

USA k hitlerovskému Německu, kdy komunistická propaganda dobře vystihla poválečnou protiněmeckou náladu, bylo ovšem vyhroceno do nezvyklých rozměrů. Portréty Trumana přirovnávaného k Hitlerovi se ve sledovaném období staly běžnou výbavou komunistického tisku. Americké činy v Koreji jsou dokonce interpretovány jako hrůznější než nacistické zločiny v Osvětimi či Lidicích. Naopak do pozadí ustoupily předtím velmi užívané motivy amerického rasismu a amerického kapitalismu vykořisťujícího americké dělnictvo. Nyní je uplatňován hlavně motiv amerických pracujících, kteří svou prací vlastně přispívají na válečné akce Spojených států.

Myslím, že se potvrdila první hypotéza, že vytváření obrazů a stereotypů nemusí souviset s aktuálními událostmi a je spíše výrazem mocensko-politických ambicí subjektu, který je vytváří. Na korejský konflikt reagovala propaganda vyhrocenějšími stereotypy, ale ať již byl korejský konflikt vyprovokován a probíhal jakkoli, byl v zásadě jen včleněn do již existující propagandistické představy světa. Většina nových stereotypů vznikla na počátku války a později se jen vyhrocovala v souvislosti s vývojem na frontě (váleční zajatci, kampaň proti bakteriologické válce), ale neměnila svou podobu.

S tím souvisí i druhá hypotéza, která předpokládá, že v napjaté mezinárodní situaci, ve které korejský konflikt probíhal budou vytvořené stereotypy ostřejší a černobílé. Zde je jasné černobílejší vidění světa, než v poválečném období. Socialismus znamená mír, kapitalismus válku. Do tohoto schématu zapadá i na první pohled nesmyslný stereotyp amerického lidu, který sice žije v kapitalismu, přesto je mírový. Americký lid je totiž zobrazován jako odpůrce války i svých vládních představitelů. Za stereotypem USA-válečný štváč vidí komunistická propaganda hlavně obchodníky z Wall Street a jejich honbu za válečnými zisky, kterým podléhají i američtí politici.

Třetí hypotéza, která měla dokázat, že do stereotypu Spojených států se přimíchají stereotypy starších komunistických nepřátel se také potvrdila. USA jsou přirovnávány k hitlerovskému Německu, Truman je karikován se zřetelně židovskou fyziognomií a přirovnáván tak k dalšímu (i když veřejně nedeklarovanému) komunistickému nepříteli. Podobně je akcentováno americké spolenectví s Japonskem, dřívějším Hitlerovým spojencem a tudíž nepřítelem. Vyhrocení stereotypu USA jako nepřítel socialistského tábora je podepřeno poukazy na podobnost s dalšími nepřáteli komunismu.

Korejská válka byla prvním ozbrojeným konfliktem studené války, kdy na jedné straně stály zástupci demokratických zemí a na straně druhé komunistický blok. Stala se tak konfliktem, ve kterém mohla komunistická propaganda naplno využít již vytvořené stereotypy o Spojených státech a vytvořit nové. Přestože tisková propaganda předkládala čtenářům obraz Československa, které sice jasně stojí po boku korejského lidu a vyjadřuje mu podporu na půdě OSN, nepadne v soudobém tisku jediná zmínka o aktivní pomoci, kterou českoslovenští představitelé Koreji zprostředkovali. Čtenář se nedozví ani o československé nemocnici, ani o přijetí několika stovek korejských sirotků a studentů, ani o československém zboží za 800 miliónu Kčs, které bylo do Koreji prodáno. Podobně se nezmiňovala sovětská pomoc ve formě vojenského materiálu ani korejské působení sovětských letců.

Korejská válka skončila po třech letech bojů bez jasného vítěze. Někteří historikové označují její konec za „krvavou remízu“. Nebyla to ještě válka „v přímém přenosu“, jakou byla později válka ve Vietnamu. Jen malá část Američanů a Evropanů věděla o Koreji více, než bylo napsáno v denním tisku. Československému občanu přesto zasáhla tato válka do života. Každodenně o ní četl v tisku, většinou podepsal předkládané mírové výzvy, věnoval korejskému lidu i pracovní směny. Přes nerozhodný výsledek války se radoval z vítězství socialistického tábora. Zásadní informace o československé pomoci Koreji mu však byly zatajovány. Totalitní moc si byla vědoma nebezpečí, že by jí občan bez správného vedení mohl „zabloudit“ až do sfér nevhodných názorů. Jejím cílem proto bylo – pomocí manipulovaných informací, vytvořit vlastní interpretaci světa, ve které se jinak než vyhovujícím způsobem myslet nedá. Myslím, že i v dnešní době se občas vyplatí zamyslet se nad informacemi, které se na nás z mnoha zdrojů valí a uvědomit si, zda nepodléháme „kouzlu černobílé pravdy“ a nekapitulujeme tak před pluralitou a ambivalencí světa.

SUMMARY

This diploma thesis resumes the ideas of my bachelor thesis where I analyzed the changing image of the United States in Communist propaganda between 1945 and 1948, i.e. the process of how a member of the anti-Hitler coalition turned into an imperialistic enemy with aggressive and militaristic foreign policy. The goal of this thesis is to compare two propagandistic images of the United States – the one that was shaped in February, 1948 and the one that crystallized during the Korean War.

The first turning point in perception of the United States on the part of Communist propaganda came in the beginning of 1946 when American foreign policy was already subject to heavy criticism - the reader was told about American sympathies towards fascism or great inner instability in connection with workers' strikes. This kind of image became finalized between July and September, 1946. Communist propaganda emphasized the imperialistic character of the United States and its foreign policy was referred as militaristic and detrimental to peace. Some stereotypes originate in this epoch, some arose later. Above all, the United States is depicted as a country prone to use any weapons, including the nuclear ones. Ironically enough, the Soviet press did not cover this topic at the time of dropping of nuclear bombs on the cities of Hiroshima and Nagasaki.

And how did this propagandistic image of the United States change during the Korean War? Distinct escalation of the already created stereotypes about the United States occurred right at the beginning of the conflict. The campaign led against the United States became more aggressive. Particularly, the United States was depicted as a super-power that was inherently militant due to its capitalistic quintessence. Whereas the Soviet Union symbolized the leader of „the camp of peace“, the United States led „the camp of war“. The stereotype of the influential clique from Wall Street was introduced during the very first months of the conflict – each and every war that the United States participated in was waged on behalf of this clique. The reader was informed about the direct connection between the White House and Wall Street, whose businessmen shaped the foreign policy of the United States. The United Nations was depicted as a marionette in the hands of the United States.

A big theme for the Communist press was the character of the American soldier. He is traditionally described as willing to kill at every time and on every place because he is paid for it. Therefore Soviet propaganda often applies the stereotype of „barbarian“ Americans who slaughter Korean civilian population. Nevertheless, there is

also another side to this stereotype as there existed a group of American soldiers who, according to the Communist press, understood that they had no right to be in Korea and criticized Truman's decision to intervene.

The Communist press often personified the word *nation* and hence it could not omit the American nation. The reader was abundantly informed about the fact that the American nation was not so much different from the Czechoslovak or Soviet one since it also did not want a war in Korea and protested against it. In this perspective, the United States were perceived through the eyes of the Communist press as a non-democratic country because its citizens were sanctioned for their pacific views. Another stereotype, which appeared already in February, 1948, compared the United States to Hitlerian Germany in a very aggressive manner. American actions in Korea were even interpreted as being more condemnable than Auschwitz. The stereotype of „barbarian“ Americans culminated at the beginning of 1952 when the Communist press accused the United States of waging a bacteriological war, which was the greatest propagandistic campaign of the 1950s, even though it was stopped after Stalin's death. Until the present day, no Soviet or later Russian politician has ever denounced it.

POUŽITÉ ZDROJE:

Prameny

Rudé právo

Tvorba. Týdeník pro kulturu a politiku

Dikobraz

Zrcadlo doby

Paměti:

Acheson, Dean. *Present at the Creation: My Years at the State Department*. New York: Norton, 1970.

Kennan, George F. *Memoirs 1950-1963*. New York: Pantheon Books, 1983.

Truman, Margaret. *Harry S. Truman*. New York: William Morrow & Company, 1973.

Prameny získané z online zdrojů

Korespondence V.N. Razuvajev- L.P. Berija. In: *CWIHP Virtual Archive* [online]. [cit. 11.12.2005].

http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1409&fuseaction=va2.document&identifier=5034BDDF-96B6-175C-

[9512F59ECC860FE3&sort=Collection&item=The%20Korean%20War](http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1409&fuseaction=va2.document&identifier=5034BDDF-96B6-175C-9512F59ECC860FE3&sort=Collection&item=The%20Korean%20War)

Archiv Gallupova ústavu.

<http://brain.gallup.com/search/results.aspx?SearchTypeAll=Korean%20War&SearchContentType=1&Place=H>

Literatura

Knihy

Bittman, Ladislav. *Mezinárodní dezinformace-černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*. Praha: Mladá fronta, 2000.

Bittman, Ladislav. *The KGB and Soviet Disinformation: An Insider's View*. Washington: Pergamon-Brassey's, 1985.

Catchpole, Brian. *Korejská válka 1950-1953*. Praha: BB art, 2003,

Couvares, F., Saxton, M., Grob, G., Biliás, G. (Ed.), *Interpretations of American History*, New York: Simon and Schuster, 2000.

- Cummings, Bruce. *The Origins of the Korean War, Volume II: The Roaring of the Cataract 1947-1950*. Princeton: Princeton University Press, 1990.
- Disman, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2000.
- Durman, Karel. *Popely ještě žhavé. Velká politika 1938-1991. Díl I. Světová válka a nukleární mír 1938-1964*. Praha: Karolinum, 2004.
- Fidelius, Petr. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998.
- Fidelius, Petr. *Kritické eseje*. Praha: Torst, 2000.
- Gaddis, John, L. *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy*. New York: Oxford University Press, 1982.
- Gaddis, John, L. *We Now Know : Rethinking Cold War History*. New York: Clarendon Press, 1997.
- Halberstam, David. *Černobílé desetiletí*. Praha: Prostor, 2002.
- Hastings, Max. *The Korean War*. New York: Simon and Schuster, 1987.
- Chlupáč, Miroslav. *Metodika propagandy I*. Praha: SPN, 1979.
- Ivanov, Robert, F. *Dwight Eisenhower*. Praha: Svoboda, 1988,
- Janeček, Pavel. *Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950-1953*. Diplomová práce FF UK, 2005.
- Jenkins, Roy. *Truman*. Praha: BB art, 1995,
- Kaplan, Karel a Dušan Tomášek. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994.
- Kaplan, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. Brno: Doplněk, 1997.
- Klusáková, Luďa (ed). *Obraz druhého v historické perspektivě. Tisk a historická beletrie při formování historického vědomí v 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 1997.
- Kolko, Gabriel. *The Politics of War*. New York: Random House, 1968.
- Kruglak, Theodore, E. *Two Faces of TASS*. New York: University of Minnesota Press, 1963.
- Křen, Jan a Broklová, Eva . *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 1998,
- LaFeber, Walter. *America, Russia and the Cold War*. New York: J. Willey, 1993.

Macura, Vladimír. *Šťastný věk. Symboly, emblémy a mýty 1948-1989*. Praha: Pražská imaginace, 1992.

Mastný, Vojtěch. *Studená válka a sovětský pocit nejistoty*. Praha: Aurora, 2001.

Moc obrazů, obrazy moci: politický plakát a propaganda. Katalog k výstavě, Praha 2005.

Nálevka, Vladimír. *Světová politika ve 20. století (II.)*, Praha: Nakladatelství Aleš Skřivam ml., 2000.

Pernes, Jiří. *Dějiny ČSR očima Dikobrazu, 1945-1990*. Brno: Barrister & Principal - studio, 2003.

Stueck, William. *The Korean War-An International History*, Princeton: Princeton University Press, 1995

Štěpanovová, Olga, L. *Studená válka*. Praha:Svoboda, 1985,

Williams, William A. *The Tragedy of American Diplomacy*. New York: Delta Book, 1962.

Články

Gebhart, Jan. Proměny válečné propagandy ve světových konfliktech 20. století. - In: *Historie a vojenství*. - 49, 1 (2000), s. 3-13.

Groman, Martin. Obraz USA po druhé světové válce v komunistické propagandě na příkladu publicistiky Stanislava Budína [rn] . - In: *Rozvoj české společnosti v Evropské unii : Příspěvky z konference. 3, Média. Teritoriální studia* / Ed. Jakub Končelík aj. Praha: Matfyzpress, 2004, s. 145-156.

Institut for Propaganda Analysis: How to Detect Propaganda. In: Jackall, Robert (ed.): *Propaganda*. Washington: New York University Press, 1995, 217-224.

Hermelíková, Blanka. Časopis Dikobraz jako historický pramen. In: *Česká literatura*, 52, 4, (2004), s. 131-132.

Leitenberg, Milton. New Russian Evidence on the Korean War Biological Warfare Allegations: Background and Anylysis. In: *Cold War International History Project, Bulletin 11*, 1998, s.188. [online] [cit. 11.12.2005] <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFC45.pdf>

Rohlíková, Slavěna. Strana, stát a masmédiá. In: *Manipulátoři. O technikách boje lži proti pravdě a nenávisti proti lásce*, Praha 1992, s. 52-63.

Soukupová, Blanka. Obraz českých Němců ve vybraném českém pravicovém tisku v letech 1919-1926. In: *Lidé města. Stereotypy a symboly*, č.12, Praha 1997, s. 193-234.

Stites, Richard. Heaven and Hell, In: Rawnsley, Gary, D. (ed.). *Cold-War Propaganda in the 1950s*. Basingstole: Macmillan, 1999, s. 84-103.

Symůnková, Hermenegilda. Rudé právo a opozice, In: *Manipulátoři. O technikách boje lži proti pravdě a nenávisti proti lásce*. Praha: Karolinum, 1992, s. 87- 105.

Titzl, Boris. Podpisové akce „za mír“ 1950 a 1951. In: *Securitas Imperii*, Sborník k problematice bezpečnostních služeb, 7, 2001, s.95- 137.

Weathersby, Kathryn. Deceiving the Deceivers: Moscow, Beijing, Pyongyang, amd the Allegations of Bakteriological Weapons Use in Korea. In: *Cold War International History Project Bulletin 11*, s.178. [online] [cit. 11.12.2005] <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFC45.pdf>

Zavacká, Marína. K problematike výskumu totalitnej komunistickej propagandy : Vybrané pojmy, mechanizmy, obsahy [rp]. In: *Historický časopis*. 50, 3 (2002), s.439-456.

Zavacká, Marína. A čo píšu, bude vojna? : Propagandistické využívanie pocitu ohrozenia v studenej vojne [rn] . In: *Slovensko vo vojnách a v konfliktoch v 20. storočí : Zborník referátov* / Ed. Michal Štefanský aj. Bratislava: Vojenský historický ústav, 2003, s. 233-238. Akce: Slovensko vo vojnách a v konfliktoch v 20. storočí [Vědecká konference]. Bratislava. (SK). 15.10.2002-16.10.2002.